

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2013 / 03 FİYATI: 4 TL

Çanakkale'nin

Kayıp Titanik'i Bulundu

S: 66

**“Atatürk,
Başkent
Üniversitesi'nde
Yaşıyor”**

Emre Kongar'ın Yazısı S: 6

Hemşehrilerinden
**Prof. Haberal'a
Sevgi, Barış,
Dostluk
Ödülü** S: 20

Atatürk'ün
Hukuk ve Siyaset
Adamlarına
Büyük Dersi:
Adalet S: 9

Mete Akyol:
**Tanıklık
Ederim ki
Macide
Tanır...** S: 24

Mehmet Uhri:
Dünyanın
Başlangıcına
Yolculuk
Petra Vadisi S: 101

Tekin Özertem:
(27 Mart Dünya Tiyatro Günü)

**Tiyatro
Şeytanın
Kilisesi(!)**

"Teşekkürler, Haberal"

"Başkent Hastanesi" ne girerken başlıyor konukluğum. Beni güler yüzle karşılıyor, sonra kayıt işlemlerimi yapıyorlar. Dosyamı getirip, bana eşlik ediyor ve doktorumun odasına kadar götürüyorlar. Muayenem, doktorumla aramızda kalsın ama... Memnuniyetimi size de anlatmak isterim. Binasından, doktorlara ve tüm çalışanlarına kadar herşey tek kelimeyle mükemmel.

Ayrıca, bir "emekli kartesi" yle çok büyük işler de yapılıyor burada... Sağlığım söz konusu olduğunda, soluğu Altunizade' deki Başkent Üniversitesi Hastanesi' nde alıyorum.

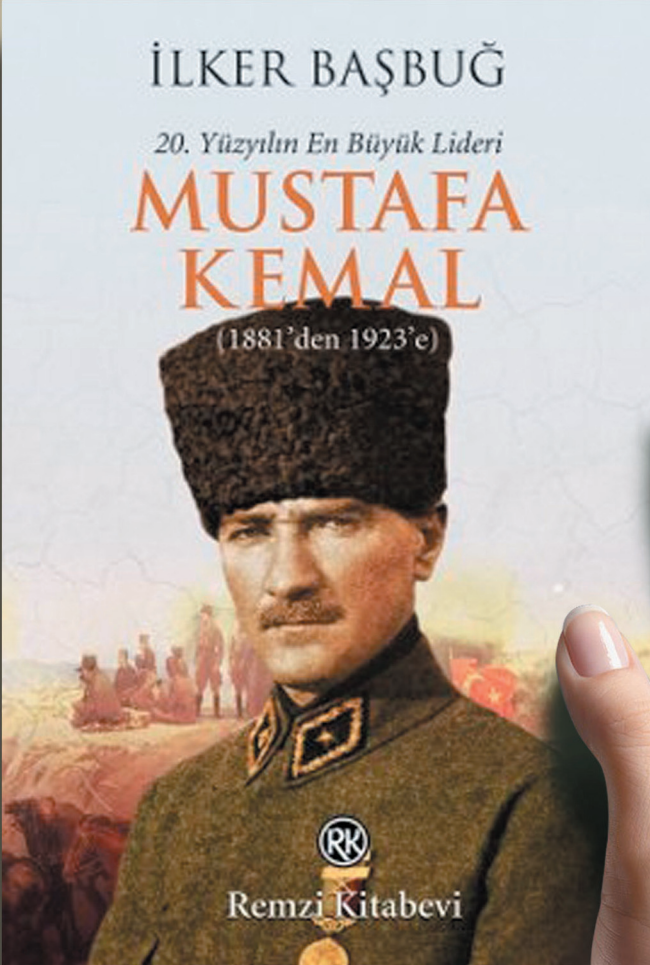
Çok teşekkür ederim size, Haberal..."

Mustafa Çakmak
Kıbrıs Gazisi, Em. Dz. Astsubay

Kitap herşeyden önce Başbuğ'un yazarlıkta ne kadar başarılı olduğunu göstermesi açısından bence çok ilgi çekici... Son derece akıcı bir üslup, çok ustaca metinler arasına sıkıştırılmış ilginç konuşmalar, mektuplar, belgeler. Yazarı da Mustafa Kemal gibi "bir asker" olduğu için olaylar çok daha gerçekçi bir açıklamaya kavuşmuş.

RuhatMengi (Vatan Gazetesi)

Genelkurmay eski Başkanı İlker Başbuğ'un yazdığı "Mustafa Kemal" adlı kitap, mutlaka okunması gereken bir eser... Başbuğ, Atatürk'ün liderlik sırlarını, onun ifadelerine dayanarak çok güzel anlatıyor... *Melih Aşık (Milliyet Gazetesi)*

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya

2000

**Başkent Üniversitesi
Adına Sahibi:**

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

**Görsel Yönetmen
ve Yayın Genel Yönetmeni**
Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Redaksiyon:
Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:
Nükheth Alicikoğlu

*Başkent Üniversitesi'nin bir kültür
hizmeti olan Bütün Dünya 2000,*

*Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

*1. Cadde, No: 77, Bahçelievler,
Ankara adresindeki Aküm
Reklamcılık, Danışmanlık ve
Yayıncılık Ajansı*

*Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin
3. Cadde, No: 2, Yenimahalle,
Ankara adresindeki tesislerinde
basılmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu,

Gürbüz Atabek, Necmi Tanyolaç, Mete Tizer,

Kaya Karan, Alaettin Giray, Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Pelin Hazar Aliabbasi, Sabriye Aşır,

Nuray Bartoschek, Sadi Bülbül, Haluk Cansın,

Yılmaz Dağdeviren, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan,

Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop, Gürbüz Evren,

Metin Gören, İlyas Halil, Mümtaz İdil, Çetin İmir,

Muzaffer İzgü, Mehmet Muhsinoğlu,

Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Sebahat Önen

Cengiz Özakıncı, Saniye Özden, Bekir Özgen,

Yaşar Öztürk, Rifat Serdaroğlu, İzlen Şen Toker,

İzmir Tolga, Suat Türker, Engin Ünsal, Mehmet Ünver,

Dr. Mehmet Uhrü, Orhan Velidedeoğlu, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16 (pbx)

Faks: (0312) 234 12 16

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,

Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)

Faks: (0216) 456 27 29

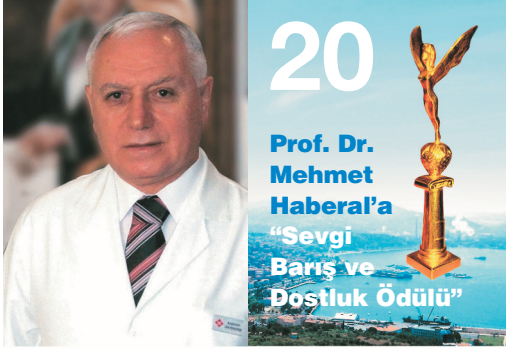
Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 25 / 02 / 2013

www.butundunya.com.tr

butundunya@butundunya.com.tr

- 5 Konumuz, Kazlar...** / Mete Akyol
6 Başkent Üniversitesi
 Emre Kongar
9 Adalet / M. Kemal Atatürk
15 Atatürk ve Bilimsellik
 Dr. Sıtkı Aydinel

- 24 Tanıklık Ederim ki Macide Tanır...**
 Mete Akyol
**28 Prof. Dr. Haberal ile 7 gün
 24 saat**
 Prof. Dr. Zafer Öner
32 Hakimiyeti Milliye Yazıları
33 Dış Siyasetin Uygulamaları
 Cengiz Önal
38 Atatürk ve Mehmet Akif
 Sinan Meydan
45 Türk Basın Tarihi / Çetin İmir
50 Tarih Bağışlamaz
 Orhan Velidedeoğlu
56 Başına Seydi Ali Halleri Geldi
 Konur Ertop
**61 Türkiye Cumhuriyetine Yahudi
 Soykırımı Suçlaması**
 Cengiz Özakıncı
**66 Çanakkale'nin Kayıp Titanik'i
 Bulundu** / Savaş Karakaş

- 72 Çinden Gelen Bitkiler**
 Can Pulak
74 Tiyatro / Tekin Özerterem
**79 Türk Sporunda Yeni Birşey
 Var mı?** / Metin Gören
82 Kim Kimdi? / Sabriye Aşır
87 Yirmisekiz Mehmet Çelebi
 Gürbüz Evren
92 Andre Gide / Mümtaz İdil
95 Daedalus ve İkarus / Haluk Erdemol
101 Petra Vadisi / Mehmet Uhri
106 Ohri / İzlen Şen Toker
**114 Bu Termosun İçinde
 Sevgi ve Sadakat Var**
 Suat Türker
118 Kreutzer Sonat'ın Hazin Öyküsü
 Yücel Aksoy
122 Engeller Farkındalıkla Kalkar
 Sema Erdoğan
127 Ağaçlar Tanrı Olabilir mi?
 Engin Ünsal
130 Ayrı Masalar / Sadi Bülbül
133 Şeker Kız / Muzaffer İzgü
137 Tansık / Bekir Özgen
142 Ölmeden Önce / Sabriye Aşır
147 Habercikler / Altan Alkan
19 Fırçalayarak
44 Bilginizi Denetleyin
100 İlk Dersimiz Türkçe
112 Ufak Tefek Bilgiler
151 Çözümler Sayfası
152 Yarının Büyükleri
154 Bulmaca
156 Satranç
158 Ayın Kitapları
160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük

Türk dili profesörü olarak Banguoğlu, hayatı boyunca Türk dil devriminin “Güzel Türkçe, Doğru Türkçe” ilkesine dayandırılması gerektiğini savundu Türkçe’nin gramerini bilimsel metotla ortaya koyan ilk Türk bilim adamı olarak dünya çapında kabul gören eserler bıraktı. Banguoğlu, bugüne dek dağınık kalmış “otantik” malzemeleri bir araya getirerek Türkiye’nin çalkantılı bir dönemine biraz olsun ışık tutabilmeyi umuyor.

Ülker Banguoğlu Bilgin

Meşrutiyet’ten
Cumhuriyet’e
Bir Fikir
Adamı:

**TAHSİN
BANGUOĞLU**

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Konumuz, Kazlar...

Adına nedense "gündem" denilen günlük yaşamın gürültülü ve çok zaman da üzüntülü karmaşası yetmiyormuş gibi, üstelik bir de dünyanın "bu ahval ve şeraiti" içinde kazlardan söz etmenin en güç yanı, "Kazların da sırası mı şimdi?" sorunuza bir yanıt bulabilmektir.

Peşinen söyleyelim: Amacımız çevremizdekilere özenip, sizi "Laylom"la oyalamak değil, kazlarla ilgili çok önemli bir bilgimizi paylaşmaktır.

***

Biz de yeni öğrendik, kazlar meğer, dünyanın en güvenilir bekçileri, en sadık koruma uzmanlarıymış.

ABD' nin de, Rusya'nın da, Çin'in de en "gözbebeği askeri kuruluşları"nı, en "toz kondurulmaması gereken" savaş malzemesi depolarını, en "üzerinden kuş uçurulmaması" gereken nükleer kuruluşlarını en güvenilir biçimde koruyan bekçiler, en sadık savunan koruyucular, kazlarıymış meğer. "Korumaya ve savunmasıyla görevlendirildikleri" böylesi gözbebeği değerindeki kuruluşlara yönelik en ufak bir tehlike kıpırdanması durumunda kazlar, hep birlikte seslerini yükseltmeye başlıyorlarmış ve...

Bir anda kartopu örneği çoğalıp,

büyüyerek, kıpırdanma sesini duydukları mihrakın üzerine yüzlerce, binlerce gaga, yüzlerce, binlerce çift kanat ve tek yürek olarak saldırıyorlarmış.

***

Korumak ve savunmakla yükümlü oldukları kuruluşlara yönelik en küçük bir tehlike kıpırtısı karşısında bir anda "nöbete geçip", önce var güçleriyle seslerini yükselten, sonra birlikte tehlikenin üzerine yürüyen kazların bu uyanıklıkları, bu duyarlılıkları ve bu sorumlulukları karşısında onlara imrenmez misiniz, hayran olmaz mısınız?

Dünyanın "bu ahval ve şeraiti" içinde sanki yazılacak başka konu yokmuş da tutup, kazlardan söz etmemiz karşısında umarız ve dileriz öfkelenmemişsinizdir, bizi de, "Kazların sırası mı şimdi?" diyerek suçlamamışsınızdır.

İsterseniz, kazların "keşke biz insanlarda da olsa" diyeceğimiz bu üstün yeteneğine yalnızca imrenmekle, hayran olmakla yetinmeyelim de...

Bir kenara çekilip, bu konuyu gündemimiz yapalım ve tek tek kendi başımıza düşünelim, kazlardan bu konuda nasıl ders alabileceğimizi. •

meteakyol@butundunya.com.tr

Emre Kongar'ın

19.02.2013 Tarihli

Cumhuriyet Gazetesinde

Yayımlanan Yazısı

Atatürk'ü Anlamak ve Yaşatmak: Başkent Üniversitesi

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü en iyi nasıl anlar ve yaşatırsınız?

Herhalde, onu “Gazi Mustafa Kemal Paşa” ve “Atatürk” biçiminde bölerek, Kurtuluş Savaşı'nı Atatürk Devrimleri'nden ayırıp birini benimseyip ötekini reddederek değil...

Herhalde 1908-1938 arasındaki sorunlar için oluşturulan çözümleri, bugünün dünyasında ve Türkiye'sinde aynıyla uygulamaya kalkarak değil...

Hele hele 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980'de olduğu gibi, demokrasi dışı, hukuk dışı ve hatta kimi zaman insanlık dışı yöntemleri Atatürkçülüğe mal ederek hiç değil!

***

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü

anlamanın en iyi yolu onun kullandığı ana yöntemi, yani bilimi kullanmaktan geçer:

‘Endüstri Devrimi’ni kaçırdığı için geri kalmış, sonra da bu nedenle yarı sömürgeleştirilmiş ve savaş kaybettiği için işgal edilmiş bir din-tarım imparatorluğunda, Kurtuluş Savaşı'nı nasıl yaptığını, nasıl örgütlediğini tarih, siyaset bilimi ve toplumbilim açılarından iyi irdelemek gerekir.

Siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel altyapısı hazır olmayan bir feodal toplumu nasıl bir endüstri toplumuna dönüştürdüğünü, demokratik ve çağdaş bir yapının te-

mellerini daha Kurtuluş Savaşı sırasında nasıl attığını, savaşı kazandıktan sonra 20'nci yüzyılın en büyük toplumsal ve siyasal dönüşümünü nasıl başardığını o günün koşulları içinde iyi değerlendirmek gerekir.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü yaşatmanın en iyi yolu ise yine onun kullandığı ana yöntemleri, yani bilimi ve sanatı kullanmaktan geçer:

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü yaşatmanın yolu, bilimde ve sanatta atılım yapmak, çağdaş ülkeleri bilim ve sanat etkinliklerinde yakalamak, hatta geçmektir.

Bu açıdan günümüzde onu en iyi anlayan ve yaşatan insanların başında Başkent Üniversitesi'nin kurucu rektörü Prof. Mehmet Haberal gelir!

Sadece cerrahi yetenekleriyle sayısız insana şifa veren bir hekim değil, Türkiye'de ve dünyada organ naklinde çığır açan bir bilim insanıdır.

Bununla da yetinmeyip örgütçülüğü, topluma adanmışlığıyla Türkiye'deki hukuksal yapıyı organ nakline uygun hale getirmiş, orada da durmamış, başta Başkent Üniversitesi olmak üzere sayısız vakıf, hastane ve eğitim kurumu kurmuştur.

Dünya da onu onurlandırmıştır:

Dünyanın en prestijli kurumlarında pek çok onur ödülü, örgüt üyeliği ve başkanlığı vardır.

***

Geçen aylarda bir konferans için Başkent Üniversitesi'ne gittim...

Daha binaya girişte mimari tasarımınızı adeta bir "Atatürk aydınlığı" ile karşılıyor...

ile karşılıyor...

Aynı aydınlık öğrencilerin ve öğretmen üyelerinin yüzlerine de vurmuş sanki!

Sevgili okurlarım sakın abarttığımı, romantizme kapıldığımı düşünmeyin...

Fizik çevrenin insanlar üzerinde büyük bir etkisi olduğunu, Başkent Üniversitesi'nin mimari yapısının başarıyla kullandığı güneş ışığının, bu yapının arkasındaki Mehmet Haberal ve arkadaşlarının iyimserliğini, başarılarını, Atatürkçülüklerini insanların yüzlerine ve ruhlarına yansıttığını bilin.

Üniversite içinde bir de Atatürk Müzesi var; 1912'den 1919'a kadar İstanbul'da, Akaretler'de yaşadığı evin birebir aynısı yapılmış, içi de ona ait eşyayla süslenmiş.

Başkent Üniversitesi'nin bilim ve sanat etkinliklerine hiç girmiyorum. Çünkü bunları anlatmak için ayrı bir kitap yazmak gerekir; ama hem bilimde, hem sanatta öncü işlere imza attığımı vurgulamak isterim.

Atatürk'ü anlamak ve yaşatmak isteyenler örnek olarak Mehmet Haberal'a, başta bugünkü rektör Prof. Kenan Araz ve Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Mithat Çoruh olmak üzere çalışma arkadaşlarına ve yine başta Başkent Üniversitesi olmak üzere Haberal'ın kurduğu vakıf ve hastanelere baksınlar:

Oralarda 20'nci yüzyılın en başarılı dönüşüm projesi Türkiye Cumhuriyeti'ni ve onun kurucu lideri Atatürk'ü göreceklerdir! •

Bu kitabı mutlaka okumalısınız. Zaten elinize alıp ilk satırından başladığımız anda, bir daha bırakmanız mümkün olmayacak. Böylece o meşhur Beşiktaş adliyesindeki hakim ve savcıların tavırlarını, Balyoz davasının öncesini, tutuklanma sürecini, mahkeme aşamasını ve sonrasında Hasdal Askeri Cezaevi'nde yaşanmakta olan olayları bir askerin son derece akıcı kaleminden bir film gibi izleyeceksiniz.

Emin Çölaşan (Sözcü Gazetesi)

İkrami Özturan ELVEDA

"Yurduma babar yaparım, göğsüme taktığım gülleri!"

E
Lbirliğiyle
Vatanında
Esir
Düşürülmüş
Askerler

2. basım
b
Bilgi

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Atatürk'ün Günümüze Işık Tutan Yazıları ②

Adalet

Yazan: M. KEMAL ATATÜRK

Her halde dünyada bir hak vardır. Ve hak kuvvetin üstündedir. Bir kurumun muhasebesi, namusudur. Sorumluluk yükü herşeyden, ölümden de ağırdır.

Ancak hatalarını kabul edenler, affedilmeye layık olurlar. Çünkü bunlar hatalarını anlamış, pişman olmuş, bir daha aynı hatayı işlememeye karar vermiş kimselerdir. Fakat suçlarını saptırmaya ve savunmaya kalkışanlar aynı yolda devam

edecekler demektir ki, bunları hoş görüp affetmek kesinlikle uygun değildir. Hükûmet, memlekette kanunu egemen kılmak ve adaleti iyi dağıtmakla yükümlüdür. Bu nedenle adalet işi çok önemlidir...

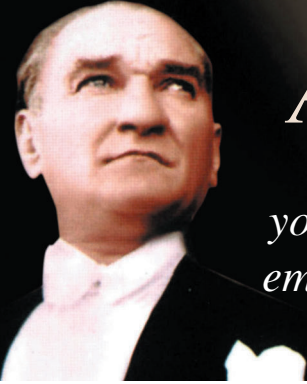
Adli siyasetimizde izlenecek amaç,

öncelikle halkı yormaksızın süratle, isabetle, emniyetle adaleti dağıtmaktır. İkinci olarak toplumumuzun bütün dünya ile teması normal ve zorunludur. Bunun için adalet seviyemizi bütün medeni toplumların adalet seviyesi derecesinde bulundurmak zorunluğundayız.

Bu hususları tatmin için mevcut kanun ve usullerimizi bu görüşle iyileştirmekte, canlandırmakta ve yenilemekteyiz ve buna devam

le; her bağımsız devletin vazgeçilmez bir hakkı olan adaletin dağıtımını vazifesine kimseyi karıştıramayız.

Adliyenin yeniden düzenlenme ve teşkilatlanmasına verdiğimiz önemi, nasıl ifade etsek azdır... Önemli olan nokta; adliye anlayışımızı, adli kanunlarımızı, adli teşkilatımızı, bizi şimdiye kadar şuurulu, şuursuz etki altında bulunduran, çağın gereklerine uymayan bağlardan bir an önce kurtarmaktır. Millet, her gelişmiş memlekette olan adli ilerlemenin memleketin ihti-

Adli siyasetimizde izlenecek amaç, öncelikle halkı yormaksızın süratle, isabetle, emniyetle adaleti dağıtmaktır.

edeceğiz. Bizim milletimiz ve hükümetimiz adalet fikri ve adalet anlayışı konusunda hiçbir medeni milletten aşağı değildir. Belki tarih bu konuda yüksek olduğumuza tanıklık eder. Bu sebeple bizim de yürürlükteki adli yasalarımızın bütün medeni milletlerin yürürlükteki yasalarından eksik olması uygun değildir.

Mücadelelerimizin amaçladığı tam bağımsızlık kavramının adli bağımsızlığımızı da kapsamı doğaldır. Bu neden-

yaçlarına uygun olan esaslarını istiyor. Millet; süratli ve kesin adaleti sağlayan medeni usulleri istiyor. Milletın arzu ve ihtiyacına bağılı olarak adliyemizde her (türlü) etkilerden cesaretle silkinmek ve hızla ilerlemeye atılmakta asla tereddüt etmemek lazımdır.

Medeni hukukta, aile hukukunda takip edeceğimiz yol ancak medeniyet yolu olacaktır. Hukukta işleri oluruna bırakmak ve hurafelere bağılılık; milletlerin uyanmalarını engelleyen en ağır bir kâbustur. Türk milleti, üzerin-

de kâbus bulunduramaz.

Adalet bir devletin esası olduğuna göre; mahkemelerin söz ile değil, gerçekten tarafsızlığını sağlamak her işin başında gelmelidir.

Hak sahiplerine zorluk çıkarmak, resmi dairelerde işlerini takip edenleri “Bugün git, yarın gel” diye zorluklara uğratmak, hükümet otoritesi maskesi altında halkı ezercesine davranmak, uygun olmayan işlemlere kalkışmak gibi durumlar kesinlikle önlenmelidir. Biz, yurt emniyeti içinde kişilerin emniyetini de

O özelliklerden birincisi şudur:

Kanun teklif eden, kanun yapan, kanun koyan bir insan, insanlığın bütün hislerini, bütün ihtiraslarını herkesten daha çok anlar ve bilir. Fakat nefisini herkesten fazla ve tamamen, bütün kapsamı ile bunlardan ayırmak kudret ve kabiliyetine sahip olmalıdır. Bu seçkin özelliğe sahip olmayan insanlar, toplum için kanun yapmak hak ve yetkisinden men edilir. Kanunlar hislere dayanarak ve uyularak yapılmaz.

Kanunlarımız millî ihtiyaçlara ve hukuk ilminin esinlemelerine göre

Güvenlik ve adalet işleri ile ilgili usullerde ve kanunlarda, kolaylık, çabukluk, açıklık ve kesinlik esas olmalıdır.

layık olduğu derecede göz önünde tutarız. Bu emniyet, Türkiye Cumhuriyeti kanunlarının, Türk hakimlerinin garantisini altında, en ileri şekilde mevcuttur...

Adalet örgütümüzün ve kanunlarımızın, daima bu yönden incelemelerle, Türkiye'nin dinamik hayatına, tam uygunlukları sağlanmalıdır...

Güvenlik ve adalet işleri ile ilgili usullerde ve kanunlarda, kolaylık, çabukluk, açıklık ve kesinlik esas olmalıdır.

Uzmanlarca bilinen bir gerçektir ki, kanun koyucular birtakım seçkin özelliklere sahip olmak mecburiyetindedirler.

yeni baştan düzeltilecek ve tamamlanacaktır. Bütün kanunlarımızın düzenlenmesinde, her çeşit teşkilatta millî egemenlik esasları içinde hareket edilecektir.

Günümüzdeki ilerlemeler milletlerin medeni ihtiyaçlarını genişletir, çoğaltır ve aydınlatır ve bu medeni ihtiyaçlar ile uyumlu olarak medeni hakların oluşmasını gerektirir. Her devletin ait olduğu toplumun medenileşme derecesi ile uyumlu, hukuki hükümleri vardır. Dünyada mevcut tüm medeni devletlerin medeni kanunları hemen hemen birbirinin çok benzeridir.

Tamamen yeni kanunlar meydana

getirerek eski hukuk esaslarını kökünden kaldırmak teşebbüsündeyiz. Ve yeni hukuk esasları ile alfabesinden eğitime başlayacak yeni bir hukuk neslini yetiştirmek için bu müesseseleri açıyoruz. Bütün bu yaptıklarımızda dayanağımız milletin beceri ve yeteneği ve kesin iradesidir. Bu teşebbüslerde arkadaşlarımız, yeni hukuku, bizimle beraber, bahsettiğim anlamda anlamış olan seçkin hukukçularımızdır.

Devlet halinde teşkilatlanmış bir insan toplumu anayasasında, adalet kuvvetinin bağımsızlığının önemini

riayet etmelidir.

Bizim milletimizin adalet hususundaki derecesi hiçbir zaman diğer milletlerden aşağı kalmamıştır. Adaleti belki onlardan daha iyi sağlamıştır. Biz en gelişmiş ve medeni devletin kanunlarına eşit ve benzer kanunlar yapabiliriz. Eski ihtiyaçlara göre yapılmış şeyleri, ihtiyaç arttıkça yenilemek lazımdır.

Kanun Millet Meclisi'nden çıkar. Millet en doğru bir meclisle temsil edilir!..

Program ve prensip sahibi partile-

Milletlerin yargı hakkı bağımsızlığının birinci şartıdır. Adalet kuvveti bağımsız olmayan bir milletin devlet olarak varlığı kabul edilemez.

açıklamaya gerek yoktur. Milletlerin yargı hakkı bağımsızlığının birinci şartıdır. Adalet kuvveti bağımsız olmayan bir milletin devlet olarak varlığı kabul edilemez.

Herşey kanun yapmaktan ibaret değildir. Aksine herşey o kanunları uygulamak ve uygulattırmaktan ibarettir. Uygulayan, yerine getiren, daima karar verenden daha kuvvetlidir. Bugünün ihtiyaçlarına uygun kanun yapmak ve onu iyi uygulamak refah ve ilerleme sebeplerinin en önemlilerindedir.

Hakimler, hem vatandaşların hürriyetini düşünmeli, hem de devlet otoritesinin güçlü kalmasına dikkat ve

rin etkisi önemlidir. Doğal olarak mecliste bulunan partiler, kanunları kendi programları, fikirleri doğrultusunda çıkarmak isteyeceklerdir...

Kanun çıkarırken görüşme çeşitli programların, düşüncelerin, görüşlerin çarpışması halinde olacaktır. Mecliste çoğunluğu sağlamış olan partinin belirli görüşleri yürür...

Meclis kanunları, bakanlar kurulu ve bünyesindeki adalet bakanlığı araçları ile uygular. Adli siyasetimizin temel esası, zamanın değişmesi ile hükümlerin de değişmesi gerekeceğinin inkâr edilmez olduğu kuralıdır. Hukuki hükümler zaman ve ortam (yer) içinde toplumların uğradıkları değişikliklere göre değiştiklerinden,

*H*ükûmet için esas olan kurallardan biri adalettir demiştim.

Bunu gerçekleştirecek yargı organlarıdır.

Bir memlekette adalet mevcut olmazsa, o memlekette anarşiden başka birşey yoktur. Orada hükûmet yoktur, orada hiçbir şey yoktur.

ondört yüzyıl önceki zamanın ve ortamın ihtiyacına göre lüzumlu ve yeterli görülmüş olan esaslar yerine, bugün birçok çeşitli kanunlar usuller konulması zorunluluğu görülmüştür. Bunlar bile kalıcı olmayıp zamanla değişmeye mahkûmdurlar.

İnsanlar huzur ile, vicdan hürriyeti ile çalışmak ihtiyacındadır... Bu ise, sosyal toplumu idare eden devlet ve hükûmette adaletin mutlak egemen olmasıyla mümkündür...

Hükûmet için esas olan kurallardan biri adalettir demiştim. Bunu gerçekleştirecek yargı organlarıdır. Bir memlekette adalet mevcut olmazsa, o memlekette anarşiden başka birşey yoktur. Orada hükûmet yoktur, orada hiçbir şey yoktur. Adalet kanunlarla dağıtılır. O halde bu memlekette adaletin emniyetle ve süratle dağıtılıp dağıtılmamakta olduğunu anlamak için bir defa var olan kanunlara, hukuk kitaplarına bakmak, diğer taraftan da bunun memleket içindeki uygulamasına ve sonuçlarına bakmak lazımdır...

Kanunlarımızı inceleyelim ve bunların dayanak noktalarını öncelikle memleketimizin durumuyla, şartlarıyla ve milletimizin gerçek sosyal ve vicdani ihtiyaçlarıyla ve fakat aynı zamanda gelişen dünya ile ilişkilerin meydana getirdiği zorunlulukları da gözönüne alarak düzeltip, yararlı hale getirmek ve canlandırmak lazımdır.

Biz Türkiye halkını insanlık dünyasından ayırarak kendi başımıza yaşayamayız. Bütün dünya ile bütün insanlıkla beraber yaşarız ve yürürüz! Ve hiç olmazsa onlarla bir hizada yü-

rümeye mecburuz. Buna göre her hussusta olduğu gibi özellikle yargıda da zamanın gereklerini daima gözetmek ve yeni yapacağımız bütün şeyleri ona göre yapmak zorundayız.

Vilayetlerin idarî otoriteleri ile yargı organları arasında zararlı bir dayanışma eksikliği ve bu iki teşkilat arasında karşılıklı güvensizlik, nüfuz rekabeti ve hatta bir çeşit çekememezlik hemen her yerde göze çarpıyor. Mevcut kanunlar, kurallar ve usuller her ne olursa olsun bu durumu derhal düzeltmek lazımdır. Mesele sadece valilerin savcılarını vazifeye göndermelerine mani olduğu söylenen yeni kanun hükümlerinin şekil olarak değiştirilmesinden ibaret değildir. Belki hükûmette içişleri ve adalet bakanları tarafından temsil edilen iki dairenin vatanın her tarafında tek kuvvet gibi hareketlerini sağlayacak bir anlayışın bir an önce yerleştirilmesi gereklidir.

Mahkemelerin mutlak dokunulmazlığı ve bağımsızlığı üzerine söz yoktur. Fakat bir valinin siyasi ve idarî gerekçelerle savcılarını derhal harekete geçirmesi hazırlık ve ilk soruşturmalar sırasında; inkılâba ve devletin kuvvet ve emniyetine ait olan küçük, büyük her meselede görüşlerini dinletebilmesi önemli bir ihtiyaç halinde kendini gösteriyor. İçişleri ve adliyenin yalnız merkezde ve vilayetlerde değil merkeze bağlı yerlerde ve şehir, kasaba sokaklarında göstereceği kuvveti ve süratli bir işbirliği manzarası bütün tedbirlerimizin başında gerçekleştirilmesi zorunlu olan bir iştir...•

Atatürk ve Bilimsellik

Yazan: Dr. SITKI AYDINEL

Atatürkçülük'de en önemli unsur "Bilimsellik"tir. Bilimsellik, akılcılığı, çağdaşlığı, batıcılığı da kapsar. "Neden bilimsellik?" sorusuna öncelikle yanıt vermek gerekir.

Osmanlı tarihi kültürel yönden incelendiğinde, gerileme ve çöküş döneminden önce dünya çapında bilim adamları yetişmesine rağmen, İslâm dininin yanlış tefsirlerle yıpratılması sonucu her geçen yılda bilimden uzaklaşmış, dogmalara, aslı astarı olmayan, gerçeklerle bağdaşmayan hurafelere yer verilmiş,

hatta devlet idaresinde müneccimlere başvurulmaya başlanmıştır. Atatürk, geçmişteki bu gerçek bilim adamlarının tekrar yeşereceklerine inancını şu cümle ile belirtmiştir:

"Bütün İslâm âleminin medar-ı iftihar olan İbni Rüşd'ler, İbni Sinâ'lar, İmamî Gazali'ler, Farabiler gibi yüksek düşünceli simaların milletimizin sınıfı uleması içinde nurlu dimağ-

larıyla arz-ı mevcudiyet edeceklerine eminim.”

Ne yazık ki, Atatürk'ün bu dileği gerçekleşmemiştir. Geçmişte gerçek bilimden ayrılma konusuna verilecek örneklerden bazıları:

Padişah III. Mustafa'nın Prusya Kralı Friedrich II.'den üç müneccim istemesi, “Siper-i saika” yani paratoner konusunda bir Fransız bilgininin önerisine Şeyhülislâmın karşı koyuşu ve bunun padişah tarafından da onaylanması, III. Murat döneminde Rasathanenin yıktırılması gibi...

Atatürk çok iyi bildiği bu tarihi gerçekler nedeniyle, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyetinde her alanda bilimselliğe çok önem vermiştir.

Atatürk'ün bilimsellik konusunda pek çok konuşması vardır. Ancak, bunların içinde, çok bilinen “En hakiki mürşit ilimdir” cümlesi yazılı olan konuşması, birçok yayına bazı eksikliklerle yansıtılmıştır. Bu konuşma 22 Eylül 1924 tarihinde Samsun İstiklâl Ticaret mektebinde öğretmenler tara-

findan verilen çay ziyafetinde yapılmıştır. Atatürk, konuşmasının bir yerinde: *“Dünyada her şey için, maddiyat ve maneviyat için hayat için, muvaffakiyet için en hakiki mürşit ilimdir, fendir. İlim ve fennin haricinde mürşit aramak gaflettir, cehalettir, dalalettir. Yalnız, ilmin ve fennin yaşadığımız her dakikadaki safhalarının tekâmülünü idrak etmek ve terakkiyatını zamanında takip eylemek şarttır.*

Birçok bilimsel eserde “maddiyat ve maneviyat için” sözü aslına uygun olmayan tarzda “Dünyada her şey için, medeniyet için...” şeklinde yer almaktadır. Oysa konuşmanın aslının yukarıda yazıldığı gibi olduğu aşağıdaki belgelerde de kanıtlanmaktadır.

Bunlar:

Samsun'daki bu toplantıda bulunan Hasan Rıza Soyak'ın “Atatürk'ten Hatıralar” kitabınının 53. sayfasında Atatürk'ün: *“Dünyada her şey için maddiyat ve maneviyat için, hayat için, başarı için en hakiki mürşit ilimdir, fendir”* dediğini yazmaktadır.

Bunun da yanlış olduğunu söylemek olası değildir.

25 Eylül 1924 tarihli **Hakimiyet-i**

Atatürk çok iyi bildiği bu tarihi gerçekler nedeniyle, yeni kurulan

Türkiye Cumhuriyetinde her alanda bilimselliğe çok önem vermiştir.

Milliye gazetesinde de bu konuşma yayımlanmıştır. Denilebilir ki, gazetelere güven olmaz, bu kanıt olamaz. Ancak, hemen ifade etmek gerekir ki, o zaman bu gazete **Atatürk'ün** emriyle yayım

Atatürk: "Benim manevi mirasım ilim ve akıldır."

hayatına girmiş ve onun kontrolündedir. Bu konuşmasını da yazılı olarak bu gazeteye vermiş olması da büyük olasılıktır.

Prof. Dr. Utkan Kocatürk'ün "Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri" kitabının 116. sayfasında da yine "Maddiyat ve Maneviyat için" olarak yazılmıştır.

Atatürk Araştırma Merkezi Yayınlarından "Atatürkçü Düşünce El Kitabı, 1998", 129. sayfasında ve "Atatürk'ün Kültür ve Medeniyet Hakkındaki Sözleri", 1990, 80. sayfasında da yine "Maddiyat ve Maneviyat için" denmektedir.

Bu konuşmanın düzeltilmiş tam metni için, Ankara Üniversitesi, İnkılâp Tarihi Enstitüsü yayınlarından Atatürk Yolu No. 1, Sıtkı Aydınel'in Kaynak Tenkidi makalesine bakılabilir.

Keza **Sadi Borak** da "Atatürk ve Din" isimli kitabının 60. sayfasında

yine "Maddiyat ve Maneviyat için" şeklinde yazmaktadır.

Prof. Dr. Halil İnalçık, "Atatürk ve Türkiye'nin Modernleşmesi" adlı kitabının 122. sayfasında da aynı deyişimi kullanmıştır.

Atatürk'ün buradaki "Medeniyet için" sözü ile "maddiyat ve maneviyat için" sözleri üzerinde önemle durmak ve yorumlamak gerekir. Kanımca ikisi arasında fark, bir hayli büyüktür. Atatürk, "maddiyat ve maneviyat için" demekle, bilimin ve fennin sadece maddi alanda değil, manevi alanda da bir rehber, yol gösterici olması gerektiğini vurgulamak istemiştir. Atatürk, dogmalardan uzak bilimsel zihniyetin hem maddi, hem de manevi alanda yerleşmesini istediğini yine bir çok konuşmasında dile getirmiştir.

Bu noktada şu gerçeği de belirt-

mekte yarar görmekteyiz. Manevi bilimlerde de metot vardır. Prof. Dilthey, manevi bilimleri, tabiat bilimlerinden ayrı ve bağımsız bir bilimler grubu haline getirmek isteyen gayretlerin tepe noktasında yer alır. Keza Wilhelm Wildelband, Heinrich Rickert adındaki Alman bilim adamları, manevi bilimleri tabiat bilimi metodundan ayrı ve bağımsız metodu ge-

ve en önemli görevi milli eğitim işleridir.”

Manevi kuvvetler, özellikle bilim ve iman ile yüksek bir şekilde gelişir.

Bundan dolayı; hükümetin en verimli ve en önemli görevi milli eğitim işleridir.

rektirdiğini savunurlar. Atatürk'ün bu sözdeki düşüncelerine kanıt olarak, yine kendi konuşmalarından bir çok örnek verebiliriz. 1 Mart 1922 günü TBMM'nin üçüncü toplanma yılını açarken maarif konusuna değinirken: *“Efendiler, buraya kadar bahsettiğim hususlar, milletin maddi kuvvetlerini geliştiren ve yükselten tedbirlerdir. Halbuki insanlar yalnız maddi değil, bilhassa bu maddi kuvvetler içinde bulunan manevi kuvvetlerin tesiri altındadırlar. Milletler de böyledir. Manevi kuvvetler ise, özellikle bilim ve iman ile yüksek bir şekilde gelişir. Bundan dolayı; hükümetin en verimli*

Bu konuşmasında Atatürk, dikkat edilirse, manevi kuvvetlere büyük önem vermekte, manevi kuvvetlerin insan hayatında olduğu gibi, ulusların hayatında da büyük önemli yeri olduğuna, bu nedenle de ulusların manevi-

yatını daima yüksek tutması görevini de hükümete ve Milli Eğitim Bakanlığına vermektedir.

Vurgulanması gereken diğer bir nokta da, manevi kuvvetlerin özellikle “bilim ve iman” ile gelişebileceğini ifade etmesidir.

Bilimin yanında “iman” kelimesini kullanması da “dinin” de hurafelerden arınarak, bilime dayanmasına olan inancını belirtmesidir. Çünkü “iman” daha ziyade “dinî inançlar” anlamını taşımaktadır.

Bu konuda son olarak, Atatürk'ün çok bilinen şu sözlerine yer verelim:

“Benim manevi mirasım ilim ve akıldır. Benim Türk milleti için yapmak istediklerim ve başarmaya çalıştıklarım ortadadır.

Benden sonra beni benimsemek isteyenler, bu temel mihver üzerinde akıl ve ilmin rehberliğini kabul ederlerse, manevî mirasçım olurlar. •

Fırçalayarak
Serdar Günbilen

Prof. Dr. Mehmet Haberal'a "Sevgi, Barış, Dostluk Ödülü"

Bütün Dünya • YAZI İŞLERİ

Karadeniz Ereğli Belediye Başkanı **Halil Posbıyık**, çalışma arkadaşlarıyla birlikte oybirliğiyle aldıkları "Ereğli'nin bu ortak kararını" Prof. Haberal'a, şu satırlarla bildirdi:

"Sevgi Barış Dostluk Büyük Ödülü'nü zat-ı âlinize takdim ederek, hiç değilse size olan şükran borcumuzun bir kısmını ödemek arzusunu taşıyoruz."

Başkan Posbıyık, bu haberi bildirdiği mektubunda Prof. Haberal'ı, "Ödülünü kendi elleriyle almak üzere" Ereğli'ye davet etti ve

duygularını şöyle özetledi:

"Elbette gönlümüz, suçunuzun ne olduğunun bile hiçbirimiz tarafından bilinmediği günümüzde, bedeninizi

Karadeniz Ereğli Belediye Başkanı
HALİL POSBIYIK

memleketinize duyduğunuz hasreti ve sevdayı gönülünüzde hissederek manen de olsa bizimle olacağınızı çok iyi biliyoruz. Bu sebeptendir ki Karadeniz Ereğli ve Türk halkının sizlere olan minnet borcunun bir ifadesi olarak, 28-29-30 Haziran 2013 tarihlerinde gerçekleştireceğimiz festivalimizde, aralarında Türkiye Cumhuriyetlerimiz, İran gibi komşu ülkeler başta olmak üzere dünyanın ve ülkemizin dört bir yanından gelen misafirlerimizin huzurlarında Sevgi Barış Dostluk Ödülü'nü size takdim etmekten büyük onur duyacağız.

tutsak etse de ruhunuzu asla hapsedemeyecek olan Silivri zindanından kurtulup halkımızın size takdim edeceği bu ödülü kendi ellerinizle almanızı arzu eder. Ancak herkes iyi bilmelidir ki sizi tutsak ettiğini zanneden zihniyet, adınızı ve varlığınızı bu halkın ve bizlerin kalplerinden asla uzak tutamayacaktır, tutamayacaktır."

Karadeniz Ereğli Belediyesi'nin geleneksel "Uluslararası Sevgi Barış Dostluk Festivali"nin 20'nci yıldönümü nedeniyle 28-29-30 Haziran'da yapılacak kutlama törenlerinde Prof. Haberal'ı kesinlikle aralarında görmek istediklerini bildiren Belediye Başkanı Halil Posbıyık, görüş ve duygularını da mektubunda şöyle sürdürdü:

Festivalimiz başladığında bedenler aramızda olmasanız bile

Ereğli Belediye Başkanı Halil Posbıyık, "Uluslararası Sevgi Barış Dostluk Festivali"nin 20 yıllık geçmişini anlattığı mektubunda, Prof. Dr. Mehmet Haberal'a görüşlerini şu sözleriyle iletti:

"Sayın Haberal, Ülkemizin sevilen isimlerinden biri olarak zat-ı âliniz de Türk toplumsal yaşamında özellikle eğitim alanında gerçekleştirilen sosyal sorumluluk projelerine imzanızı attınız. Ülkemizin

yükseköğretimine Başkent Üniversitesi'nin kurulması ve on binlerce öğrenciye tahsil imkânı sağlanması ile en değerli katkılardan birini verdiniz. Bilim alanında gösterdiğiniz üstün başarılarla, ülkemiz tarihinde bir çığır açtınız, bir devrin başlamasına vesile oldunuz.

Özellikle Başkent Hastanesi ile bölgemizde yaşayan birçok hemşehrimizin sağlıklarına kavuşmasında, özellikle yardıma muhtaç insanların ellerinden tutularak tedavi edilmelerinde desteklerde bulundunuz. Halkımız da çok iyi bilmektedir ki size uzatılan eli hiçbir zaman geri çevirmediniz. Yardıma ihtiyacı olanın her zaman arkasında oldunuz. Ahde vefa duygusunu hiçbir zaman gönlünden uzak tutmayan hemşehrileriniz de, vefalı bir dost olarak benimsedikleri zat-ı âlinizi 2011 Genel Seçimleri'nde oylarıyla milletvekili seçtiler. Zira siz, bugüne kadar yaptığınız her hizmetle, yaşadığınız toplum içinde sevgiyi, saygıyı, hoşgörüyü, barışı ve toplumsal dayanışmayı en güzel örneklerle gösterdiniz.

Sayın Milletvekilim,

Bu gerçekler işaret etmektedir ki halkımız, sevgi, barış ve dostluğa vermiş olduğunuz katkılardan dolayı size minnet borçludur. Şükran duygularımızın bir ifadesi olarak, tam dört dönemdir büyük bir onurla görevini sürdüren Karadeniz Ereğli Belediye Başkanı sıfatıyla, 109 bin nüfuslu Karadeniz Ereğli'nin, halkın tercümanı oluyorum. Değerli halkımız ve bizler, bu yıl 20.'sini gerçekleştireceğimiz Uluslararası Sevgi Barış Dostluk Festivalimizin Sevgi Barış Dostluk Büyük Ödülü'nü zat-ı âlinize takdim ederek, hiç değilse size olan şükran borcumuzun bir kısmını ödemek arzusunu taşıyoruz.

Elbette gönlümüz, suçunuzun ne olduğunun bile hiçbirimiz tarafından bilinmediği günümüzde, bedeninizi tutsak etse de ruhunuzu asla hapsedemeyecek olan Silivri zindanından kurtulup halkımızın size takdim edeceği bu ödülü kendi ellerinizle almanızı arzu eder. Ancak herkes iyi bilmelidir ki sizi tutsak ettiğini zanneden zihniyet, adınızı ve varlığınızı bu halkın ve bizlerin kalplerinden asla uzak tutamamıştır, tutamayacaktır.

Elbette gönlümüz, suçunuzun ne olduğunun bile hiçbirimiz tarafından bilinmediği günümüzde, bedeninizi tutsak etse de ruhunuzu asla hapsedemeyecek olan Silivri zindanından kurtulup halkımızın size takdim edeceği bu ödülü kendi ellerinizle almanızı arzu eder.

...hemşehrileriniz, vefalı bir dost olarak benimsedikleri zat-ı âlinizi 2011 Genel Seçimleri'nde oylarıyla milletvekili seçtiler. Zira siz, bugüne kadar yaptığınız her hizmetle, yaşadığınız toplum içinde sevgiyi, saygıyı, hoşgörü, barışı ve toplumsal dayanışmayı en güzel örneklerle gösterdiniz.

Festivalimiz başladığında beden aramızda olmasanız bile memleketinize duyduğunuz hasreti ve sevdâyı gönlünüzde hissederek manen de olsa bizimle olacağınızı çok iyi biliyoruz. Bu sebeptendir ki Karadeniz Ereğli ve Türk halkının sizlere olan minnet borcunun bir ifadesi olarak, 28-29-30 Haziran 2013 tarihlerinde gerçekleştireceğimiz festivalimizde, aralarında Türki cumhuriyetlerimiz, İran gibi komşu ülkeler başta olmak üzere dünyanın ve ülkemizin dört bir yanından gelen misafirlerimizin huzurlarında Sevgi Barış Dostluk Ödülü'nü size takdim etmekten büyük onur duyacağız."

Ilçedeki Atatürk Kültür Merkezi'nde sivil toplum örgütleri temsilcileriyle biraraya gelen Ereğli Belediye Başkanı Posbıyık, yaptığı konuşmada Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın kardeşi Prof. Dr. Ali Haberal'a ödül dosyası ile ziyarette bulunarak görüştüğünü söyledi. Dört

Ereğli Belediye Başkanı Halil Posbıyık, Ereğli'deki Sivil Toplum Kuruluşları temsilcilerine ve basına kararı açıklarken.

yıla yakın süredir tutuklu olan Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın, 'Sevgi Barış Dostluk Büyük Ödülü'nü kendi elleriyle almasını gönülden istediklerini, bu dileklerini de kardeşi Prof. Dr. Ali Haberal ile paylaştıklarını belirten Posbıyık'ın, Ali Haberal'ın kendisine "Ben inanıyorum ki, bu ödülü kardeşim Mehmet Haberal'a sahnede, Ereğli halkının önünde sen vereceksin" yanıtını verdiğini söylemesi de uzun süre alkışlandı. •

Tanıklık Ederim ki Macide Tanır

Yazan: METE AKYOL

Atatürk adının geçtiği her an gözleri parıldar, o an yüzünde güller açar, çevresine gülücükler saçardı.

Haberal adını duyduğu anlarda ise kaşlarını çatar, gözlerini açar, yürek çarpıntısıyla sorardı:

"Yeni bir haber mi var?" derdi.

Sonra da düş kırıklığıyla kendi kendine söylenirdi:

"Onun o zindandan çıktığını göremeyeceğim galiba. Vallahi gözlerim açık gideceğim bu dünyadan..."

Göremedi Haberal'ın çıktığını o zindandan; vallahi gözleri açık gitti bu dünyadan...

***

Kendi gözünde tiyatronun "cadısı", seyircisinin gözünde tiyatronun "tanrıçası" Macide Tanır'ı geçen ay, yaşının sonsuzluk bölümüne uğurladık.

Onun aramızdan ayrılmasıyla Türkiye, Atatürk cephesinin yürekli bir erini yitirdi. Sanat dünyamız, şimdiki, gelmekte olan ve gelecekteki tüm sanatçılara örnek oluşturan ve oluşturacak denli üstün değerdeki bir sanatçısını yitirdi. Onu "Dostum" diyebilecekleri denli tanıyabilen yakınları, katıksız, bulaşksız, tertemiz içtenlikli bir gerçek dosttan oldular.

Ve Başkent Üniversitesi Ailesi'nin tüm bireyleri, varlığıyla gururlandık-

ları bir "Aile büyüğü"nü varlığı yerine şimdi anılarıyla doldurmak zorunda kaldılar onun geride bıraktığı yokluğunu.

Macide Tanır, Başkent Üniversitesi'nin en üst yönetim organı Mütevelli Heyeti'nin bir üyesiydi. Bu yasal konumunun özünde ise o, Başkent Üniversitesi'nin göğsündeki onur madalyalarından biriydi.

"Adımın böyle bir üniversite ile birlikte anılması, benim için çok büyük bir onurdur" derdi.

Üniversitemizin onda böylesi yücelikte bir onur duygusu oluşturan kendine özel özelliği, ne bilimsel yayınlar alanında önde koşması, ne yapısal

alanlardaki hızlı gelişmesi, ne de hizmet alanlarını giderek ülkenin dört bir yanına yaygınlaştırmasıydı.

Başkent Üniversitesi'nin onda "Başkentli" onuru oluşturan en ön ve en önemli özelliği, "Atatürkçü" kimliği idi.

Bu nedenin daha da derinlerine iner ve o derinliklerdeki bir nedeni daha gösterirdi:

"Başkent Üniversitesi'nin yüce onuru, Atatürkçü kimliğine sahip olması denli, Atatürkçü kimliğini kimselerden korkmadan, baskılardan yılmadan sahiplenmesidir de" derdi. Ve sonra da, bu kararının gerekçesini açıklardı gururla:

7 yaşındaki Macide Tanır, Pendikliler adına Atatürk'e "Hoşgeldiniz" diyor.

Macide Tanır, Haberal ile ilgili gazete kupürlerini, onun Silivri Cezaevi'nden gönderdiği çiçeklerin üzerine asardı.

"Başının üstündeki o dokunulamaz yerinde taşıdığı Atatürkçü kimliğiyle Başkent Üniversitesi, Ankara' nın kalbinde dimdik duruşuyla Türk Ulusu'nun umudunu simgeleyen bir anıt örneği yükselmektedir."

***

Yaşamında en çok haklı olduğuna inarak övündüğü özelliği de, Atatürkçü kimliği yanısıra, bir "Atatürk kızı" kimliğiydi. Binlerce, binlercesi arasında en çok sevdiği fotoğrafı ise, Atatürk'e "Hoşgeldiniz" derken Pendik İstasyonu'nda onun elini sıktığı an çekilen fotoğrafıydı.

"Şu fotoğrafta 7 yaşındaki Macide'nin bedenini nasıl da zarif bir biçimde eğdiğine dikkat ediniz" derdi ve hemen ekledi:

26

"Atatürk'ün eli sıkılırken ancak böyle eğilmek gerekir, çünkü..."

Atatürk o gün, orada önermiş Macide'ye kızı olmasını.

"Bana hem 'Benim kızım olur musun?' diye sordu, hem de 'Benle Ankara'ya gelir misin?' dedi."

Bir "Evet"le Atatürk'ün iki sorusunu da yanıtlamış ama, önerilerinden birini yerine getirememiş:

"Annemden, babamdan ayrılamadım, Atatürk'le Ankara'ya gidemedim. Fakat ömrüm yettiğince bir Atatürk kızı olmak kararımı

ödünsüz uyguladım."

***

Macide Tanır yaşamının son üç yılını Cihangir'de, Türk Eğitim Vakfı'na başladığı eviyle, Altunizade'de,

Macide Tanır yardımcısının torunu "Canım Adem'im" ile

"benim ikinci evim" dediği Başkent Üniversitesi Hastanesi'nde geçirdi.

Cihangir'deki evinin ana dekoru, son dört yıl her yılbaşında ve her bayramda Silivri Cezaevi'nden gönderilen çiçeklerin dallarına ve yapraklarına astığı Prof. Haberal'la ilgili haber ve yorumların yer aldığı gazete kupürlerinden oluşuyordu.

Hastanedeki odasının vazgeçilmez süsü ise, "Haberal Eğitim Vakfı", "Türkiye Organ Nakli ve Yanık Tedavi Vakfı" üyeliği belgeleriyle, ikisinin ortasındaki "Başkent Üniversitesi Mütevelli Heyeti üyeliğine seçildiğini bildiren Başkent Üniversitesi Yönetim Kurulu Başkanı imzalı resmi belgeydi. Üçü de gümüş çerçeveler içindeki bu değerli üç belgenin altında, "Prof. Dr. Mehmet Haberal" imzası vardı.

Evinde kaldığı günlerinde yardımcı Çiçek Hanım'ın torunu Adem'in ikinci büyükannesiydi, Başkent Üniversitesi Hastanesi'ndeki odasında kaldığı günlerinde ise hastane başhekiminden, hastane temizlik işleri çalışanlarına değin herkesin sevgilisiydi, arkadaşiydi.

***

"Tanıklık ederim ki" Macide Tanır, "Atatürk kızı" kimliğini yaşamı boyunca, babasına layık, hayırlı bir evlat olarak onurla korudu ve sürdürdü.

Macide Tanır Başkent Hastanesi'ndeki dostlarından bir temizlik çalışanıyla kucaklaşırken.

"Tanıklık ederim ki" Macide Tanır, sanatçı kimliğine toz kondurtmadığı bir "sanat sevgisi ve iş disiplini saygısı"yla sanata karşı olan sorumluluğunu da onurla korudu ve sürdürdü.

"Tanıklık ederim ki" Macide Tanır, bir "aydın kişi namusuyla ve ödemekle yükümlü olduğu borcuna sadakatıyla", halkına karşı "aydın kişi görevini ve sorumluluğunu" da onuruyla korudu ve sürdürdü.

Ve... Tüm bunlara "Tanıklık ederim ki" diyebildiğim bir yetkinlik ve inançla bir kez daha "Tanıklık ederim ki" diye başlayıp, sonra da "Macide Tanır şimdi yaşamının sonsuzluk bölümünde ışıklar içinde yatıyor, huzur içinde uyuyor" demek istiyorum ama...

Bir türlü aklımdan çıkmıyor ki onun, "Vallahi gözlerim açık gideceğim bu dünyadan" sözleri...•

Başkent Üniversitesi Prof. Dr. Mehmet Haberal Bilim ve Sanat Etkinlikleri

Başkent Üniversitesi'nde 13-20 Kasım 2012 tarihleri arasında düzenlenen **Prof. Dr. Mehmet Haberal Bilim ve Sanat Etkinlikleri** programının son gününde Prof. Dr. Mehmet Haberal ile çalışma fırsatı bulan arkadaşları **Prof. Dr. Zafer Öner, Prof. Dr. Gülnaz**

Aslan ve Prof. Dr. Gökhan Moray, Prof. Haberal ile yaşadıkları ilginç anı-ları etkinliğe katılan konuklarla paylaştı. Ocak sayımızda başladığımız yazı dizimize Prof. Dr. Zafer Öner'in anılarının son bölümü ile devam ediyoruz.

Prof. Haberal ile 7 Gün 24 Saat

Prof. Dr. ZAFER ÖNER'den naklen

Haberal'dan en çok duyduğum cümle "akşam yastığa başımızı koyduğunuzda eğer o gün bu ülkenin insan-ları için bir şey yapmadıysanız gününüzü boş geçmiş sayın" cümlesidir. Tek derdi vardır. Çalışmak ve ülkesini çağdaş medeniyet düzeyinin ötesine taşımak. Türk insanının herşeyi yaban-

cılardan daha iyi yapabileceğine yürekten inanan bir büyük insandır, Haberal. Merhametlidir, şefkatlidir ve bilim adamıdır. Gizli dindardır. Herkesin en zor ve en acılı anlarında ilk o koşar:

Dr. Yılmaz Sanaç'ın hastalığında, kırılmış olarak ve bir daha dönmek

üzere ayrıldığı Hacettepeye, hocasına, ağabeyine belki yardımı olabilir umuyla herkesten önce geldi. Kalp nakli tek ve zayıf bir umut dendiğinde, beklenmedik bir şekilde kalp buldu. Dr. Paşaoğlunun ameliyatı süresince ve de sonrasında , ölümüne kadar Sanaç'ın başından ayrılmadı. Ama olmadı. Hocamızı kaybettik.

Prof. Dr. Hüsnü hocamızın hastalığı sırasında gösterdiği ihtimamı kim babasına göstermiştir acaba. Onun yarı canlı bedeni karşısında yoğun bakım odasındaki duruşu, o andaki ifadesi, üzüntüsü anlatılamaz. İlk defa ağlarken gördüm onu. Beni farketmedi bile. Sessizce odadan ayrıldım. Sanki bir bütün ikiye ayrılıyordu. Birbirine benzemez ama birbirini seven iki büyük insanın veda töreni gibiydi. Onu mezarına kendi elleriyle yerleştirdi. Babasını yerleştirir gibi. Görevini eksiksiz yapan bir oğulun üzüntülü huzurunu gördüm yüzünde, o sırada.

Hüsnü hocayı nereye defnetti bilmiyorsunuzuz? Silivriye... Kendi elleriyle Silivri'deki Hüsnü hocanın aile kabristanına... Hüsnü hoca vasiyetini Haberal'a yapmıştı !

Sonra sağ kolum dediği, (bence daha fazlasıydı), Prof. Dr. Nevzat Bilgin ağabeyini daha sonra da Nebil ağabeyini... Her ikisi de hocalarımdı. Çok kıymetliydim. Onlarla da sonuna kadar ilgilendi ve çok üzüldü.

Bırakın bütün bunları babamı kaybettüğimde anneme sarılışımı, ona verdiği sevgiyi, desteği ölünceye kadar

hiç unutmadı annem. Rahmetli her dara düştüğünde "Şimdi Haberal olsaydı çok farklı olurdu" diyerek gitti öbür dünyaya.

Şu anda yanımızda ve bizden altta çalışan hangimizin annesi böyle bir sözü, hangimiz için söyleyebilir?

**...babamı
kaybettiğimde
anneme sarılışını,
ona verdiği
sevgiyi, desteği
ölünceye kadar hiç
unutmadı annem.**

Hepimizin her zaman kötü günlerimizde yanında olan Haberal çok sevdiği babasının cenazesine gidemedi. Yasal engele takıldı.

Bu son birkaç paragraftan çıkartılacak kıssadan hisse ne olabilir? Ahde vefa mı? Sadakat mi? Özveri mi? İnsan sevgisi mi?

Çevrenize bakın bakalım; benzerleri var mı? Kaldı mı?

Evet tutuklanmıştı. Tutuklandığında yüzündeki o gergin ifadeyi, o müstehzi ve acı tebessümü, o vakur duruşunu ömrüm boyunca unutmaya-çağım. Benim hiçbir yere yerleştiremediğim, sığdıramadığım o yurtsever, çalışkan insanın, etrafındaki insanların alkışları arasında adeta derdest edilmesini, ona görülen bu revayı asla unutmayaçağım.

Kim onu cumhurbaşkanlığına aday göstermişti? Merhum Ecevit değil mi?

Kim yolcu etti onu mahpus yoluna? Sayın Demirel değil mi?

Ne demişti rahmetli Doğramacı hocamız? Onu çıkarın beni alın içeri, dememişiydi?

Hangi partiden milletvekili oldu? CEHAPE (!) değil mi?

Bu yelpaze neden bu kadar geniş? Çünkü onun yardım ettiği her kesimden pekçok insan var. Çünkü o partiler üstü bir insan.

Ya benim, Haberal'ın tutuklandığı gün hissettiklerim! O üzgün, şaşkın

Binlerce insan sel olup aktı Anıtkabir'e doğru. Haberal cumhuriyetle, demokrasi ile, devrimlerle özdeşleşti. Adeta bir simge oldu.

hislerim. Sanıyormusunuz ki yalnız bende vardı!

Başkent hastanesinden çıkıp Anıtkabir'e yürüten insanlarda yok muydu? Binlerce insan sel olup aktı Anıtkabir'e doğru. Haberal cumhuriyetle, demokrasi ile, devrimlerle özdeşleşti. Adeta bir simge oldu. Öğrencileri, asistanları, öğretim üyesi arkadaşları, hastaları, sevenleri hatta sevmeyenleri aynı duygular içinde değil miydi?

Bir doktor arkadaşımın ben de oradaydık, Anıtkabir'deydik. Yaşlı bir kadın o kalabalıkta arkadaşımın kolunu tuttu, annesiymiş; arkadaşım "Anne ben sana sakın dışarı çıkmaya demedim mi?" diye sarıldı annesine.

Annesi "Benden daha yaşlılar var oğlum, korkma birşey olmaz." dedi ve birlikte tamamladık o günkü yürüyüşü...

ONUN DOĞUM GÜNÜ 29 EKİM 1944.

o hayata, kolejlerde el bebek gül bebek başlamadı. Odun ateşinde ders çalışarak, çamurlu topraklarda, bez yumağından yapılmış topların peşinden koşarak geçti çocukluğu. Herşeye sıfırdan başlayarak geldi. Tımaqlarıyla kazıyarak geldi nereye geldiyse.

Uzmanken, doçent ve profesörken bile asistan gibi koşturarak geldi. Sağlıkta hem işçi hem de patrondu o her zaman.

29 Ekim 2012 yani doğumunun altmışsekizinci yaş gününde ve de en büyük bayramımızda ulusta ve Anıtkabir'e yürüdüğümde hep onu hatırladım. Gözlerimin yaşı doğal biber ga-

zından değildi! Ne yiyor, ne içiyor? Odası kaç metrekare? Midesi nasıl, taş düşürüyor mu? Aritmisi, morali nasıl? O güzelim cerrahi yeteneği ne alemde?!

BİR ÜLKEDE EN ÖNEMLİ ŞEY ADALETTİR

Eğitimden, sağlıktan, güvenlikten bile daha önemlidir. "Adalet mülkün temelidir" cümlesindeki mülk, vatan demektir! Eğer adalet giderse vatan kalmaz.

Bir gün bana şaka yollu "Bana bak nereye gidersem oradan çıkıyorsun benimle yarışamazsın bunu bil" demişti. Bu bir şakaydı ama doğrudu. Çünkü o sadece ve ancak kendisiyle yarışabilirdi. Onun gücüne hızına yetişmek pek de kolay değildi.

Farklıydı. Büyük insandı. Ülkesini daha ileriye götürmekten başka bir tasası yoktu. Çalışmak, yardım etmek, üretmek, iyi şeyler yapabilmek. Hep bunları düşünür ve planlardı. Çalışarak enerjisini yenilerdi. Tatile gittiğini görmedim. Ne zaman uyuduğunu hiç anlayamadım.

Bildiğiniz gibi milletvekillerinin dokunulmazlığı var. Pek çoğu hasbelkader oraya gelmiş insanlar. Halbuki ülkemizde üreten, istihdam yaratan, yetenekli, eğitilmiş, becerikli insanlar var. Milletvekili değiller ama milletin bağrından çıkmışlar. Kadir Haslar, İzzet Baysallar, İhsan Doğramacılar, Haberallar. Onların sayıları çok azdır. Bu tip insanların da dokunulmazlıkları olması gerekmez mi? Dokunulmazlık için mutlaka milletvekili mi olmak lazım? Bu gibi özel insanlar yok yere

Bu kadar uzun süreli tutukluluk olur mu?

Gecikmiş adalet, adalet midir?

veya gerçekten suçlanıp tutuklanmaları gerektiğinde, sıkı bir denetimle işlerinin başında olamazlar mı?

Böylece devletimizin ve insanlarımızın, bu yeteneklerden faydalanmalarının önü açılmaz mı?

Haberal'a bu yaşantısı nedeniyle ödül vermek gerekirken, şu düşürüldüğü duruma bakar mısınız? Buna insan yüreği dayanır mı? Bu kadar uzun süreli tutukluluk olur mu? Gecikmiş adalet, adalet midir?

Suç u keskinleşmiş insanın bile cezalandırılması insani olmalıdır. Hükümlünün bile ruh ve beden sağlığının korunması gerekir. Tek amacın o suçu bir daha işlemesinin önlenmesi olmalıdır. İnsanlık onuru bunu gerektirir. Aksi halde cezanın kendisi de suç haline dönmez mi?

Kaldı ki şu anda hüküm giymiş bir suçludan değil, masum bir tutukludan söz ediyoruz. İşte gördüklerimi, yaşadıklarımı anlatıyorum. Bu tıyneteki bir kişinin neler yapıp neler yapamayacağına siz karar verin. "Silahlı örgüt üyesi" olması düşünülebilir mi? Kendisini insanlığa ve hastalarına adanmış Haberal gibi bir hekim, Ecevit'i öldürmek gibi bir plan içinde olabilir mi? •

Hakimiyeti Milliye

YAZILARI

MİMAR SİNAN

Büyük sanatkârlardan herhangi biri için ayrılan günlerden hiç birisi, Mimar Sinan Günü kadar haklı ve şerefli değildir. 347 yıldan buyana vatanın hemen her şehrinde ve birçok köylerinde, Türk mimarlığını, neredeyse tek başına Mimar Sinan'ın eserleri temsil ediyor.

En büyük eseri olan Edirne'deki Selimiye Camisi'ni, doksan yaşına doğru yapmış olması; büyük sanatkârın başında, yaşlandıkça büyüyen, ulaştan bir çınar gibi, yıldan yıla yükselen baş döndürücü bir zekâ hakkında yapılabilecek yeterli ve oldukça da isabetli bir açıklamadır. Dalgalar gibi köpürerek kabaran bir sürü küçük kubbe üstüne oturttuğu koskocaman bir kümbet, bir cami, içindekilerin göremediği heybet ve kudreti, dışarıdan bakanlara asırlarca gösterdi ve daha nice asırlar göstermeye devam edecektir. Mimar Sinan, gözlerini dünyaya yumduğu zaman, arkasında sadece altı yüze yakın eserle ölmez bir isim değil, çok değerli çarıklar da bırakmıştır.

Onun gücüdür ki, kendisinden sonra bir asır kadar daha Türk Mimarlığı'na eserler yarattırılmıştır. Bu öyle bir güçtür ki, ondan sonra yapılan ca-

milerde bile, bizden olmayanların imzalarına rastlıyoruz. Eserlerinin mimari değeri değil, kurulduğu yerler bile, Sinan'ın zekâsı kadar duygularının büyüklüğünün birer kanıtıdır.

Onun eserlerini kapalı yerlerde görmek pek mümkün değildir. Anılan eserleri, kesinlikle kasaba ve şehirlerin tepelerinde aramalıdır. Eserine nüfuz eden büyük ruh, daima yüksek bir noktadan, dipdiri bir durumda çağların bir sel gibi aktığını seyrediyor. İmparatorluk döneminin en güçlü zamanlarını bugünlere nakleden ancak Onun eserleri ile biriki çağdaşının gazelidir.

Cağın düşünce ve bilim yönü, kuşkusuz dünükiyle kıyaslanamaz. Fakat asla kuşku yok ki, dünün sanatkârları ile bugünküler arasındaki fark, onların tamamen lehinedir. İrticai hareketlerin ilk kanlı girişimini hatırlatan 31 Mart, Mimar Sinan günü olmakla uğursuzluğunu kaybetmiş, gelecek kuşaklara dünkü Türk Sanatı'nı hatırlatan ve yarına doğru yön gösteren bir gün olmuştur.

Hakimiyeti Milliye Gazetesi / 3 Nisan 1929

Atütürk'ün Dünyası Cengiz Önal

Türk Ulusu yeni bir inanç ve kesin bir ulusal kararlılıkla yeni bir devlet kurmuştur. Bu devlet barışçıl esaslara dayalı, tam bağımsızlık ve kayıtsız şartsız ulusal egemenlikten ibarettir. ”

Gazi Mustafa Kemâl Atatürk

Dış Siyasetin Uygulamaları

39

Cumhuriyetin ilânından başlayıp, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün aramızdan ebediyen ayrılışına kadar geçen dönemde, dış siyaset açısından zor ve sıkıntılı geçen zamanlar olmuştur. Lozan Barış Antlaşması ile ilgili sorunların çözüme kavuşturulması, sıkıntıların başında gelen hususlardandır.

Türkiye, Lozan'la ilgili sorunları çözerken; bir taraftan da komşularıyla yaptığı anlaşmalar yoluyla çevresinde bir güvenlik çemberi oluşturmaya çaba gösteriyordu. Lozan'la ilgili sorunların çözümü TBMM, Lozan Barış Antlaşması'nı 23 Ağustos 1923 tarihinde onaylamıştı. Ancak Fransa, İngiltere ve İtalya devletleri,

Antlaşmanın 24 Temmuz 1923'te imza edilmiş olmasına karşın, gerekli olan onaylama işlemleri, kasıtlı olarak Ağustos-1924'e kadar uzatılmıştı. Bu devletler, kendilerince Lozan'da Türkiye'ye verdikleri iddiasında bulun-

dukalarını, uygun bir zamanda geri almanın hesabı içindeydiler. Bunlar, Cumhuriyet yönetiminin ülkede istikrarı sağlayıp-sağlayamayacağına beklentisiyle, eski alışkanlıklarını, bir takım olup-bittilerle kabul ettirmek istiyorlardı. Davranış ve ilişkilerinde kapitülasyonlar döneminden kalma iç işlerine müdahale alışkanlıklarını devam ettirmek eğilimini halen muhafaza ettikleri görülüyordu.

Ancak, Cumhuriyet Türkiye'si, Ulusal Bağımsızlık ilkesine aykırı bu girişimlere kararlılıkla karşı koydu.

Başta İngiltere olmak üzere, bazı devletler, Ankara'nın başkent olmasına karşı çıktılar. Büyükelçilerini Ankara'ya göndermemekte direndiler.

Örneğin başta İngiltere olmak üzere, bazı devletler, Ankara'nın başkent olmasına karşı çıktılar. Büyükelçilerini Ankara'ya göndermemekte direndiler. Ancak, Gazi Mustafa Kemal ve Cumhuriyet hükümetinin kararlı tutumu karşısında bu direniş kırıldı. Keza ülkede bulunan yabancı okullar konusunda da kararlı davranıldı ve bu okulların Türkiye Cumhuriyeti yasalarına ayak uydurmaları sağlandı. Boğazlar Komisyonuna özel bayrak tanınması girişimini de Türkiye enerjik bir şekilde geri çevirdi.

Musul Sorunu

Lozan'daki görüşmeler esnasında Musul Sorunu barış sonrasına bırakılmıştı. Görüşmelerden bir süre sonra, yerel bir kabile reisinin Süleymaniye ve çevresini ele geçirdiği gerekçesiyle, İngilizler güya duruma müdahale edip, bölgeyi işgal ettiler.

Ayrıca yöredeki bir kısım kabileler de Türkiye'ye karşı saldırgan hareketlerde bulunmaya başladılar. Türk ve İngiliz delegeler, konuya bir çözüm bulabilmek amacı ile 19 Mayıs 1924'te İstanbul'da bir araya geldi. Türk delegesi Fethi (Okyar) Bey, Türkiye'nin görüşünü özetle; "Musul, Ulusal And sınırları içindedir ve mütarekenin imzalanmasından sonra işgal edilmiştir. Halkının üçte ikisi Türk ve Müslüman'dır ve bu halk Türkiye'ye katılmayı istemektedir. Coğrafi açıdan da Musul

Türkiye'nin bir parçası sayılır..." sözleriyle dile getirdi. İngiliz delegesi de, Türk görüşünü kabul etmediği gibi, üstelik halkın bir kısmının Hristiyan olduğu gerekçesiyle Hakkâri ili üzerinde de hak iddia etmeye başladı. Anlaşma imkânı olmadığı görülünce, 5 Haziran 1924'de görüşmelere son verildi ve konu Milletler Cemiyeti'ne havale edildi. Durumun yerinde tespiti amacıyla bir komisyon kuruldu.

Komisyon 1925 Eylül'ünde Milletler Cemiyeti'ne sunduğu raporda özetle, Musul'un Irak'a katılmasını ve sınır olarak da Brüksel'de tespit

edilen geçici sınırın kabul edilmesini önerdi. Türkiye'nin, uluslararası hukuk çerçevesindeki uğraşı ve itirazları sonuç vermedi ve sonuçta Musul, Milletler Cemiyeti kararı ile İngiltere'ye bırakıldı. Karar Türkiye'de büyük tepki uyandırdı. Türk-İngiliz ilişkileri gerginleşti. Ancak Türkiye daha fazla ileri gitmedi. Çünkü on yılı aşkın süren savaşlardan yeni çıkmıştı. Dı-

şarıdan tahrik edilen Şeyh Said ayaklanmasının yaraları da çok yeniydi.

Diğer taraftan Türkiye'nin Fransa, Yunanistan ve İtalya ile olan ilişkilerinin gelişmesi, İngiltere ile olan ilişkilerin gelişmesine odaklanmış gibiydi. Fransa ile Suriye sınırının çizilmesi askıdaydı.

Yunanistan ile çoğunlukla İstanbul'da yaşayan Rumlar konusundaki anlaşmazlıklar devam ediyordu. İtalyan lider Mussolini emperyalist emeller peşindeydi ve Güneybatı Anadolu'ya yönelik ciddi tehditler savuruyordu. Türkiye, bu koşullarda İngiltere ile kısmen iyi ilişkiler oluşturmaya karar verdi. Sürtüşme ve kavga için ortam ve koşullar uygun değildi.

Milletler Cemiyeti'nin kararına göre, 5 Haziran 1926'da Musul İngiltere'

Milletler Cemiyeti'nin kuruluşu imzalanıyor

ye bırakıldı. Buna göre, sınır olarak Brüksel'de çizilen hat, Türkiye lehine ufak tefek değişikliklerle kabul edildi. Anlaşmaya göre Irak petrol gelirinden Türkiye'ye belirli bir payın yirmi yıl süreyle verilmesi kararlaştırıldı. Daha sonra Türkiye petrol üzerindeki hakından 500.000 İngiliz Sterlin'i karşılığında feragat etti...

Musul Sorunu, Türkiye'nin Batı'ya karşı güvensizliğini artırmış ve Sovyet Rusya ile bağlarını güçlendirmesine neden olmuştu. Sovyetlerin de Almanya ile sorunları vardı.

Musul Sorunu, Türkiye'nin Batı'ya karşı güvensizliğini artırmış ve Sovyet Rusya ile bağlarını güçlendirmesine neden olmuştu.

Kendilerini Batı'nın tehdidi altında hisseden Türkiye ve Sovyet Rusya, 17 Aralık 1925'te Paris'te Türk-Sovyet Dostluk ve Saldırmazlık Paktı'nı imzaladı. Bu antlaşma, Sovyetlerin feshettiği 1945 yılına kadar, Türk dış politikasının temel taşlarından biri olarak kaldı.

Musul konusunun böyle sonuçlanmasıyla, Fransa ile Suriye sınırıyla ilgili antlaşma 30 Mayıs 1926'da imzalandı. İtalya ile de, 30 Mayıs 1928'de Tarafsızlık ve Uzlaşma Antlaşması imzalandı. Buna göre, taraflar birbirlerine yönelmiş olan antlaşmalara girmeyecekler, taraflardan birine saldırı halinde tarafsız kalacaklardı.

Türk-Yunan Anlaşmazlığı Lozan Barış Antlaşması'na göre, Türkiye'deki Rumlarla, Yunanistan'da kalan Müslüman Türkler karşılıklı olarak değiştirilecekti. İstanbul'a yerleşmiş olan Rumlar ile Batı Trakya Türkleri değişim dışında tutulmuşlardı. Antlaşma gereğince, Türk ve Yunan temsilcilerinin katıldığı milletlerarası bir komisyon kuruldu ve 1923'te çalışmalarına başladı. Ama bir süre sonra İstanbul'a yerleşmiş olan Rumlar deyiminin yorumlanmasında, Türk ve Yunan temsilcileri arasında anlaşmazlık çıktı.

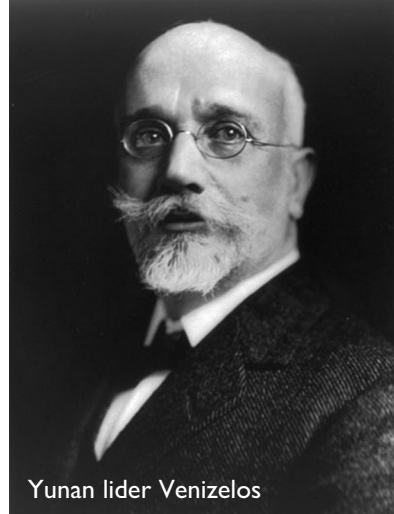
Gelişmeler uluslararası boyuta da taşındı ama olumlu bir gelişme sağlanamadı. Sonuçta, Yunanistan Batı Trakya'daki Türklerin mallarına el koyunca, Türkiye de İstanbul'daki Rumların mallarına el koydu. Olay iki ülke arasındaki diğer siyasî alanları

da etkilemeye başlayınca, 1 Aralık 1926'da Atina'da yapılan bir toplantıda bir anlaşmaya varıldı.

Buna göre:

- 1-**Yunanistan'da bulunan Türklere ait emlak, bir komisyon tarafından saptanan fiyat üzerinden Yunan Hükümeti tarafından satın alınacaktı.
- 2-**Türkiye'de bulunan ve 1912'den önce ülkeyi terk eden Rumlarla genel olarak diğer Rumlara ait (İstanbul dâhil) emlak, sahiplerine iade edilecekti.

İtalya'nın Akdeniz'de İtalya-Yunanistan ve Türkiye'yi içine alan bir dostluk ve ittifak sistemi kurma gayretleri, Türkiye ile Yunanistan'ın yakınlaşmasında oldukça etkili oldu. Bu konudaki esas faktör, ileri görüşlü iki lider Atatürk ve Venizelos'un tavırları oldu. İki ülke arasında karşılıklı yakınlaşmalar başladı. Böylelikle 10 Haziran 1930'da değişim

Yunan lider Venizelos

sorunu da çözüme bağlandı.

Böylece temeli atılan dostluk Venizelos'un 27-31 Ekim 1930 tarihlerinde Ankara ve İstanbul'u ziyaret etmesi, ertesi yıl da İsmet Paşa'nın Yunanistan'ı ziyareti ile pekiştirildi. Venizelos Türkiye'de iken imzalanan üç ayrı antlaşma ile ilişkiler karşılıklı dostluk ve itimat esasına oturtuldu.

Öyle ki Venizelos, 12 Ocak 1934'de Atatürk'ü Nobel Barış Ödülü'ne aday olarak gösterdi. İngiltere ve Yunanistan ile ilişkilerin normalleştirilmesi, Atatürk'ün dış politikasına 1930 sonrasında, yeni ufuklar açtı.

Diğer Batılı Devletlerle Olan İlişkiler

Özellikle Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanmasından sonra, Türkiye'ye karşı dostça olmayan davranışlar içinde olan Batı karşısında Türk dış siyaseti, Ulusal Savaşım döneminde olduğu gibi, Sovyet Rusya'ya yönelmişti. Milletler Cemiyeti'nin Musul konusundaki kararı da bunda etkili olmuştu.

Karşılıklı iyi ilişkiler çerçevesinde Türk-Sovyet Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması imzalandı. Aradaki rejim farkına ve ideolojik kuşuklara karşın, ilişkiler daha da olumlu yönde gelişmeye devam etti ve 1927 yılında bir ticaret antlaşması yapıldı.

Özetle, Türkiye'nin Sovyetlerle olan ilişkileri Batı devletleriyle olan ilişkilerine göre şekillendi.

Fransızlarla önde gelen sorunlar; Osmanlı'nın borçları, Suriye sınırı ve Misyoner okulları gibi konulardı.

Suriye sınırıyla ilgili konuda, Musul Sorunu'na paralel olarak 1926'da anlaşmaya varıldı. Türkiye'de bulunan misyoner okulları Türk yasaları uygulanmak suretiyle çözümlendi.

Bir Fransız şirketi tarafından işletilen Adana-Mersin demiryolunun satın alınması konusundaki anlaşmazlık, hattın 1929'da Türkiye tarafından alınmasıyla noktalandı. Bunlara karşılık, Osmanlı borçları meselesi ilişkileri zedeliyordu.

Lozan Barış Antlaşmasında Osmanlı borçlarının, Antlaşmada ön görülen ilkeler çerçevesinde, ilgili alacaklılarla Türkiye arasında yapılacak görüşmelerle sonuçlandırılması kabul edilmişti.

Oldukça zor geçen tartışmalar 13 Haziran 1928'de sonuçlandı. Bu anlaşma ile ödenecek borç miktarı ve ödeme şekli tespit edildi ve Osmanlı Duyunu Umumiye (Genel Borçlar İdaresi)'si ortadan kaldırıldı.

Ancak 1929 dünya ekonomik bunalımı, bütün dünyada olduğu gibi, ödeme zorluğu yarattığından meselelerin kesin olarak çözümü 1933'e kadar sarktı.

Bu sefer Türkiye için daha elverişli bir borç sözleşmesi yapıldı. Bu yoğun tempo içinde 1930 yılına gelindiğinde, Lozan Barış Antlaşması ile ilgili sorunlar çözümlendi ve istikrarlı bir dış siyaset yürütebilecek bir düzen oluşturuldu. •

cengizonal@butundunya.com.tr

(Gelecek Ay: Atatürk'ün Dünya Krizi'nde Çok Yönlü Siyaseti)

Saklı Tarih
Sinan Meydan

Atatürk ve Mehmet Akif

Yalanlar ve Gerçekler ②

Akif, Kuran tefsir ve tercümesini hakkıyla yapamayacağını düşünse de Atatürk, Akif'in bu görevin üstesinden geleceğine hep inanmıştır.

Atatürk, Akif'in Kuran Tercümesinin Peşinde

Mehmet Akif'e güvenen Atatürk bu nedenle de Akif'in Kuran tercümesinin izini sürmüştür. Bu doğrultuda tercüme bulmak için Mısır'a adam göndermiştir. Kazım Taşkent'in tercüme bulmak için Mısır'a gönderdiği adam Akif'in tercüme emaniyetini taşıyan Mısırlıyı bulmuş, ancak Mısırlı onu yaktığını söylemiştir. Bunun üzerine Atatürk bu sefer de Hakkı Tarık Us'u Mehmet Akif'le görüşmeye göndermiştir. Tarık Us Akif'e gidip, "Atatürk'ün tercüme istediğini" söyleyince Akif yaptığı tercüme Mısır'da birisine verdiğini, onun da başka birine verdiğini, ancak zaten yaptığı tercüme beğenmediğini, eğer iyileşirse

yeniden bir cüz yaparak onu Atatürk'e takdim edeceğini, Atatürk beğenirse tercüme devam edeceğini belirtmiştir. Hakkı Tarık Us, bütün ısrarlarına

Mehmet Akif Ersoy

rağmen mevcut tercümenin nerde ve kimde olduğunu öğrenememiştir.

Asaf İlbay bu konuda Atatürk'ün şöyle dediğini aktarmıştır: "*Şair Akif'e Kuran tercüme edilmesi vazifesi verildi ve kendisine 10.000 lira gönderilmiş olduğu halde bugün yarın diye işi uzatmakta ve nihayet tercüme güya meçhul bir adrese göndermiş olduğu cevabını vermektedir.*"

Atatürk, adeta bıkıp usanmadan Akif'ten tercümeyi istemiş ve her şeye rağmen Akif'in 1936 yılına kadar tercümeyi bitirip kendisine teslim edeceğini düşünmüştür. Ancak bu beklentisi sonuçsuz kalmıştır.

Bu durum Atatürk'ün Akif'e kırılmasına neden olmuştur.

Karşı Devrimci softalar, bu gerçekleri bilerek veya bilmeyerek Akif'in yaptığı Kuran tercümesinin namazda okutulacağını düşünerek tercümeyi yaktığını iddia etmişlerdir. Ancak bu iddia tamamen bir yakıştırma. Nitekim bugün tercümenin önemli bir bölümü bulunmuş, böylece yakılmadığı kesin olarak anlaşılmıştır.

Ayrıca Akif, gerçekten de Kuran'ın Türkçe tercümesinin namazda okutulacağını düşündüyse bu düşüncesinde yanıldığı çok açıktır. Çünkü bilindiği gibi Akif'in tam anlamıyla yapamadığı/yapıp da içine sinmediği için teslim etmediği Kuran'ın Türkçeye tefsir ve tercümesini Atatürk, TBMM'nin onayıyla Elmalılı Hamdi Yazır'a yaptırmıştır.

Yazır'ın yaptığı tercüme de hiçbir zaman namazda kullanılmamıştır.

Karabekir'in Çarpıtması ve Gerçek

Kazım Karabekir, Atatürk'le görüş ayrılığına düşüp, İzmir Suikasti nedeniyle İstiklal Mahkemesi'nde yargılandıktan sonra kaleme aldığı kitaplarında doğru yanlış, belgeli, belgesiz Atatürk'ü alabildiğince eleştirmiştir. Karabekir'in bu eleştirileri/saldırıları arasında, Atatürk'ün, "Alçakça uydurulmuş, bana yapıştırmak istiyor" diye çok sert bir biçimde "yalan" olduğunu ifade ettiği "iftiralar" da vardır.

Atatürk, Kuran tefsir ve tercüme işini İslam düşmanı kişilere değil, bu işi en iyi şekilde yapabilecek kişilere; Mehmet Akif'e ve Elmalılı Hamdi Yazır'a vermiştir.

Örneğin Karabekir, "Atatürk'ün Kuran'ı bazı İslamlık aleyhtarı kimselere tercüme ettireceğini" yazmıştır. Ancak bilindiği gibi Atatürk, Kuran tefsir ve tercüme işini "İslam düşmanı" kişilere değil, bu işi en iyi şekilde yapabilecek kişilere; Mehmet Akif'e ve Elmalılı Hamdi Yazır'a vermiştir. Nitekim Elmalılı Hamdi Yazır'ın yaptığı Kuran tercümesi bugün hâlâ aşılabilmiş değildir. Mehmet Akif ve Elmalılı

Hamdi Yazır "İslam düşmanı" olmadığına göre Karabekir'in gerçekleri çarpıttığı çok açıktır. Laik nitelikli devrimlerin ağırlık kazandığı 1925 yılında bile dönemin tek parti hükümetinin ve Atatürk'ün -iddiaların aksine- bu Kuran tercümesine ne kadar çok önem verdiklerinin en açık kanıtı araştırmacı yazar Übeydullah Kısacık'ın ulaşıp "Bir İstiklal Aşığı Mehmet Akif" adlı kitabında yayımladığı 10 Ekim 1925 tarihli orijinal belgeyle kanıtlanmıştır.

Belge, Beyoğlu 4. Noteri'nde yapılan bir sözleşmedir. Sözleşmede Mehmet Akif ve Elmalılı Hamdi Yazır'ın yanı sıra Diyanet İşleri Riyaseti adına Aksekili Ahmed Hamdi Efendi'nin imzaları vardır. Yani Diyanet İşleri Başkanlığı TBMM onayı ve Atatürk'ün isteği ile Mehmet Akif ve Elmalılı Hamdi Yazır ile bir Kuran tefsir ve tercüme sözleşmesi yapmıştır. Sözleşmeye göre Diyanet İşleri Başkanlığı'nca, Mehmet Akif ve Elmalılı Hamdi Yazır'a biner lirası peşin olmak üzere 6 bin lira ödeme yapılması taahhüt edilmiştir.

Sözleşmenin aşağıda yer verdiğim maddelerine göz atılacak olursa TBMM'nin (dönemin CHP Hükümeti'nin) ve Atatürk'ün bu Kuran tercümesi işine ne kadar büyük önem verdikleri çok açık bir şekilde görülecektir.

İşte orijinal diliyle o sözleşme:

1- Kur'an-ı Kerim'in tercümesiyle muhtasar bir surette tefsirini Mehmet Akif Bey ile Hamdi Efendi deruhde etmişlerdir.

2- Riyaset-i müşarunileyha Hamdi Efendi ile Mehmet Akif Bey'den her

birine altışar bin lira te'diye edecektir.

3- İşbu meblağın te'diyesi şu suretle olacaktır: Her birine biner liradan cem'an iki bin lirası peşin verilecek ve mütebaki miktar birinci cüz nihayetinde yüz seksen altışar, diğer cüzlerden beheri nihayetinde yüz altmış altışar lira verilmek suretiyle muksitan te'diye edilecektir.

4- Taz-ı tahrir şekli-i atide olacaktır. Ayet ve ayat-ı kerime yazılarak altına meal-i şerifi ve bunu müteakip tefsir ve izah kısmı yazılacaktır.

5- Tefsir ve izah kısmında bervech-i ati nukat nazar-ı dikkate alınacaktır.

a) Ayat-ı kerime nisbetindeki münasebat

b) Esbab-ı nüzul

c) Kıraat 'Ki aşereyi tecavüz etmemek lazımdır.'

d) İktizasına göre terki ve hükemanın izahat-ı lisanıyesi

e) İtikatça Ehl-i Sünnet mezhebine ve amelce Hanefi mezhebine riayet olunarak ayatın mütezammın olduğu ahkam-ı diniye, şer'iyye ve hukukiyye, ictimaiyye ve ahlakıyye işaret veya alakadar bulunduğu mübahis-i hike-miyye ve ilmiyye müteallik izahat bilhassa tevhid ve tezkir-i meva'ıza müteallik ayatın mümkün mertebe basit izahı, alakadar ve yahut münasebattar olduğu bazı tarih-i İslam vukuatı.

f) ... müelliflerince yanlış veya tahrif yollu şeyler dermeyan edildiği görülebilen noktalarda tenbihat-ı muhtevi notlar.

g) İnde'l-iktiza nasih ve mensuh ve muhassas.

h) Baş tarafa mühim bir mukaddime

tahririyle bunda hakikat-i Kuran'ın ve Kur'an'a müteallik mesail-i mühimmenin izahı

6- Peyderpey takarrür eden müsveddeler üçer nüsha olarak tebyiz edilerek biri Hamdi Efendi'de biri Akif Bey'de diğeri de riyaset namına heyet-i müşavere azasından Aksekili Hamdi Efendi'de bulunacaktır.

7- Müsveddelerin tebyiz ve inde'likte kütüphanelerden bazı eserlerin istinsah ettirilmesi için mumaileyhemin emrinde ücret-i maktu'yla güzel yazılı bir yahut icab ederse iki zat istihdam olunacak ve bunlara takdir edilecek ücret riyasetten te'diye kılınacaktır.

8- İlk tab'ın Diyanet İşleri Riyaseti'nin hakkı olup on bin adet olarak güzel kağıda ve nefis bir surette tab ettirilecek ve fakat yüzde yirmisi müelliflere ait olacak ve tabın şeklini müellifler tayin edecektir.

9- Eser-i mezkurun esna-yı tabında formaların tashih ve tab'ına müteallik bütün iştiğalat riyaset-i müşarunileyhaya aittir.

10- Sahifelerin istertopisi alınacak ve bila bedel müelliflere verilecektir.

11- Birinci tabından sonra hakkı tab yalnız müelliflere ait bulunduğu cihetle müellifler dilediği miktarda eser-i mezkuru tab edilecektir.

Şimdi Atatürk düşmanı din bezirganlarına soruyorum: Kuran'ı "tahrif etmek" isteyen bir hükümet ve bir lider, Kuran tercümesi yaptıracağı kişilerle Kuran'ın en mükemmel şekilde tercüme edilmesi amacıyla böyle ayrıntılı bir

sözleşme yapar mı?

Atatürk'ü din düşmanı göstermek isteyen bizim din bezirganları "Akif'in ve Elmalı'nın Kuran tefsir ve tercümesi yapmakla görevlendirilmesinde Atatürk'ün hiçbir rolü yoktur! Bu işi TBMM yapmıştır!" diyerek akıllarınca bu işten Atatürk'e paye vermeye çalışmaktadırlar. Bu din bezirganları, güya Atatürk bu işe karşıymış da TBMM Atatürk'e rağmen bu işi yapmış gibi bir aldatmacaya gitmişlerdir. Ama fena halde çuvallamışlardır. Çünkü, birincisi TBMM'nin Atatürk'e rağmen böyle önemli bir işi yapması imkânsızdır. Bütün devrimler gibi bu devrimci adım da Atatürk'ün isteği, onayı ve bilgisi dahilindedir.

İkincisi, Kuran'ın Türkçeye tercümesi Atatürk'ün "Din Dilinin Türkçeleştirilmesi" projesinin en önemli adımlarından biridir. Atatürk bu işle doğrudan ilgilidir. Kuran'ın Türkçeye tercümesini herkesten çok Atatürk istemiştir.

Bu nedenle yukarıda belgesini verdiğim hafızlarla yapılan sözleşmede göze çarpan dinsel ayrıntıları belirleyen de bizzat Atatürk'tür. Bu gerçeği Hasan Rıza Soyak'tan öğreniyoruz. Atatürk ayrıca bu iş için hükümetin ödeneği dışında cebinden para da vermiştir.

Dahası Atatürk 1932'de Ramazan ayında İstanbul'da camilerde, dönemin ünlü hafızlarına Kuran'ın Türkçe tercümesini okutmuştur. Atatürk bu iş için tam 9 gün aralıksız hafızları Dolmabahçe Sarayı'na çağırarak onlara camilerde Türkçe Kuran-ı nasıl okuya-

caklarını bizzat uygulamalı olarak anlatmıştır. (Bkz. *Sinan Meydan, Atatürk İle Allah Arasında, "Bir Ömrün Öteki Hikayesi", 6.bas. İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2012*)

Akif: "Allah benim ömrümden alsın ona versin"

Atatürk ve Cumhuriyet düşmanı karşı devrimci softalarca neredeyse "Atatürk düşmanı" olmakla itham edilen Mehmet Akif, Mısır'dan Türkiye'ye döndüğünde Atatürk hakkında aynen şunları söylemiştir:

"Mısır'da onbir yıl kaldım. Fakat on bir saat daha kalsaydım artık çıldırırdım. Sana halisane (gerçek) bir fikrimi söyleyeyim mi: İnsanlık da Türkiye'de milliyetçilik de Türkiye'de Müslümanlık da Türkiye'de, hürriyetçilik de Türkiye'de. Allah benim ömrümden alıp ona (Mustafa Kemal'e) versin."

İstiklal Marşı'nın yazarı Akif'in Atatürk'e böyle bir sevgi duymasından fena halde rahatsız olan bizim din bezirganları, "Akif böyle bir şey demedi, bunlar uydurma, Akif, Atatürk düşma-

nıdır!" gibi niyet okumalarla Türk ulusunun iki değerini birbirinden uzak tutmaya çalışırlar.

Diyelim ki, bizim din bezirganları haklı! Akif, Atatürk'le ilgili bu sözleri söylemedi! Ne değişir? Akif'in Kurtuluş Savaşı sırasında Atatürk'ün yanında bağımsızlık mücadelesine katıldığı, savaş sonrasındaki devrimler sürecinde, devrim karşıtı bir görünüm sergilemediği, bağnazlığa karşı olduğu, Kuran'ın anlaşılması, Türkçeleştirilmesinden yana olduğu ve dahası Atatürk'ün, TBMM'nin onayıyla kendisine verdiği Kuran tercümesi görevini kabul ederek çalışmalara başladığı gerçeği değişir mi?

Bütün bunlar Akif-Atatürk ilişkisini bütün çıplaklığıyla gözler önüne seren gerçekler değil midir?

Akif'in Sıkıntıları

Bu gerçeklere karşın Akif'in Cumhuriyet döneminde bazı sıkıntılar çektiği de doğrudur. Yukarıda görüldüğü gibi Akif, Atatürk'ü "ona ömrünü verecek kadar" çok sevmektedir. Atatürk de özellikle Kurtuluş Savaşı sırasındaki katkıları, İstiklal Marşı'nı yazması, bağnaz bir İslam anlayışına sahip olmaması gibi nedenlere Akif'i çok taktir etmiştir. Böyle olduğu için Kuran'ın Türkçeye tefsir ve tercüme işini herkesten önce ona vermeyi doğru bulmuştur. Ancak Akif'in bir türlü bu işi tamamlayamaması Atatürk'ü Akif konusunda biraz hayal kırıklığına

Atatürk hiçbir zaman Akif'in mezarının ziyaret edilmesini yasaklamamış, Akif'i küçülten hiçbir açıklama yapmamış, hiçbir zaman Akif'e düşmanlık beslememiştir.

uğratmıştır. Atatürk, çok önem verdiği **Kuran'ın Türkçeye tercüme işini** yarım bıraktığı için 1930'larda Akif'e kırgındır, ancak -bizim Cumhuriyet tarihi yalancılarının iddia ettikleri gibi Atatürk hiçbir zaman Akif'in mezarının ziyaret edilmesini yasaklamamış, Akif'i küçülten hiçbir açıklama yapmamış, hiçbir zaman Akif'e düşmanlık beslememiştir.

Cumhuriyet'in Atatürk'lü yıllarında Atatürk'ün çevresindeki bazı isim-

ler bile Atatürk'ü maalesef doğru anlayamamışlardır.

Örneğin, Falih Rıfkı Atay, "Çankaya"sında Laikliğin "dinsizlik" olarak algılandığını yazmıştır. Böyle bir ortamda dinsel hassasiyetleri yüksek Akif'in unutulduğu doğrudur. Ancak bu işin sorumlusu Atatürk değil, Ata-

türk'ü ve devrimi doğru anlamakta zorlanan yöneticilerdir. Nitekim bu yöneticilerin Atatürk öldükten sonra izledikleri politikalar, Atatürk'ü hiç ama hiç anlamadıklarını göstermiştir.

Atatürk'ün Rıfat Börekçi, Fevzi Çakmak gibi dinsel hassasiyetleri yüksek dostlarının olduğu da düşünülecek olursa Atatürk'ün dinsel hassasiyetlerinden dolayı Akif'i dışladığı iddiası da yerle bir olmaktadır.

Atatürk ve Cumhuriyet karşı Akif istismarcılarına son bir hatırlatma:

Gerçek bir Müslüman, gerçek bir vatansız, büyük bir şair olan Mehmet Akif sirozdan vefat etmiştir.

Bu arada siroz hastalığının tek nedeni alkol değildir.

Doktor raporlarına göre sirozdan vefat eden Atatürk'e "ayyaş" damgası yapıştıran softalarımız, "dindar" diye sahip çıktıkları Akif'e ne diyecekler acaba?

Akif'e de sirozdan öldüğü için "ayyaş" derler mi acaba? Ne dersiniz? • sinanmeydan@butundunya.com.tr

Hazırlayan: BİRSEN ERKUTUN

1-Rodin'in İtalyan şair Dante'yi tasvir eden ve bir başyapıt kabul edilen ünlü heykelinin adı nedir?
a-Düşünen adam
b-Anavatan heykeli
c-Özgürlük anıtı
d-Reedemer heykeli

2-Değirmenlerin işleyişini çıkardığı sestem kontrol etmekte kullanılan hareketli parçaya ne ad verilir?
a-Bilya b-Mil
c-Çan d-Çakıldak

3-Çoğunlukla askeri ya da siyasi bir konuda bilgi vermek için yapılan toplantıya ne isim verilir?
a-Fuar b-Kongre
c-Brifing d-Organizasyon

4-Osmanlı döneminde şehrin belediye başkanına ne ad verilir?
a-Nişancı
b-Yeniçeri
c-Kazasker
d-Şehremini

5-Türk müziğinin en önemli ustalarından Cemal Reşit Rey'in eğitimini aldığı enstrüman hangisidir?
a-Bağlama b-Piyano
c-Çello d-Arp

6-Isıyı geçirmemesi için tencere veya tava altına konulan mutfak gerecine ne ad verilir?
a-Teflon b-Serinc
c-Nihale d-Semaver

7-Meyve ezmesini şeker ve suyla kaynatarak yapılan, peltsemi tatlı yiyecek hangisidir?
a-Marmelat b-Kurabiye
c-Jöle d-Reçel

8-Osmanlı Devleti'nde II.Abdülhamit döneminde dış borçları bir düzene sokmak amacıyla kurulan kurumun adı nedir?
a-Darülfünun
b-Babiali
c-Maliye Nezareti
d-Duyun-u Umumiye

9-1990 yılında hizmete giren Manş Tüneli hangi ülkeler arasında kullanılmaktadır?
a-Fransa-Danimarka
b-İngiltere-Fransa
c-Hollanda-İspanya
d-İngiltere-Danimarka

10-Pisagor Teoremi hangi bilim dalıyla ilgili bir terimdir?
a-Fizik b-Ekonomi
c-Matematik d-Felsefe

11-Ekim 1999'da hayata gözlerini yuman Türk sinemasının unutulmaz Fosforlu Cevriye'si kimdir?
a-Neriman Köksal
b-Aliye Rona
c-Cahide Sonku
d-Belgin Doruk

12-Elinden geldiği kadar anlamında kullanılan söz hangisidir?
a-Can havli ile
b-Karınca kararınca
c-Hazır bulunmak
d-Kafa patlatmak

13-Sadece ekrandan oluşan bilgisayarlara ne ad verilir?
a-Dizüstü b-Masaüstü
c-Ram d-Tablet

14-Humphrey Bogart'ın başrolünde oynadığı "Kazablanka" filminin konusu hangi ülkede geçer?
a-Fas b-İsviçre
c-İtalya d-Tunus

15-Bilardo oyununda toplara vurmak için kullanılan sopanın adı nedir?
a-Topaç b-İsteka
c-Bant d-Klips

16-Padişah Genç Osman'ın bir yeniçeri ayaklanmasıyla tahttan indirildikten sonra öldürüldüğü kalenin adı nedir?
a-Yedikule b-Çanakkale
c-Galata kulesi d-Kapıkule

17-Avrupa Birliği'nin resmi marşı da olan 9.senfonu kime aittir?
a-Beethoven b-Brahms
c-Vivaldi d-Chopin

18-Dünyaca ünlü Bernabeu Stadyumu hangi ülkededir?
a-İtalya b-Brezilya
c-İspanya d-İngiltere

Belgeselcinin Gözüyle
Çetin İmir

Türk Basını ve Gazetecilik Tarihi 3

Basın, milletin müşterek sesidir. Bir milleti aydınlatma ve irşatta, bir millete muhtaç olduğu fikrî gıdayı vermekte, hülâsa bir milletin hedefi saadet olan müşterek bir istikamette yürümesini teminde, basın başlı başına bir kuvvet, bir mektep, bir rehberdir. **Mustafa Kemal Atatürk**

Kurtuluş savaşı başlayınca İstanbul gazeteleri bu savaşı destekleyenler ve Anadolu hareketine karşı çıkanlar olmak üzere ikiye ayrılır. “İleri, Yeni Gün, Akşam

ve Vakit” Mustafa Kemal’in halka duyurulmasını istediği haberlerin öncelikle ulaştırıldığı İleri gazetesi, Milli Mücadele’nin İstanbul’daki sözcüsü konumundadır. Gazetede, Atatürk’ün

bizzat yazdığı yazılar başka isimlerle yayımlanır. Akşam gazetesi, özellikle Falih Rıfkı Atay'ın kaleminden çıkan etkili yazılarla milli mücadeleyi sonuna kadar destekler.

Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde gelişen milli mücadele basını, ilkel koşullar altında kahramanlık destanları yaratır. En basit baskı araçlarının kullanıldığı, kâğıdın, mürekkebin, dizgicinin, matbaacının olmadığı, bazı yerlerde gazetelerin "esericedit" denilen yazı kâğıtlarına basıldığı dönemde; tüm baskı ve yıldırma çabalarına rağmen, baskı makineleri at ve öküz arabalarıyla ilden ile taşınarak gazetelerin yayımına devam edilir.

rafında yayımlanan gazeteler, İstanbul hükümetinin yıpratmaya çalıştığı Kuvay-i Milliye ruhunun güçlenmesi ve yaygınlaşması için olağanüstü çaba gösterirler. Ancak, Anadolu'da İstanbul hükümetinin ve işgal kuvvetlerinin uydusu hâlinde faaliyet gösteren gazeteler de vardır. Bu dönemde Anadolu'da azınlık basını da canlanır.

Anadolu'nun birçok yerinin işgal edilmesini fırsat bilen Rum ve Ermeni azınlık gazeteleri, Türklerin bölgelerinden uzaklaştırılmasını talep ederler. Anadolu'da milli mücadeleye öncülük eden gazeteler şunlardır: "Hukuk-u Beşer, İrade-i Milliye, Hâkimiyet-i Milliye, Öğüt" Anadolu'da milli mücadelenin öncülüğünü yapan İrade-i Milliye ve Hâkimiyet-i Milliye, Ata-

türk'ün emriyle yayımlanan gazetelerdir. İrade-i Milliye, Sivas Kongresi'nden sonra 14 Eylül 1919'da Sivas'ta, Hâkimiyet-i Milliye ise 10 Ocak 1920 tarihinde Ankara'da yayımlanır. Gazetelerin adlarını Mustafa Kemal belirler.

Gazetelerde kendisinin yazdığı ya da dikte ettirdiği başyazıları yayımlanır.

Mustafa Kemal'in Hakkı Behiç'e not ettirdiği Hâkimiyet-i Milliye'nin ilk başyazısında şu görüşlere yer verilir: "Hâkimiyet-i Milliye üç büyük tanır.

Hakimiyet-i Milliye Gazetesi

İzmir, Balıkesir, Bursa, Konya, Kastamonu, Ankara, Adana, Sivas, Elazığ gibi Anadolu'nun dört bir ta-

Millet yaşamaya özgür ve bağımsız yaşamaya, yaşadıkça da mutlu ve gelişmiş bir ilerleme unsuru olmaya muhtaçtır. Hâkimiyetini bunun için kullanacaktır.

Zekâ, irfan, hamiyet. Bunlar dışında hiçbir şeye dayanmaz. Millet hâkimiyeti, ne sermayelerin ne içi boş siyasetlerin ne kinlere, çıkarlara, yüksek mevki ve geleceklere yönelik geçici heveslerin... Olamaz. Millet yaşamaya özgür ve bağımsız yaşamaya, yaşadıkça da mutlu ve gelişmiş bir ilerleme unsuru olmaya muhtaçtır. Hâkimiyetini bunun için kullanacaktır. Gazetemizin de amacı milletin bu gereksinmesidir. Gazetemizin ismi, aynı zamanda takip edeceği tarihi mücadelenin de bir nevi'dir.

Su hâlde diyebiliriz ki, Hâkimiyeti Milliye'nin mesleği, milletin müdafaa-i hâkimiyeti olacaktır."

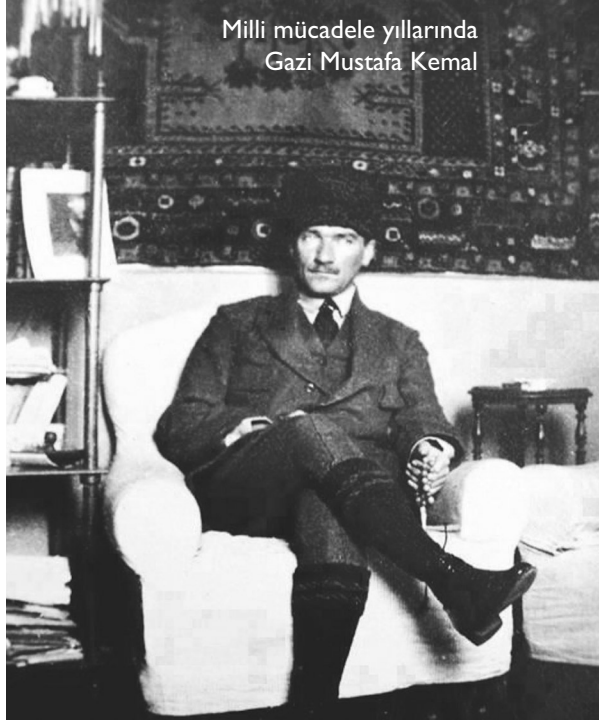
Anadolu Ajansı

Anadolu Ajansı, Kurtuluş savaşı yıllarında 6 Nisan 1920'de Ankara'da Atatürk'ün kararı ile kurulur. Ajansın adını da Atatürk koyar. Ajansın temel iki görevi vardır: Kuvay-i Milliye'nin temel amacını dışarıya tanıtarak haklılığını ispat etmek ve halkı sürekli olarak ay-

dınlattır. Bunun gerçekleştirilmesi için İstanbul, Zonguldak, İnebolu, Antalya, Kars ve İzmit'te haber alma şubesi kurulur. Ayrıca Londra, Paris, Berlin, Viyana, Cenevre ve New York'ta haber bürolarının kurulması öngörüldü. Bu büroların görevi ulusal

kurtuluş savaşıyla ilgili haberleri yabancı ülkelere duyurmaktır.

Mütareke yıllarında İstanbul basınının milli mücadele haberlerinin kaynağı, genellikle takalarla, motorlu kayıklararla, yük gemileriyle İnebolu ya da İzmit'ten getirilen Anadolu Ajansı haber bültenleridir. Anadolu Ajansı'

Milli mücadele yıllarında
Gazi Mustafa Kemal

Yunus Nadi (1879-1945) ve Cumhuriyet gazetesi

nın Ankara'da "Resmî Tebliğ" olarak yayımladığı bu bültenlerde meclis toplantılarının özetleri ve cephe haberleri yer alır.

8 Mayıs 1924'te Atatürk'ün en yakın arkadaşlarından Yunus Nadi'nin kurduğu Cumhuriyet gazetesi, İstanbul'da Cumhuriyet rejiminin en yetkili sözcüsü olur. Falih Rıfkı Atay, Atatürk'ün Cumhuriyet'i kendi gazetesi saydığını belirtir. Gazetenin kadrosunda, Cenap Şehabettin, Cevat Fehmi Başkut, Feridun Osman

Abdi İpekçi, Çetin Emeç ve Uğur Mumcu ▼

Menteşeoğlu, Fuat Köprülü gibi ünlü isimler vardır. Nadir Nadi ve Doğan Nadi de 1930'lu yıllarda gazetede çalışmaya başladılar.

İzmir'de gazetecilerle basın toplantısında bir araya gelen Atatürk, Cumhuriyet rejiminin yerleşmesinde basının rolüne değinerek şunları söyledi: *"Türk basını, milletin gerçek seda ve iradesinin kendini belirtmesi şekli olarak Cumhuriyet'in çevresinde çelikten bir kale vücuda getirmelidir, bir fikir kalesi, bir zihniyet kalesi... Basın mensuplarından bunu istemek, Cumhuriyet'in hakkıdır. Bütün milletin samimi bir birlik ve dayanışma*

içinde bulunması bir zarurettir. Mücadele bitmemiştir. Gerçekleri milletin kulağına ve vicdanına gereği gibi ulaştırmakta basınun görevi çok önemlidir.”

Bu sütunlarda Türk basın tarihinin bir özetini yapmaya çalıştık. Uzun yıllar, çok zahmetli dönemlerden geçerek büyük uğraşlar ile günümüze kadar ulaşan Türk Gazeteciliği ve basını küçümsenmeyecek başarılarla imza atmış önemli bir meslek grubudur.

Cumhuriyetimizin yakın tarihinde Türk gazetecilerine karanlık güçler tarafından gerçekleştirilen suikastlar sonucunda, bu değerli ve yeri doldurulmaz kalemler katledilerek susturuldu. 14 Ekim 1973'te yapılan genel seçimlerle Türkiye'de siyasal ortam normale döndü.

Önce genel af çıkarıldı. Bu dönem-

de sık sık hükümet değişiklikleri yaşandı. Korkunç bir terör bilançosu olan bu dönemde gazeteciler de paylarını almışlardır. Birçok gazetecinin saldırıya uğradığı dönemin en önemli olayı Abdi İpekçi'nin öldürülmesidir.

Hürriyet gazetesi yazarı Çetin Emeç, 7 Mart 1990 sabahı Suadiye'de evinin önünde biri maskeli, silahlı iki kişinin açtığı yayılım ateşiyle şoförüyle birlikte otomobilinin içinde öldürüldü.

Araştırmacı gazeteciliğin en başarılı örneklerini vererek basında çığır açan Cumhuriyet gazetesi yazarı Uğur Mumcu, 24 Ocak 1993 tarihinde evinin önünde arabasına konan bombanın patlaması sonucu yaşamını yitirdi.

Basın şehitlerimizi saygıyla anıyoruz. •

cetininimir@butundunya.com.tr

- ***Basın hiçbir sebeple tahakküm ve nüfuza tabi tutulamaz.*** (1923)
- ***Basın, milletin ortak sesidir. (...) bir milletin hedefi saadet olan müşterek bir istikamette yürümesini teminde, basın başlı başına bir kuvvet, bir mektep, bir rehberdir.*** (1922)
- ***Gazeteciler kanununun ve toplum menfaatlerinin aksine muamelelere şahit ve vakıf oldukları takdirde gerekli yayında bulunmalıdır.*** (1923)
- ***Özel maksatla neşriyat yapan bazı gazetelerin, halkın ekseriyeti üzerinde yaptığı tesir, her memlekette olduğu gibi o gazetelerin lehinde değildir.*** (1924)
- ***Cumhuriyet devrinin kendi zihniyet ve ahlakıyla donanmış basınıni yine ancak Cumhuriyetin kendisi yetiştirir.*** (1925)

Türk Dili
Orhan Velidedeoğlu

Tarih Bağışlamaz (II)

Ulusal Meclisimizin tarihinde ‘Mart ayı’ denince, Cumhuriyet yaşamımızda çok önemli yeri olan üç yasa akla gelir:

3 Mart 1924:

1- 429 sayılı Kanun: Şer’iye ve Evkaf, Erkânıharbiye-i Umumiye bakanlıklarının kaldırılarak Diyanet İşleri Başkanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Genelkurmay Başkanlığı’nın kurulması;

2- 430 sayılı Kanun: Medreselerin kaldırılarak öğretim birliğinin sağlanması (Tevhit-i Tedrisat);

3- 431 sayılı Kanun: Hilafetin Kaldırılması ve Osmanlı Hanedanı’nın Türkiye Sınırları Dışına Çıkarılması.

Geçen yıl şubat ayında “hilafetin kaldırılması” olayını yazmak için belgeliğimi tararken 7 Mart 2004 tarihli Hürriyet gazetesin-

de **usta tarihçi Murat Bardakçı**’nın rahmetli **Vehbi Koç** (1901- 1996) ile ilgili bir yazısı dikkatimi çekmişti. Gerçekçi bulamadığım ve bir senaryo izlenimi veren bu yazının tamamını değil, Vehbi Bey’in zabıt kâtipliği ve tutanaklar bölümünü, “Bütün Dünya” dergisinin 1 Mart 2012 tarihli sayısında yayımlanmış ve Vehbi Koç’un “Hayat Hikâyem, İst.1973” adlı anı kitabının; 1973 yılında Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı’nca yayımlanan “Türkiye Birinci Büyük Millet Meclisi’nin 50. Yıldönümü” adlı anma kitabında kendisine sunulan ankete verdiği yanıtların; internette yayımlanan özgeçmişle ilgili bilgilerin tanıklığıyla, “Vehbi Koç, Murat Bardakçı’nın bu yazı-

sını doğrulamamaktadır” demiştim.

Bu yazımdan alıntı yapılarak internette, 26 Mart 2012’de yayımlanan “Vehbi Koç, Murat Bardakçı’yı yalanladı” başlıklı bir yazıda kullanılan “yalanladı” sözünü, Atatürk’ün ünlü valilerinden “Milli Mücadeleci” Cemal Bardakçı’nın torunu; kendisini, kısa bir süre de olsa, tanıma olanağını bulduğum ve kitaplığımda imzalı kitabı (*Taşhan’ dan Kadifekale’ ye, Milliyet yay. 1. Baskı, Kasım 1975*) bulunan rahmetli İlhan Bey’in oğlu Murat Bardakçı ile ilişkilendiremedim; Bardakçı, yanılmış ya da yanıltılmış olabilir.

Ünlü sözdür: **Tarih Bağışlamaz!.. Gerçek, karanlığı sevmez; gün gelir ışıldar.**

Ben o inançla bu yanılığın gidermeye, gerçeğe ışık tutmaya çalıştım ve açıklamalarımın sonradan da Sayın Bardakçı’nın konuya bir daha değinmeyeceğini umuyordum. Ancak, 3 Mart 2012 akşamı Haber Türk tv’de programına başlarken yanılığında ısrarcı olması; Vehbi beyle konuştuğunu; onun, hilafetin kaldırılması görüşmelerini kendisinin yazdığını söylediğini; Meclisin ilk iki zabıt kâtibinden birinin Vehbi Koç, diğerinin Hıfzı Veldet Velidedeoğlu olduğunu yinelemesi, beni hayal kırıklığına uğratarak konuyla ilgili daha geniş bir açıklama yapma zorunda bıraktı.

Araştırmalarımı derinleştirdiğimde gördüm ki Sayın Bardakçı, 2004 yılından bu yana değişik zamanlarda Gülenay Börekçi (HT, 23 Ekim 2011), İzzet Çapa (HT, 1 Ocak 2012) ile ya-

pılan söyleşilerde bu iddialarını pekiştirerek yinelemiş; bunlarla da yetinmemiş, son Osmanlıları anlattığı “Neslişah” adlı belgesel romanında daha ilginç yorumlara yer vermiş.

Sayın Bardakçı’nın 7 Mart 2004 tarihli yazısı ile sonraki söyleşilerinde ve romanında konuya ilişkin ileri sürdüğü **tarihsel yanlışlarının, özellikle de Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin saygınlığına gölge düşürücü** anlatılarının gerçek yüzünü aydınlatma gereğini duydum.

***

**Ünlü sözdür:
Tarih
Bağışlamaz!..
Gerçek, karanlığı
sevmez; gün gelir
ışıldar.**

Sayın Bardakçı’nın 7 Mart 2004 tarihli Hürriyet gazetesindeki bu yazısının birinci bölümü dikkat çekici:

ANKARA Meclisi’nin 1924’ün 3 Mart günü yaptığı gizli celsedeki tartışmalar yedi saatten fazla sürdü ve o gün Meclis salonunda bulunan Ahmet Vehbi Efendi adındaki 23 yaşında bir genç, milletvekillerinden daha fazla yoruldu. Zira Meclis’in zabıt kâtibiydi ve bu yedi saat boyunca hiç durmadan yazmış; ateşli nutukları, birbirinden daha sür’atli şekilde sarfedilen sözleri kağıda geçirmiş, tek bir kelimeyi bile atlamadan tarihe

mâletmeye çalışmış ama bitkin düşmüş ve fesinin yarısına kadar ter basmıştı.

Bilmeyen inanır ki, 23 yaşındaki Ahmet Vehbi Efendi, **Mecelis'in zabıt kâtibi olarak**, Hilâfetin kaldırılmasıyla ilgili **gizli oturumda** milletvekillerinden daha çok yorulmuş. **Yedi saat boyunca hiç durmadan yazmış**; ateşli nutukları, birbirinden daha süratli şekilde söylenen sözleri kâğıda geçirmiş, **tek bir kelimeyi bile atlamadan** tarihe mâl etmeye çalışmış...

1-Vehbi Bey, Meclisin zabıt kâtibi imiş... (?)

23 Nisan 1920'de **TBMM'nin** açıldığı gün, kâtib-i umumi ve yardımcısı dışında, görev başında bulunan 30 kişilik memur kadrosu arasında, ki bunun 20'si zabıt müdürlüğü elemanlarıdır, Ahmet Vehbi Efendi'nin adı geçmez. (Kaynak: TBMM arşivi)

Vehbi Bey (kendi anlatımına göre), 1920'nin yaz ayları sonunda Meclis matbaasına musahhih (düzeltmen) yardımcısı olarak girer ve sekiz ay sonra askere alınır, bir buçuk yıllık askerlik hizmetinden dönüşte ticarete atılır. TBMM'de tek bir gün zabıt kâtipliği yapmamıştır. (Bu konunun ayrıntılarına gelecek ayın dergisinde değineceğim.)

2- Hilâfetin kaldırılması görüşmeleri "gizli" oturumda yapılmış.(?)

Kitaplığımda bulunan dört ciltlik "TBMM Gizli Celse Zabıtları"nda, Sayın Bardakçı'nın "gizli" olduğunu savunduğu hilâfetin kaldırıldığı oturumun tutanakları yer almadığı gibi, Cumhuriyet Tarihi üzerine kitap yazan

öğretim üyelerinin, araştırmacıların yapıtlarında da gizli celseden söz edilmez.

Araştırmacı yazar Sayın Turgut Özakman, hilâfetin kaldırılması görüşmelerini anlatırken söze "Balkonlar yine [*dinleyicilerle*] dolmuştu. Sessiz, gergin bir hava vardı..." diye başlar. Görüşmeler gizli olsa, balkonlara kimse alınmaz; kapıları kilitlenir.

Sayın Özakman ayrıca, İkinci Dönem Tutanak Dergisi 7. cildinin 21-69'uncu sayfalarına dayanarak, görüşmelerin açık oturumda yapıldığını belirtir. (Turgut Özakman, Cumhuriyet, 2. kitap, s. 36 ve s. 668'de 17 numaralı dipnot)

Sayın Sadi Borak da **Gizli Oturumlarda Atatürk'ün Konuşmaları** (Çağdaş yay. İstanbul 1977) adlı kitabında **Gizli Tutanakların Niteliği** başlıklı bölümde şöyle der:

"Yukarıda da değinildiği gibi gizli oturumlarda tutanak yazmanları salondan çıkarılmakta, bu görev milletvekillerine [*Başkanlık Divanı kâtip üyelerine*] verilmektedir. Bu yolla yetiştirilmemiş olan milletvekillerinin kâtiplik [*zabıt kâtipliği*] görevini yerine getirirken pek çok zorluk çektikleri anlaşılmaktadır. Çünkü, eski harfli tutanakların bir çok bölümleri anlam çıkarılmayacak kadar karışıktır. (...)"

"TBMM Gizli Celse Zabıtları"nda da görüldüğü gibi, yazmanlık görevi verilen milletvekilleri, konuşmacıların sözlerini yetiştiremedikleri için birçok sözcük ya da tümcenin yerlerini noktalar koyarak boş bırakmışlardır...

Hilâfetin kaldırılması görüşmeleri

gizli oturumda yapılmış olsa idi, o dönemde gizli oturumdaki konuşmaları divan kâtibî milletvekilleri yazdığına göre, neden Vehbi Beyi çağırma gereği duyuluyordu?..

3-ANKARA Meclisi'nin 1924'ün 3 Mart günü yaptığı gizli celse yedi saatten fazla sürmüştü... (?)

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal, Büyük Nutuk'unda o günkü celsenin çalışma süresi için:

“Müzakere ve münakaşa beş saat kadar devam etti. Saat 6.45'te [*günü-müz saatiyle 18.45*] müzakere hitam bulduğu zaman, Türkiye Büyük Millet Meclisi 429, 430, 431 sayılı kanunları çıkarmış bulunuyordu” der. (NUTUK, cilt II. 1920-1927 (Türk abecesiyle 1. Baskı), Devlet Matbaası, İst. 1934 s. 302)

TBMM'nin 3 Mart 1924 Pazartesi günü tutanaklarına göre, Başkan Fethi Bey (Okyar) saat 13.40'da oturumu açar, 429 ve 430 sayılı kanunlar görüşülüp kabul edilir ve bir süre ara verilir. 15.25'te açılan 2. oturumda Hilafetin kaldırılmasına ilişkin 431 sayılı Kanun'un görüşmelerine başlanır ve 13 maddelik bu teklif de 18.45'te sona erer. (Turgut Özakman, a.g.e.)

Görülüyor ki, verilen arayla birlikte o gün üç kanunun birden çıkarılma süresi 5 saat 5 dakika; Hilafetin kaldırılması görüşmeleri ise yalnızca 3 saat 20 dakikadır; 7 saat değil.

4- Vehbi Bey, aralıksız yedi saat zabıt tutmuş: (?)

Bir toplantı tutanağını, bir kişinin tek başına ve tek bir sözcük atmadan

yedi saat yazması insan doğasına aykırıdır. Hem de o dönemin tumturaklı Osmanlıcası ile yapılan konuşmaları, mekteb-i idâdiden ayrılmış ve kendisini ticarete vermiş bir gencin anlayıp yazabilmesi düşünülemez. 23 Nisan 1920'de Meclisin açıldığı günkü zabıt müdürlüğünün 20 kişilik kadrosunu oluşturanlarınsa çoğu Ankara Erkek Öğretmen Okulu'nun, bir kısmı da Ankara Sultânisi'nin (lise) ve diğer bazı okulların 30'lu yaşlardaki idealist öğretmenleridir.

Mecclisin ilk zabıt kâtiplerinden **Hasbi Sargın**, “TBM-M'nin 50. Yıldönümü”adlı anmalıkta, görüşmelerin tutanaklara nasıl geçirildiğini şöyle anlatır:

“Tutanak görevi, biri şef [*5'i zabıt kâtibî*] olmak üzere 6 kişilik 3 gruptan kurulmuştu. Bir ve beş numaralı kâtipler, eli çabuk ve anlayış kabiliyeti daha üstün olanlardan seçilir ve diğer üç kişi de iki başın ortasında çalışırlardı. Her kâtibin elinde 1-10 numara ile basılı müsvedde kâğıtları bulunurdu. Oturum açılıp görüşme başladığı zaman şefin, kâtiplerin omuzuna hafifçe dokunmasıyla yazıya başlanırdı. Beş numaralı kâtibeye kadar tutanak yazıldıktan sonra şef tekrar bir numaralı kâtibin yanına gidince 2 numaralı kâğıda yazılmaya başlanır; [*her bir grup için 30 dakika süren*] bu çalışmadan sonra gruplar değişir. Vazifesi biten grup büroda tutanaklarını temize çekip birleştirdikten sonra Tutanak Müdürüne verirler. Tutanak kâtipleri, yeminli olarak, gizli oturumlarda da çok vakit gece yaralarına kadar ekip

halinde devamlı çalışırlardı.”

Yazı Devrimine kadar (1928) kullanılan eski Türkçe yazı, bir bakıma stenografik olduğundan, bugünkü yazı sistemine göre daha hızlı yazmaya elverişliydi. Yukarıda açıklanan sistemde sırası gelen her kâtip birer dakikadan on giriş yapar (her dakika, ‘bir giriş’ tir). Yazı Devrimi’nden sonra Avram Benaroya’nın, biri Meclis’te zabıt kâtiplerine, diğeri Ticaret Mektebinde istekli gençlere açtığı stenografi kurslarını başarıyla tamam-

layanlar, ‘stenograf’ olarak atanıp yine aynı usulde kürsüde otururlar ve 1’er dakika yazarlardı. Bugün de TBMM’de aynı sistem geçerlidir.

Osmanlı Meclis-i Mebusanı’nda da tutanaklar bu şekilde tutuluyordu. Bugün de stenograf kullanılan Batılı ülke parlamentolarının çoğunda tutanak sistemi böyledir.

5-Hıfzı Veldet Velidedeoğlu da (Vehbi Bey gibi) hiçbir zaman TBMM’de zabıt kâtipliği yapmadı.

Sayın Bardakçı, ne ilgisi varsa, sonradan ikinci bir kâtip olarak Hıfzı Veldet Velidedeoğlu’nu devreye sokuyor. Oysa rahmetli Velidedeoğlu “Milli Mücadele Anılarım, Varlık yay. 1971, s.45-57 ” adlı yapıtında, Birinci TBMM’nde nasıl ve nerede görev aldığını anlatır: (Özetle alıntılıyorum)

Ben o yıl [1920] on birinci sınıfa geçmişim; okulu bitirmeme daha iki yıl vardı. [O zaman mektebi sultani 12 yıl idi] Ankara Darülmuaalliminde (Erkek Öğretmen Okulu) tabiat bilgisi öğretmeni [aynı zamanda müdür yardımcısı] olan amca oğlu Halil Şerafettin [Velidedeoğlu] ağabeyim,

◀ Tutanak görevlileri:

Zabıt Kalemi Müdürü: Zeki Öğretmenoğlu (Sol başta), Grup Şefi (Ortada ayakta), Zabıt katipleri (Öndeki 5 kişi)

20 Nisan sabahı yatılı olarak okuduğum okuluma [Ankara Sultânisi] gelerek “Biz öğretmenler Milli Mecliste zabıt kâtibi ve memur olarak çalışacağız... Kadroda açık var, sen de tatil boyunca gel Mecliste çalış...” diyerek beni götürdü. [O yıl Ankara okulları altı ay tatil edilmişti.] Evrak müdür yardımcısı Tevfik Bey beni imlâ ve hüsnü hatdan (kaligrafi) imtihan etti ve beğendi. Birlikte Umumî Katip (başkâtip) Recep Bey’in (Recep Peker) odasına gittik. Recep Bey “Aferin küçük! Çok okunaklı yazın var. Seni mübeyyizliğe tâyin ettim” dedi...

Henüz on altı yaşımı doldurmadan Millî Meclisin, o zamanlar Kanunlar Kalemine bağlı olan **Evrak ve Tahriyat Kalemi mübeyyizi** olmuştum. Görevim, müsveddeleri temize çekmek, yani bugünkü daktiloların gördüğü işi yapmaktı. Müsveddeleri kavanin (kanunlar) müdürü Hâmit Bey ya da evrak ve tahrirat (yazı işleri) müdür yardımcısı Tevfik Bey kaleme alır, başkâtip Recep Bey gerekli gördüğü düzeltmeleri yapar, ben de temize çekerdim...

Göreviyle ilgili bir anısını da şöyle anlatır:

Meclisin açılmasından dört gün sonra Başkâtip Recep Bey beni çağırarak iki sayfalık bir müsvedde uzattı. “Bu yazı padişaha gönderilecektir, çok temiz ve dikkatli yaz” dedi ve bir de kalemden bulunmayan cinsten kalınca ve parlak bir boş kâğıt verdi. (...) Yazıyı, kâğıdın bir yüzü almadığından arka yüzüne geçerek tamamladım ve götürdüm.

Görür görmez: ”Olmamış, arkası-

na yazmayacaktın, benden bir kâğıt daha isteyebilirdin” dedi. Sonra, bana iki temiz kâğıt daha vererek: “Hadi bakalım, bunu yeniden yaz getir” dedi. (s.75)

(Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, temize çekip de Recep Peker’in beğenmediği ve kendisinde kalan ilk yazıyı yarım yüzyıla yakın bir süre korumuş ve birinci TBMM binası müzeye dönüştürüldüğünde, oraya armağan etmiştir.)

***

Sayın Bardakçı devam ediyor:

Türkiye, tarihinin en önemli hadiselerinden birinin canlı şahidi olan genç zabıt kâtibinin ismini sonraki senelerde çok sık işitti ama ‘Ahmet Vehbi Efendi’ değil, ‘Vehbi Koç’ olarak. Derken aradan seneler geçti ama Cumhuriyet Tarihimizin en önemli kararlarından birinin alındığı Meclis oturumunda söylenenlerin, bu günlere Türk sanayinin kurucusu Vehbi Koç’un tuttuğu zabıtlar sayesinde geldiği hep meçhul kaldı...

Niçin ‘meçhul’ kalıyor? Zabıtları gerçekten Vehbi Bey, hem de tek başına yedi saat tutmuşsa bu rekorlar kitabına geçecek insanüstü başarı, ülkemiz için de gurur verici olurdu. Vehbi Bey bunu neden hiçbir yerde açıklamamış?..

Sayın Bardakçı, asıl bunun yanıtını öğrenebilseydi ya... •

***

Bu sayımızda bana ayrılan sayfa sayısı bitti; ama konu bitmedi: Nisan sayısında, resmi belgelere dayalı başka açıklamalarla yazıma devam edeceğim. •

orhanvelidedeoğlu@butundunya.com.tr

Büyük Yapıtlarımız
Konur Ertop

Başına, Seydi Ali halleri geldi!

Kanuni'nin
danışmanı
büyük denizci-
bilgin Seydi Ali
Reis

Piri Reis'in, çizdiği dünya haritasının yanı sıra, Akdeniz kıyılarını, adalarını ayrıntılı biçimde tanıtan yapıtı pek ünlüdür. Kanuni döneminin bu büyük denizci-bilgini donanmaya uzun yıllar hizmet vererek pek çok deniz savaşına katılmıştı. Son olarak Süveyş donanmasının komutanlığına getirilmişti.

Bir sefer sonrasında, donanmasını Basra'da bırakarak Mısır'a döndüğü için, burada hapsedildi. Mısır Beylerbeyi Mehmet Paşa'yla aralarındaki anlaşmazlık, Basra valisi Kubat Paşa'ya da ganimetten istediği haracı vermemesi nedeniyle idam edildi. O sırada 80 yaşının üzerindeydi.

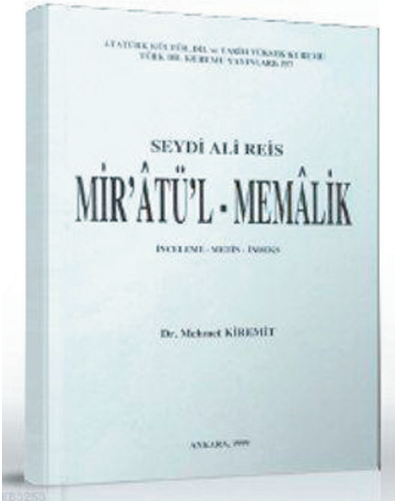
Piri Reis'in çağdaşı Seydi Ali Reis

de onun gibi denizcilik bilimlerinde derinleşmişti. Gökyüzü ve denizlerle ilgili bilgileri kapsayan önemli bir yapıtın sahibidir.

Preveze'de Osmanlı donanmasının sol kanadını komuta etmişti. Kanuni'nin İran seferinde danışmanları arasındaydı. Basra limanında yatan 15 parça kadirgayı olarak Süveyş limanına getirmekle görevlendirildi.

Piri Reis'in, daha sonra Murat Reis'in üstlendiği görevi o da sonuçlandıramadı. Gemilerinin tümü elinden çıktı. Meslektaşları gibi yaşamından olmadı. Ancak öyle olaylar yaşadı ki, "Başına Seydi Ali halleri geldi!" sözü yıllar yılı dillerde dolaştı...

Seydi Ali Reis, aldığı görev üzerine, Basra limanındaki savaş filosuyla denize açılmıştı. Aden Körfezi'ne girmek üzereyken Portekiz donanmasıyla karşılaşmış ve yenilgiye uğratmış. Umman Denizi'nde karşısına çıkan daha büyük Portekiz kuvvetine ağır kayıp verdirdiyse de kendi donanması da zarar gördü. Tayfun nedeniyle Hindistan kıyılarına sığındı. Onarımı kısa sürede gerçekleştiremeyecek olan gemilerini Osmanlı devletinin desteklemekte olduğu Gucerat Sultanlığına bıraktı. 50 levendiyile karayolundan kendi ülkesine uzanan uzun, çok çileli karayolculuğuna başladı!

Agra'da bir süre Babür Şah'ın oğlu olan Hümayun'un sarayında yaşadı. Şah onu vezir yapmak istemişti. Ancak kitaplığından bir kitap alırken merdivenden düşerek ölünce Seydi Ali Reis'le leventleri Lâhur'a, daha sonra Kâbil'e geldiler. Afganistan'dan Türkistan'a geçerek Semerkand, Buhara ve Hive'den İran'a indiler. Yolculuk Meşhed'den İran-Türk İmparatorluğunun başkenti Kazvin'e doğru oldu.

Safevi İmparatoru Şah Tahmasb'ın, sarayında ağırladığı Seydi Ali Reis, Tebriz'den Osmanlı topraklarına girdi. Bağdad-Musul-Diyarbakır-Ankara yoluyla İstanbul'a geldi. O sırada Edirne'de bulunan Kanuni'nin yanına giderek üç buçuk yıl sürmüş yolculuğu boyunca Türkistan hakanından, Guccerat Şahından, pek çok racadan getirdiği otuz kadar mektubu sundu.

Daha sonraki yıllarda çok önemli bir deniz zaferiyle sonuçlanan Cerbe deniz savaşında katıldı. Uzun serüveni sırasında görüp yaşadıklarını, Kanuni'nin isteği üzerine kaleme aldığı, "Mir'at-ül Memalik" (Ülkelerin Aynası) kitabında anlattı.

"Kâtibi" mahlasını kullanarak yazdığı şiirlerle tanınan Seydi Ali Reis'in o dönemde denizcilerin yatağı Galata'daki evi şair dostlarının uğrağıydı. Âşık Çelebi, şairlerin yaşamöykülerini, yapıtlarını konu edinen önemli yapıtında ona geniş yer verecekti. Şair-denizcinin, uzun yolculuğunu anlattığı yapıtında birçok şiiri bulunmaktadır. Yolculuğu sırasında bulunduğu

Barbaros Hayreddin Paşa'nın yanında yıllarca gezdim ve deneyimimi artırdım. Riyaziyeye dair birkaç eser de telif ettim

ülkelerde yerel şiveyle Çağatayca şiirler de söylemiştir.

Seydi Ali Reis Hayrabat'ta bulunduğu dönemde, kısaca "Muhit" diye anılan yaptını kaleme almıştı. Burada verdiği bilgilerle, gemicilerin Hint denizlerinde kılavuzsuz yolculuk etmesini sağlamayı amaçlıyordu. Yer tayini, zaman hesabı, takvimler, pusula, denizcilikte önemli bazı yıldızlar ve yıldız grupları, ünlü limanlar, Hindistan'ın kıyıları ile Hint denizindeki adalar, rüzgârlar, tayfunlar, geliş gidiş yolları bu kitabın konuları arasındaydı. Kâtip Çelebi, "Cihannüma"sında Seylan, Cava, Sumatra ve öteki adalar hakkında verdiği bilgiyi bu kaynaktan aktaracaktı. Kitapta Yeni Dünya (Amerika) ile ilgili bir bölüm de bulunuyordu.

Seydi Ali Reis'in uzun yolculuğunun ayrıntılarını anlattığı "Mir'at-ül Memalik"te kendisini, "Ben, denizci bir ailenin çocuğuyum. Padişahımız Sultan Süleyman Han'da otuz yıldan fazla bir zamandan beri tanıyordum. Rodos fethinde, gemide beraber mai-

yetlerinde bulunmak şerefini kazanmıştım. Barbaros Hayreddin Paşa'nın yanında yıllarca gezdim ve deneyimimi artırdım. Riyaziyeye dair birkaç eser de telif ettim.

Gerek baba, gerek ana tarafım denizcidir, İstanbul'un Fethi'nden beri Galata tersanesi kethudâlığı benim büyük babalarımın ve babamın elin-

deydi," diye tanıtır.

Anlattıkları, her adımı merakla izlenen bir serüvendir:

Öyküsünün başındaki deniz savaşlarından sonra, onu Umman kıyılarından, "tûfân-ı fil" denen korkunç kasırgaya karşı koymaya çalışırken buluruz: "Atlas Okyanusu'nda olan fırtınalar, bunun yanında bir zerre bile değildir. Dağlar gibi dalgalar kadırgaları aşır geçiyordu. Gündüzler geceden fark edilmiyor, tekneler büyük zarar görüyordu. Güvertedeki eşya deryaya dökülüyordu. Allah'ın kazasına rıza gösterip rüzgâra uyduk. (...)

Denizde yılan balıkları, dev gibi kaplumbağalar yüzüyordu. Karaya yakın olduğumuz anlaşılmıştı. Nitekim Sind kıyıları görüldü. Ama kıyıya yanaşmak gayetle tehlikeliydi. Beş kulaç su bile yoktu. Sonunda Tanrının yardımıyla sular yükseldi, rüzgâr dindi. Uygun bir yer bulup kıyıya yaklaştık."

Hindistan'daki kara yolculuğu sırasında alışılmamış doğa koşulları

içinde şaşkırtıcı hayvanlar gördüğünü anlatır:

“Hind ülkelerinin içerilerine doğru daldım, öyle ormanlardan geçtik ki, ağaçlarının ucu sanki göğe değirdi. Bir kanadının ucundan diğer kanadının ucu 14 karış gelen yarasalar gördük. Bir tek ağaçta o kadar yarasa vardı ki, sayılması olanaksızdı. ‘Tuba ağacı’ denen ulu ağaçlar vardı ki, gölgelerinde bin adam barınabilirdi. Papağanların haddi hesabı yoktu. Fakat en çok görünen hayvan maymunlardı. Bir yerde konakladığımız zaman, binlerce maymun etrafımızı çeviriyordu.”

Kanuni'nin amirali, uğradığı bütün ülkelerde büyük saygı görmüştür:

“Hümâyûn Şah, beni Sultan Süleyman Han Hazretleri'nin elçisi sayıyordu. Binlerce asker, 400 fil, birçok mirza ve emir, başta sadrâzam olmak üzere beni karşıladılar.

Altıma süslü bir at çekip sırtıma üst üste iki hil'at geçirdiler. O akşam baş vezirin büyük ziyafetinde bulundum. Bir çok armağan

aldım. Birkaç gün sonra Hümâyûn Şâh'ın huzuruna çıktım.

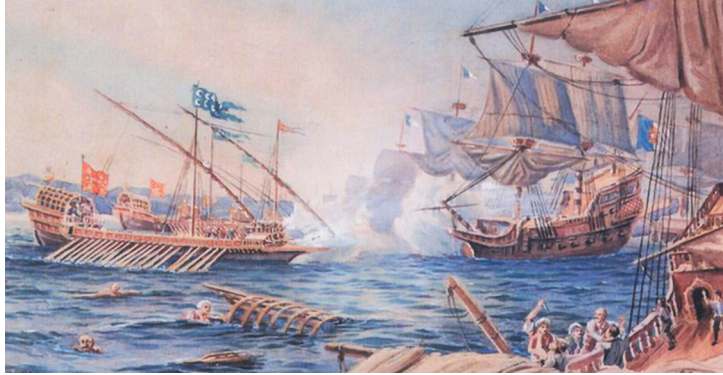
Hümâyûn Padişah beni uzun süre, alıkoydu. Kendisine Çağatay Türkçesi ile yazdığım bir tarih kütâsı ile iki ga-

zel sundum Kendisi de şairdi. Pek beğendi. Yolculuk için izin istedim. Razi olmadı.(...) Hiç olmazsa bir yıl kalmaklığım için o kadar ısrar etti ki, reddedemedim.”

Uğradığı başka yerlerde de güven uyandırmış, çekici önerilerle karşılaşmıştır:

“Gucarat Sultanı Ahmed Şah, bana büyük bir ödenekle Burûc valiliğini önerdi. Teşekkür ettim. Fakat dönmek kararında olduğumu bildirdim. ‘Tümüyle Guccarat’ı verseniz durmak olanaksız,’ dedim.

Biz Sind'e varır varmaz Hüseyin Bey beni davet etti. Rebûlâhur'un ilk günü buluşup görüştük. Çok ikram etti. Hümâyûn Şah'ın hizmetine girmemi, Şâh'a rica edip, Lâhur eyaletini benim için isteyeceğini söyledi. Lûtfuna teşekkür ettim. Fakat Sultan Süleyman Han'ın hizmetinde olduğum için

bu öneriyi kabul edemeyeceğimi bildirdim. Barak Han, bir vilâyet valiliğiyle hizmetine girmemi önerdi. Sultan Süleyman'ın beni beklediğini söyledim. Gerçekte Barak Han'ın Türkis-

tan'daki egemenliğinin sonu kuşkuluydu. Tahtını amca oğullarına kaptırması bir zaman meseleydi. Yanında çok az asker kalmıştı. Sultan Süleyman' dan yardım dileğini iletmeyi kabul ettim.

Seyyid Burhan Han, güç durumdaydı. Akşam olunca âdeta yakama yapışıp, 'Dünyâ ve âhrette atam ol,' dedi; 'bu vilâyet Saâdetlu Padişah'ındır. Sana Buhara şehrini vereyim. Sultan Süleyman adına zaptet.'

Eğer tümüyle Mâverâünnehr'i bana verseler, dedim; bu vilâyetlerde kalmak kolay değildir. Ama sana yapılanları Sultan Süleyman'a arz ederim. Padişah Hazretlerinden gelecek iyilikler sonucu umulur ki, bu diyarlarda hanlık sana nasîb ola!"

Uzun yolculuğu sırasında soygun, ölüm tehlikeleriyle de karşılaşmıştı:

"Uzakta sayılarını bin kadar sandığım bir Raçput atlı alayı vardı. Hemen develeri çökerttim. Derhal tüfek ateşi açtırdım. Hindu kâfiri tüfek

bilmediği için korktu. Saldırmaktan vazgeçti. Levendlerimden birini gönderdim: 'Biz ceng için gelmedik,' dertirdim. Bir miktar baç verip yolumuza devam ettik."

Çöllerdeki yolculuğun tehlikeleri de, denizdekiler kadar ürkütücü olmuştur: "Cengeller içinde vahşî bir Hindu kavmi olan Cetler vardı. Çöl yolunu tercih ettik. Fakat suyumuz bitti. Kuyulara vardıkça da, hepsi kuruydu. Sam yeli de esiyordu. Bazı adamlar samdan ve susuzluktan ölüm hâline vardılar. Bunun üzerine çöl yolundan vazgeçtim. Gerisin geri dönüp çölden çıktık. Gayet belâlı bir çöldü. Serçe büyüklüğünde karıncalar geziyordu."

Seydi Ali Reis'in "Mir'at-ül Mermalik"i anı, gezi türlerinde pek az ürün verilmiş eski Türk edebiyatının değerli ürünlerinden biridir. •

konurertop@butundunya.com.tr

Rahibin Mumu

Bayan O'Dunigan yolda karşılaştığı rahip O'Rafferty'e, "Merhaba" dedi, Rahip, "Nasılsınız? eşiniz Bay Dunigan nasıl? Sizi iki yıl önce ben evlendirmiştim, değil mi?" Bayan O'Dunigan, "Evet" diye yanıtladı.

Rahip, "Bebeğiniz oldu mu?" diye sordu

"Maalesef" dedi Bayan O'Dunigan, "Henüz bebeğimiz yok.

Öyle istiyoruz ki..."

"Gelecek hafta Roma'ya gidiyorum" dedi rahip, "Vatikan'daki büyük kiliseye sizin için bir mum diyeceğim." Kadın rahibin ellerini öperek teşekkür etti: "Sevgili rahip size minnettar olacağız."

İlerleyen yıllarda, Bayan O'Dunigan rahiple yeniden karşılaştı.

Rahip merakla, "Bebeğiniz oldu mu?" diye sordu. "Oldu" dedi kadın, "Sekiz yılda üç ikiz, dört de tek doğurdum. 10 çocuğumuz var."

Rahip, "Harika" dedi heyecanlı, "Mucize bu... Peki, o şirin kocanız ne yapıyor?" "Roma'ya gitti dün" dedi kadın, "Sizin o lanet mumunuzu söndürmeye!.."

Otopsi
Cengiz Özakıncı

Türkiye Cumhuriyeti'ne YAHUDİ SOYKIRIMI SUÇLAMASI

6

24 Şubat 1942
STRUMA FACİASI'NDA
KATİL KİM?

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin 1930'larda benimsediği "Türk Tarih Tezi", Atatürk döneminde Türkiye'de üretilmiş olmayıp; 1800'lü yıllardan başlayarak Batılı bilginlerce kazıbilim, yazıbilim, dilbilim ve antropolojik kanıtlarıyla ortaya konulan ve bugüne dek ortaya çıkan yeni bulgularla da pek çok kez doğrulanmış olan bilimsel gerçeklerden oluşmaktadır.([i])

Bu tarih tezi uyarınca; Başkenti Kiev olan Hazar Türk İmparatorluğu'ndan Avrupa'ya ve Amerika'ya yayılan Aşkenaz Yahudileri, soyca

Sefarad Yahudileri'nden ayrı olup, İ.S. 700'lerde din olarak Yahudiliği benimsemiş olan Hazar Türklerinden; dünya üzerindeki Yahudiler'in yaklaşık yüzde seksenini oluşturan Aşkenazlar, Sami ırkının İsrailoğulları kolundan olmayıp, soyca Türktürler. (ii) Yahudilerin hepsinin Sami ırkından İsrailoğulları soyundan geldiğini savunan Siyonist Tarih Tezi tarafından yok sayılan bu gerçeği; "Derin Yahudi: Musevi Tarihinde 1000 Yıllık Türk Damgası" (*Otopsi Yayınları, 13. baskım, 2012*) adlı kitabımda belgeleriyle

ortaya koydum. Ben, Struma Faciası'nda can veren 800'e yakın Aşkenaz Yahudisini, Hazar-Türk kardeşlerim olarak görüyorum.

“Struma'daki Yahudilerin katili Türkiye Cumhuriyeti'dir!” biçimindeki yayınları da, araya uydurma bir kan davası sokarak “Aşkenaz - Türk Kardeşliği”ni düşmanlığa dönüştürme çabası olarak değerlendiriyorum. Struma olayında “Katil kim?” sorusunun yanıtı, “Aşkenaz - Türk Kardeşliği”ni Struma Faciası üzerinden düşmanlığa dönüştürme girişimlerini boşa çıkartacaktır.

Katil kim?

İkinci Dünya Savaşı sırasında gerçekleştirilen soykırım ve diğer savaş suçlarından sorumlu tutulan Alman Nazi yöneticileri; 1945 yılında Amerikan, İngiliz, Rus ve Fransız yargıçlardan oluşan Nürnberg Mahkemesi'nde yargılanmış; Struma'nın İstanbul limanına girdiği 15.12.1941 ile Karadeniz'de bir patlama sonucu

battığı 24.02.1942 tarihleri arasında Almanya'nın Türkiye'deki Büyükelçisi olan Franz von Papen de yargılananlar arasında bulunmuş; fakat yargılama sırasında “Struma Faciası” hiç konu edilmediği gibi; Papen, diğer suçlulardan da beraat etmişti.

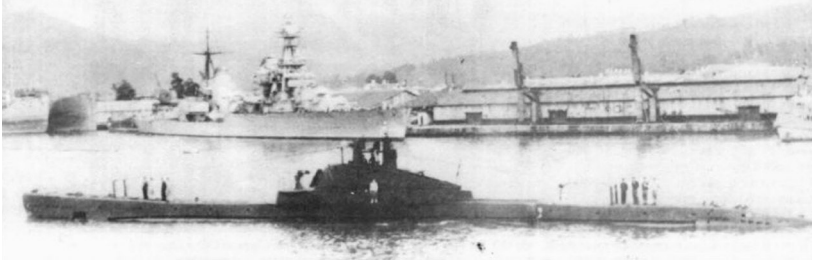
Bunun üzerine, 1950'lerin sonlarında, Struma'da ölenlerin yakınları, geminin Karadeniz'de bir Alman denizaltısı tarafından batırıldığını ileri sürerek Almanya'dan ödence isteyecekler; Frankfurt savcısının birlikişi olarak görevlendirdiği Alman Modern Tarih Profesörü Jürgen Röhver, yaptığı araştırma sonucu Struma'nın battığı tarihte Alman denizaltılarının Karadeniz'de bulunmadığını saptayacaktı.

Sovyet Donanması Askeri Tarih Bölümü Başkanı 1. Kaptan W. J. Ackasow, bu soruşturma kapsamında J. Röhver'e gönderdiği 19.06.1962 günü resmi yazıda; SC-213 no'lu Sovyet Denizaltısı'nın, 24.02.1942 sabahı, İstanbul Boğazı'nın 14 mil Kuzeydo-

ğusunda, sivil bir gemiyi torpilleyerek batırdığını bildirecek; fakat geminin adını belirtmeyecekti. O tarihte, o yörede, o saatlerde bir patlama sonucu batan başkaca bir gemi bulunmadığını saptayan Röhver; Struma'nın, çok büyük bir olasılıkla, Sovyet resmi açıklamasında belirtilen Sovyet denizaltısınca vurulup

Nürnberg yargılamalarından bin görüntü

Struma'yı torpilleyerek batırdığı saptanan SC-213 Denizaltısı.

Sovyetler Birliği'nin kendi kendisini Struma'daki 800'e yakın Yahudi'nin katili olarak damgalatacak böyle bir resmi bir açıklama yapması olanaksızdı

batırıldığı yönünde rapor verecek; ve Struma'da yakınlarını yitirenlerin Almanya'dan ödence beklentileri böylece sona erecekti.

İkinci Dünya Savaşı'nda, Hitler Almanyası Yahudi düşmanı; Sovyet Rusya ise Yahudi dostu olduğundan; Röhrer'in, Struma'yı bir Sovyet denizaltısı vurmuştur saptaması, inanılır gibi değildi. Sovyetler Birliği'nin kendi kendisini Struma'daki 800'e yakın Yahudi'nin katili olarak damgalatacak böyle bir resmi bir açıklama yapması olanaksızdı; "Soğuk Savaş'ta Batı, düşman bellediği Sovyetler'i karalayacak her türlü düzmece belgeyi uydurabiliyordu; Röhrer'in dayandığı Sov-

yet resmi açıklaması da pekala Almanlarca üretilmiş düzmece bir belge olabilirdi; düzmece olasılığı yüksek bir belgeye inanıp da Struma'yı Sovyet denizaltısının batırdığı yargısına varmak doğru olmazdı.

Ancak böyle düşünenler şu gerçekleri gözardı ediyorlardı:

Sovyet denizaltısı SC-213, Struma'nın batmasından yaklaşık 8 ay sonra 14.10.1942 günü bir mayına çarparak batmıştı. Sovyetler'in Röhrer'e gönderdiği resmi açıklamada, savunmasız sivil gemiyi torpidoyla vurup batırma eylemi, askerleri yargılanamayacak (ölmüş) olan bir Sovyet denizaltısına yükleniyordu.

Dahası, Struma'nın batırıldığı 24.02.1942 tarihinde Sovyetler Birliği'nde Devlet Başkanı, Stalin'di; onun ölümünden sonra yerini alan Kruşçev, 25 Şubat 1956 günü 20. Kongre'de yaptığı kapanış konuşmasında Stalin dönemini katliamcı olarak niteleyen bir kampanya başlatmış; 1961 yılında, 22. Kongre'de yaptığı konuşmayla doruğa tırmanan bu kampanya sırasında Stalin'in kemikleri bile devlet mezarlığından çıkartılıp adı değiştirilen Volgograd'a gömülmüştü.

İşte Struma'nın Sovyet Denizaltısı'nca vurulup batırıldığına dair bir itiraf niteliği taşıyan 19.06.1962 tarihli resmi Sovyet Rusya açıklaması; 1960' larda bizzat devlet başkanı Kruşçev tarafından lanetlenmekte olan Stalin dönemine ait bir katliam örneği olarak; ve hiç kuşkusuz, Kruşçev'in onayıyla yapılmıştı.

Röhwer, Struma'yı Sovyet denizaltısının vurup batırıldığı yargısına dayanak olarak gösterdiği Sovyet resmi açıklamasını 1964'te yayımladığı kitabında da duyuracak; ve Almanya'dan ödense alamyenler, bundan sonra

gözlerini Türkiye'ye dikeceklerdi.

Türkiye'nin sorumlu tutulabilmesi için, geminin Türk karasuları içinde batmış olması gerekiyordu. Oysa, o tarihte Türk karasuları 3 mildi, 1964'te 6 mile çıkarıldı. (iii)

Sovyetler, Röhwer'e gönderdikleri resmi yazıda, gemiyi Türk sahilinden 14 mil açıkta, yani Türk karasuları dışında batırıldıklarını açıklamış oldukları gibi; Türk resmi makamları da, gemi battığı gün Anadolu Ajansı aracılığıyla yaptıkları açıklamada, faciyanın Türk sahillерinden 4-5 mil açıkta yani o tarihte 3 mil olan Türk karasularının 1-

2 mil dışında gerçekleştiğini duyurmuşlardı. Fakat, gözler bir kez Türkiye'ye dikilince, faciayı Türk karasuları içinde gösterecek kanıt arayışları da başlayacak; İsrail'de yayımlanan Palestine Post gazetesinin kurucusu Gershon Agronsky'nin, sağlığında kendisi tarafından yayımlanmamış olan anıları; onun

ölümünden 5 yıl sonra, 1964 yılında, İsrail'de İbrance olarak basılacak; ve geminin Türk karasuları içinde battığı iddiası, bu kitapta geçen bir kaç sözcüğe dayandırılmaya çalışılacaktı.

Kitaba göre: Agronsky 24.02.1942 gecesі İstanbul'a geldiğinde Struma'nın bir patlama sonucu battığını öğren-

DENİZCİLERE ve HAVACILARA 100 SAYILI TEBLİĞ

28 ve 29 Kasım 1962 tarihlerinde 09.00 ile 17.00 saatleri arasında aşağıda sınırları bildirilen saha içinde seyretme, demirleme ve avlanmanın can ve mal emniyeti bakımından tehlikeli olduğu ÖNEMLİ TEBLİĞ OLUNUR.

KARADENİZ - ŞİLE AÇIKLARI

1 inci nokta.	Arzı : 41 derece	22 dakika	Kuzey	Tülü : 29 derece	34 dakika	Doğu
2 nci nokta.	Arzı : 41 derece	33 dakika	Kuzey	Tülü : 29 derece	34 dakika	Doğu
3 üncü nokta.	Arzı : 41 derece	33 dakika	Kuzey	Tülü : 30 derece	03 dakika	Doğu
4 üncü nokta.	Arzı : 41 derece	22 dakika	Kuzey	Tülü : 30 derece	03 dakika	Doğu, olan

mekhilerin sınırladığı saha içi ve 5000 metre yüksekliği tehlikelidir.

DENİZCİLERE VE HAVACILARA ÖNEMLİ TEBLİĞ OLUNUR. İLGİLİ HARİTA NO: 2238

(Basım 20204/16320)

Struma'nın Sovyet denizaltısınınca batırıldığına ilişkin çok güçlü bir veri oluşturan 19.06.1962 tarihli resmi Sovyet açıklamasından sonra, Türk Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın, Struma'nın battığı Şile açıklarında, 28-29.11.1962 tarihleri arasında 2 gün süreyle yasak bölge ilan ettiğini gösterir duyuru. (Cumhuriyet gazetesi 27.11.1962)

Palestine Post
gazetesi kurucusu
Gershon Agronsky.

miş ve görüştüğü “bilgili kaynaklar” da güya kendisine “sahilden 1-1,5 mil ötede bir infilakın duyulduğu”nu söylemişlerdi. ([iv])

“Sahilden 1-1,5 mil ötede” demek, o tarihte 3 mil olan “Türk karasuları içinde” demekti; ve bu da Türkiye’nin ödençyle sorumlu tutulmasına yeterliydi.

Agronsky’nin bu kitabının İsrail’de İbrance olarak basılmasından kısa bir süre sonra, Alman Der Spiegel gazetesi, 12.05.1965 günlü sayısında Röhwer’in bir yıl önce yayımlanan kitabını geniş bir yer ayırarak tanıtacak; Struma’yı Türk karasuları dışında bir Sovyet denizaltısının batırdığını kanıtlayan Sovyet resmi açıklamasını dünyaya duyuracak; ve böylece, geminin Türk karasuları içinde battığı iddiası, dolaylı yoldan yalanlanacaktı. •

cengizozakinci@butundunya.com.tr

Gelecek ay: Struma Faciasında Katil Kim? (II. bölüm)

Kaynakça: ([i]) Bkz: Cengiz Özakıncı, *Bütün Dünya dergisi*, Mart 2010. ([ii]) Reşit Saffet Atabinen, “Hazar Türkleri Avrupa devleti (VI - XII asır)”, İstanbul, 1934. ([iii]) Türkiye’nin karasuları, Lozan Antlaşması’nın 6. bölümünün son maddelerinde 3 mil olarak saptanmış olup; 15 Mayıs 1964 gün ve 476 sayılı Karasuları Kanunu ile 6 mile çıkarılmıştır. ([iv]) Gershon Agron, “Assir Haneemonuth (The Royal Lebel), M. Newman Publishing House Ltd., Kudüs, Tel-Aviv, 1964, sf. 124-129’dan aktaran, Rifat N. Bali, “Musa’nın Evlatları Cumhuriyet’in Yurttaşları”, *İletişim Yayınları*, 4. baskı. İstanbul 2005, sf. 192-193.

DEUTSCHLAND

Zeithistoriker Rohwer
SC-215 war der Täter

geschehen war, konnte Rohwer schließlich aus sowjetischen Annalen über die Kriegführung im Schwarzen Meer und anhand von Korrespondenz russischer Militärs feststellen*.

Am 24. Februar 1942 torpedierte das sowjetische U-Boot SC-213 — nach Moskauer Angaben — das U-Boot-Boot SC-213, am 24. Februar 1942 brieflich bestätigt. Der rote Marine-Offizier teilte mit, das russische U-Boot habe seinerzeit einen Transporter versenkt, „dessen Name nicht festgestellt wurde“. Das einzige Schiff aber, das an diesem Tag im Gebiet des Bosphorus überhaupt versenkt wurde, war die „Struma“.

Der Spiegel dergisinin Struma’yı Sovyet denizaltısının batırdığına ilişkin Sovyet resmi açıklamasını dünyaya duyuran 12.05.1965 günlü sayısı.

ÇANAKKALE'NİN KAYIP TİTANİK'İ BULUNDU

Alman U21 denizaltısı tarafından Çanakkale'de torpillenerek batırılan Fransız yolcu gemisi Carthage'ın batığına ulaşıldı.

Yazan: SAVAŞ KARAKAŞ
Sualtı Fotoğrafları: ADNAN BÜYÜK
Arşiv: Musée National de la Marine

1915 yılında Çanakkale suları kanlı bir savaşa sahne oldu. Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu'nu saf dışı etmek isteyen Müttefikler; dretnotlar, kruvazörler ve dev savaş gemileri yanında kiraladıkları

ya da el koydukları pek çok sivil gemiyle de Çanakkale'ye yüklendiler. Aralarında dev yolcu gemileri de vardı, balıkçılara ait trol tekneleri de...

Düşman birliklerinin bu taarruzu, hiç beklemedikleri bir bozgunla sonuçlandı.

Çanakkale Savaşları sırasında Fransız kuvvetlerine asker ve cephane taşıyan gemilerden biri de 'Carthage'

idi. 1910 yılında seferlerine yolcu gemisi olarak başlayan Carthage, “Compagnie Générale Transatlantique” adlı bir Fransız firmasına bağlı olarak hizmet veriyordu.

İngiltere/Newcastle’da Swan Hunter&Wigham Richardson Tersaneleri’nde inşa edilen Carthage, döneminin

ülkenin kıyılarına 1915 yılında hiç de dostça gelmedi.

Carthage, 1 Temmuz 1915 günü Çanakkale’ye malzeme ve asker getirip, Tekke Burnu’na boşaltmaya başladı. Bu askeri malzeme Kerevizdere’de Türk kuvvet-

Alman denizaltısı tarafından batırılan Fransız yolcu gemisi Carthage

en modern gemilerinden biriydi. Üç farklı sınıfta toplam 470 yolcu taşıma kapasitesine sahip olan bu lüks transatlantik, savaş yıllarından önce Marsilya-Tunus rotasında seyahat ediyordu.

Carthage, 16 Ocak 1912’de Marsilya’dan Tunus’a giderken İtalyan Agordat kruvazörü tarafından bordalandı ve Cagliari’de altı gün alıkonuldu. Bu sırada Trablusgarp Savaşı devam etmekte ve Osmanlı’ya karşı savaşan İtalyanlar gemideki uçakların, Libya’daki Türk kuvvetlerine gönderildiğini düşünmekteydiler. Bu olay İtalya-Fransa ilişkilerinde krize sebep olurken, Carthage yardım etmekle suçlandığı

lerine karşı kanlı çarpışmalar veren Fransız güçleri için hayati önemdeydi.

Batık gemi Carthage’a ulaşan ekip: (Arka sıra, soldan sağa) İsmail Sarı-Standby dalgıç, Selçuk Kolay-Sualtı araştırmacısı, Savaş Karakaş-Belgesel yapımcısı, (Ön sıra, soldan sağa) Adnan Büyük-Sualtı fotoğrafçısı, Engin Aygün- Sualtı kameramanı, Erol Öztunalı-Dalış süpervizörü

Ege'deki sessiz ve derin mezarında uyuyan Carthage'ın 1915 Çanakkale Savaşı'ndan günümüze kalan en iyi korunmuş zaman kapsülü olduğunu ortaya koyuyor.

CARTHAGE

Malzeme	: Çelik
Gemi Tipi	: Buharlı Gemi
Pervane	: 2 pervane
Üretim Yılı	: 1910
Üretim Yeri	: Newcastle, Swan Hunter tersaneleri
Boy	: 121,75 m
Eni	: 15,6 m
Derinliği	: 6,2 metre
Motor	: 2 pylonlu, üçlü üç silindirlil
Motor gücü	: 9.000 hp
Hız	: 19 knots (35,2 km/s)
Ağırlık	: 5.600 grt

Gemideki değerli kargo henüz indirilmişti. Fakat 4 Temmuz günü öğle saatlerinde Binbaşı Otto Hersing komutasındaki Alman U21 denizaltısı da aynı sulardaydı. Gerisini U21'nin Komutanı Otto Hersing şöyle anlatmaktadır:

“4 Temmuz’da Çanakkale’den geçerken, Boğaz dışında düşmanın çıkarma noktasına gece büyük bir Fransız gemisinin geldiği bildirildi. Gemiden küçük teknelerle savaş geçreleri boşaltılıyordu. Carthage adlı bu Fransız gemisi, mayın kuşağını geçtikten sonra, kararlaştırılmış gibi önüne çıktı. 10 metre derinlikte ilerlerken, gemiye torpedo biçiminde bir puro sundum! Tütünü ağır gelmiş olacak ki, üstündeki patlayıcı nesnelere ve siper savaş geçreleri ile denizin dibini boyladı.”

4 Temmuz 1915 günü yaşanan bu olay, saat 13:27 ile 13:30 arasında 3 dakika kadar sürdü. Bir şahit geminin kışının hızla battığını, arka bacanın sel gibi duman kustüğünü ve ön bacanın ardından onun da yıkıldığını söylüyor. O gün çekilen fotoğraflarda da geminin pruvasının tıpkı şaha kalkan bir at gibi havaya doğru yükseldiği ve geminin kışının 85 metrede dibe oturduğu görülüyor. Sonra Carthage’in pruvası da dibe dalmış ve gemi tamamiyle batmış.

Altı denizcinin yaşamını yitirdiği Carthage’in kaybı

aralarında Fransız savaş haberleri dergisi L’Illustration’un da yer aldığı pek çok mecrada geniş yer buldu.

Osmanlı Karargâh-ı Umumisi 6 Temmuz (23 Haziran 1331) tarihinde yayımladığı resmi tebliğde Carthage’nin batılışını şöyle belirtmektedir:

“Çanakkale Cephesi’nde: 22 Haziran öğleden sonra bir buçukta bir Alman tahtelbahiri (denizaltısı) iki bacalı bir Fransız nakliye gemisini Seddülbahir önünde batırmış ve sefine (gemi) üç dakika zarfında denize gömülmüş gitmiştir.”

Carthage’in batılışı o tarihte L’Illustration dergisinde geniş yer buldu.

Bu, Çanakkale Savaşları'nın yaklaşan 100. yıldönümüne damgasını vuracak olan büyük bir keşif.

Almanya'da da Carthage'nin batırılışı yankı buldu: *"Chartage namındaki Fransız posta vapurunun geçen Pazar günü Seddülbahir karibinde Helles Burnu civarında bir denizaltı tarafından torpillenerek batırıldığını ve geminin 5.500 ton olup, asker yanında birçok mühimmat bulunduğu Bahriye Nezareti tebliğ eylemiştir."*

Ajans Havas'ın Marsilya çıkışlı haberine göre; *"Cart-hage gemimizin torpillenip batırıldığına dair haber, burada pek şiddetli tesir doğurmuştur. Transatlantik Kumpanyası'na ait bulunan adı geçen vapur, Çanakkale'ye asker ve mühimmat naklinde kullanılmak üzere Fransa Hükümeti tarafından kiralanmıştır. Carthage vapuru çok önemli yük ile Marsilya'dan ayrılmıştır."*

SUYUN ALTINDAKİ TARİH

Çanakkale Savaşları sırasında kayıpları ile yankı uyandıran Carthage, Seddülbahir açıklarında 85 metre derinlikte unutulmuştu. Derinlik, güçlü akıntılar ve gemi trafiği de, Ege Denizi'ndeki mezarında uyuyan Carthage'ı korudu.

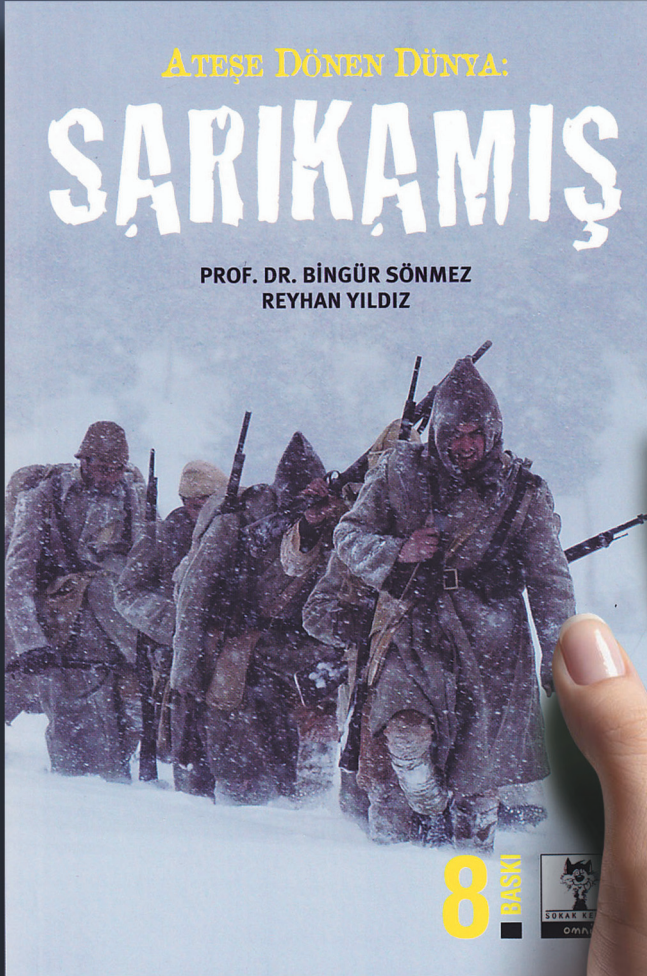
Ta ki Vehbi Koç ve Ayhan Şahenk Vakıfları sponsorluğundaki "Çanakkale Batıkları" kitabı için Selçuk Kocay ve Okan Taktak başkanlığında yürütülen çalışmalara kadar.

Araştırma neticesinde yeri belirlenen ve 3 boyutlu sonar surveyi yapılan transatlantiğe, İZ TV belgesel yapımcısı Savaş Karakaş, teknik dalış süpervizörü Erol Öztunalı, sualtı fotoğrafçısı Adnan Büyük ve sualtı kameramanı Engin Aygün'den oluşan ekip, ilk kez ulaştı. 8-12 Haziran 2012 tarihleri arasında yapılan derin dalışlar sırasında alınan ilk kareler, Ege'deki sessiz ve derin mezarında uyuyan Carthage'ın 1915 Çanakkale Savaşı'ndan günümüze kalan en iyi korunmuş zaman kapsülü olduğunu ortaya koyuyor. Bu, Çanakkale Savaşları'nın yaklaşan 100. yıldönümüne damgasını vuracak olan büyük bir keşif.

PROFESYONEL HAZIRLIK

Dalış ekibi çalışmalara büyük bir titizlikle hazırlandı. Bu derinliğe yapılan dalışın getirdiği derinlik sarhoşluğu, oksijen zehirlenmesi ve vurgun gibi risklerden korunmak için dalış ekibi helyum, nitrojen ve oksijenden oluşan Trimix adlı özel bir karışımı soludu. Acil durumlar için Sahil Güvenlik Çanakkale Grup Komutanlığı ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi içerisindeki basınç odasıyla sürekli temasta kalındı. Ve göze alınan tüm risklere rağmen dalış operasyonu başarıyla tamamlanarak, Çanakkale Savaşlarının 100. yılına damgasını vuracak büyük keşif gerçekleştirilmiş oldu. •

Ateşe Dönen Dünya: Sarıkamış, bize İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin tavrını, propaganda yarışlarını, Ermeni tehcir meselesini, Türkiye'nin İslam dünyasında, Ortadoğu ve Orta Asya'da üstlenmek istediği rolleri eksiksizce anlatıyor... Son araştırmalar neticesinde ortaya çıkan bilgiler, daha önce hiç yayımlanmamış anılar ve fotoğraflarla destekleniyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Şimdiki Zaman
Can Pulak

Çinden Gelen Bitkiler

Çevre ormanla, bitkiyle, çiçekle güzelleşir, değer kazanır. Türkiye bu bakımdan çevreyi süsleyecek büyük bir zenginliğe sahiptir.

Yüzlerce ağacı, tohumları Avrupa'ya kaçırılan binlerce bitki ve çiçeği vardır. Böyle bir zenginlik akıllıca ve bilinçli bir şekilde kullanılsa, bütün dünyayı renklendirir, büyük paralar kazanır, bitki ve çiçek ticaretinde Hollanda ve Singapur'a fark atarız.

İklim müsait, toprak verimli, bol suyumuz var. Çevre-Orman Bakanlığıyla Tarım Bakanlığı elele verseler, yüzbinlerce işsiz mükemmel, verimli ve karlı bir işe kavuşurlar. Bunun devlet desteği görmeyen çarpıcı örnekleri var. Örneğin Bayındır ve Ödemiş gibi Ege'de bazı ilçelerde vatandaşlar, küçümsenmeyecek üretimler yapıyorlar ve ürettikleri bitki ve çiçekleri Türkiye'nin her yanına satıyorlar. Ege'li ailelerin yetiştirdikleri çiçeklerin sağlığını, güzelliğini ve çeşitliliğini görmeniz iftihar edersiniz.

Benzer üretimi Yalova'lı üreticiler de yapıyor, hatta bazı çeşitlerini yurtdışına ihraç etmeye uğraşıyorlardı. Devlet onlara da yardım etmiyor, kredi vermiyor, destek sağlamıyordu. Bunun yerine, Marmara ve Trakya'daki işsiz ailelere tohum dağıtıyor, bunların üret-

tikleri çiçeklere başta İstanbul Belediyesi olmak üzere, çevre illerin belediyelerine satınalma garantisi verdiriyordu. Bu yolla yaklaşık 25 bin aile ekmek yiyor ve kendi işinde çalışıyordu.

Aslında proje takdir edilecek sonuçlar yaratıyordu. Hem o kadar insan iş-güç sahibi oluyor, hem de şehirlerimiz giderek renkleniyor, çiçekleniyordu. Bir taşla çift kuş vuruluyordu yani... Ancak bu proje, Yalova'daki üreticiye büyük zarar verdi ve onların üretime değil, ithalata yönelmelerine sebep oldu.

Belki inanmayacaksınız ama, Türkiye'nin bu ilk ve en eski üretim merkezi, şimdi ithalat istasyonu olarak görev yapıyor. Hollanda'dan, İtalya'dan, Mısır'dan getirttiği çeşitli bitkileri piyasa satıyor. Peki, Yalova'da üretim bitti mi? Bitmedi ama, bitme noktasına çok yaklaştı.

Bu arada Trakya'daki ayçiçeği üretimi de tehlikeye girdi. İki yıldır beliren bir hastalık, üreticiyi hem bıkırttı ve hem de büyük masraflara soktu. Artık

Trakya çiftçisi ayçiçeği ekmekten vazgeçiyor, yerine çiçek ekıyor. Devlet tohumu nasıl olsa veriyor, onlar da işin kolayına kaçarak, ayçiçeği gibi riskli ama değerli bir besin kaynağına veda ediyorlar. Hasta ayçiçeğini satamıyorlar ama, ürettikleri çiçeğin parası ve satışı garanti... Öyle olunca ayçiçekçi, şimdi düz çiçekçi olmayı tercih ediyor.

Oysa Tarım Bakanlığı hem Yalova'yı, hem Ege'yi koruyabilir, buralardaki üreticilere destek olup, krediler verebilir. Ayrıca hem Trakya'daki çiçek üretim modelini geliştirebilir ve hem de ayçiçeği yetiştiren çiftçilere yardımcı olabilir. Böyle bir organizasyonu yapmak varken, işin arapsaçına dönmesine seyirci kalıyor maalesef...

Bitki ithalatına nasıl izin veriyorlar, anlamak mümkün değil... Türkiye gibi bir bitki cennetine yabancı ülkelerin bitkileri sokulur mu? İthal bitkilere dünyanın dövizini harcıyoruz, devletin milletin parasına günah değil mi? O para yerli üreticiye kredi olarak verile, şartırtıcı sonuçlar alır, yaratacağımız bitki ve çiçek zenginliğini dünyaya ihraç ederiz.

Ama biz çarkı tersine çeviriyoruz. İhracat yapacağımıza ithalat yapıyoruz. Hem paramızı yabancılara kaptırıyoruz ve hem de hastalıklı bir sürü bitkiyi, karantinasız filan Türkiye'ye sokuyoruz. Enayilik konusunda kimse elimize su dökemez.

İsrarla ve inatla, yıllardır yapıyoruz bu yanlışlığı.

Şimdi gelelim asıl rezalete...

Çin'den Türkiye'ye çiçek gelmeye

başladığını söylesem inanır mısınız? Bir bu eksikti dediğinizi duyar gibiyim.

Evet iğneden ipliğe kadar her cins malın girdiği ülkemize, artık Çinden vapurla çiçek ihraç ediliyor. Önce İtalya üzerinden girmeye başlamış, sonra Hollanda'dan, şimdi de direk geliyor. İtalyan'lar ve Hollanda'lılar uyanık.

Çin bitki ve çiçeklerini bize çok pahalı fiyatlardan uzun süre satmışlar. Bunu geç fark eden Çin'liler, şimdi onları devreden çıkararak aracısız sokuyorlar mallarını. Hem de çok ucuz fiyatlarda...

Tarımımız sahipsiz, hayvancılığımız sahipsiz, insanımız sahipsiz. Köylümüzü, çiftçimizi ezdik geçtik. Devletin sahip çıkmadığı desteklemediği bir avuç insanımız, Ege'de binbir zorluk içinde çiçek yetiştirip, çoluğunu çocuğunu geçindirmeye çalışıyordu. Şimdi onların da ekmeği, tıpkı Yalova'dakiler gibi tehlikede... Türkiye'de korkunç işsizlik var. Bu durumda kendi ekmeğini taştan çıkaranlara bile sahip çıkamıyoruz.

Çin'den bitki-çiçek işi devam ederse, işsizlik ordumuza Ege'li çiçek üreticileri de katılacak demektir.

Türkiye artık ithal bitki getirme sorumsuzluğundan vazgeçmeli ve dışarıdan yapılacak ithalata yasak getirmelidir.

Ülkemizde yetişen ağaç-bitki ve çiçekler, bize yeter de artar bile. Zaten gırtlığımızı kadar borçtayız. Bir de çiçekle filan artırmayalım borçlarımızı...•

canpulak@butundunya.com.tr

Kültür ve Sanat Dünyasından
Tekin Özertem

Tiyatro

Şeytanın Kilisesi(!)

Günümüzden yaklaşık 1800 yıl öncesine ait bu tanımlama... Hristiyanlığın yavaş yavaş güçlenmeye, güçlendikçe tiyatroya karşı tavır almaya başladığı İ.S. 200 yılında, dindar bir yazar böyle tanımlamış tiyatroyu. Bu olumsuz yaklaşımı, IV. yüzyılda Katolik kilisenin tiyatroyu önce din adamlarına, daha sonra da halka yasaklaması izlemiştir. V. yüzyılda da tiyatrocular, kiliselere kabul edilmez olmuşlar.

Aforoz tehdidine, onca göz dağına rağmen yine de engelleyememiş kilise insanların tiyatroya olan tutkusunu. Ne gezici tiyatro toplulukları vazgeçmiş oyunlarını sergilemekten, ne de halk onları izlemekten. Kimi din adamlarının kaçak göçek bu oyunları izlemeleri de işin cabası...

Sonunda tiyatroyu kendi içine almakta bulmuş Katolik kilisesi çareyi. Amaç, bir taşla iki kuş vurmak:

İnsanların tiyatroya olan ilgi, sevgi ve isteklerini denetlerken, tiyatro aracılığı ile onları daha iyi birer Hristiyan yapmak. Ve kiliselerde açılır olmuş tiyatro perdeleri!

Kimi din adamları, miracle denilen “halka uygun” oyunlar yazmaya, kimileri de bu oyunlarda oyuncu olarak görev almaya başlamışlar. Konularını kutsal kitaptan alan, İsa'nın yaşamını ve mucizelerini anlatan bu oyunların İngiltere'deki kiliselerde nasıl sahnelenecekleri; içeriklerinin nasıl olması konusunda Winchester psikoposu, tarafından bir yönetmelik bile hazırlanmış.

Kiliselerde sahnelenen bu dinsel içerikli oyunlar giderek büyümeye, kiliselere sığmayıp meydanlara taşmaya ve esnaf loncaları tarafından gerçekleştirilmeye başlanmış. XV. ve XVI. yüzyıllarda kutsal kitaptaki konularla sınırlanmayan, iyilik, dürüstlük,

ahlâklı olmak gibi konuları işleyen morality denilen oyunlar ortaya çıkmış. Rönesans ile birlikte din adamlarının üstlendiği yazarlık ve oyunculuk görevini (!) yeniden profesyonel yazar ve oyuncular devralmış. Devralmış ama yaklaşık 1250 yıl sürmüş kilisenin tiyatro üzerindeki tahakkümü.

Peki, ama neden?

Orta Çağın tartışmasız egemeni olan kilise yaşamın renklerinden, var olanla var olması gereken arasındaki ayrımın ortaya konmasından; eleştiri, yergi ve öneriden hep uzak durmuştur da ondan. Olabildiğince kendi öğretiliyle yoğurduğu mevcut düzeni denetleyip koruyarak sürdürmek istemesinden...

Tiyatro sanatı sadece Orta Çağ'da

Orta Çağın tartışmasız egemeni olan kilise yaşamın renklerinden, var olanla var olması gereken arasındaki ayrımın ortaya konmasından; eleştiri, yergi ve öneriden hep uzak durmuştur...

...hiçbir engelleme, baskı, denetim ve sansür süreci kilisenin orta çağ boyunca gerçekleştirdiği kadar dehşet verici olmamıştır.

değil, tüm zamanlarda egemenler tarafından denetim altına alınmak istenmiş; fakat hiçbir engelleme, baskı, denetim ve sansür süreci kilisenin orta çağ boyunca gerçekleştirdiği kadar dehşet verici olmamıştır.

Tiyatro tarihinin başlangıç sayfalarına göz attığımızda Tiyatro'nun 2500 Yılı ya da Tiyatro'nun 3000 Yılı gibi tanımlamalarla karşılaşırız. Bu tanımlamalar Judea'dan, Mısır'dan ve Antik Yunan'dan başlayıp günümüze kadar uzanan zaman dilimi için kullanılmıştır. Oysa, tiyatro sanatının tarihi, iki bin yıllık yer yer yazılmış; on binlerce yıllık da yazılmamış geçmiş ile mitler, büyüler dünyası içinde tarih öncesi insana kadar uzanmaktadır.

Orta Çağ'ın karanlığını aydınlatan Rönesans bilgeleri -pek çoğu, din adamları ile dini bütün insanlardır- antik Yunan ve Latin yazarlarının oyunlarını keşfettikten sonra tiyatro

tarihinde yeni bir dönem başlamıştır. İtalya başta olmak üzere Avrupa'nın bir çok yerinde bu oyunları sahnelemek için tiyatro binaları yapılmış; yeni oyunlar yazılarak modern tiyatronun temelleri atılmaya başlanmıştır.

Bu yeni tiyatro anlayışı, bütün dünyada olduğu gibi Tanzimat Dönemin'den başlayarak geleneksel tiyatromuzun yanı sıra toplumumuzun kültürel, sanatsal ve düşünsel geliş-

Dr. Cemil Topuzlu

minde önemli bir rol oynamıştır.

Özel tiyatrolardan sonra ülkemizin ilk ödenekli tiyatrosu ve konservatuarı olan Darülbeydi-i Osmanî (*) (İstanbul Şehir Tiyatrosu) de 1914 yılında İstanbul Şehremini/Belediye Başkanı Operatör Dr. Cemil (Topuzlu) Paşa tarafından bu amaçla kurulmuştur.

İstanbul Şehir Tiyatrosu'nun kuruluşunu 1946 yılında İzmir Şehir Tiyatrosu(**), 1949 yılında da Devlet Tiyatro ve Operası'nın kuruluşları izlemiş; Gedikpaşa Tiyatrosu'ndan bu yana Türk Tiyatrosu'nun ve ülkemizdeki tiyatro sanatının gelişimi, özel tiyatroların göz ardı edilemeyecek çileli katkılarıyla, İstanbul Şehir Tiyatrosu ile Devlet Tiyatro ve Operası tarafından gerçekleştirilmiş ve bugünkü düzeye ulaşmıştır.

Önümüzdeki yıl, ülkemizde tiyatro sanatının sürdürülebilirliği için devlet desteğinin önemini kanıtlayan; Devlet Tiyatro ve Operası'nın kurulmasına öncülük eden, bugünkü adı ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları, dünkü adı ile Darülbeydi'nin 100. Kuruluş Yıl Dönümü'nü kutlayacağız. Devlet Tiyatrosu'nun kuruluşunun 60. yılını iki yıl önce kutladık. Namık Kemal'in asıl adı Vatan olan, sansür nedeniyle Silistre adı ile oynanan ve daha sonra Vatan Yahut Silistre adını alan oyununun Gedikpaşa Tiyatrosu'ndaki ilk temsilinden bu güne 140 yıl geçti.

Ve bu ay biz de bütün çağdaş ülkelerle birlikte 20 Mart'ta, Dünya Çocuk ve Gençlik Tiyatrosu Günü'nü; 27 Mart'ta da

Dünya Tiyatro Günü'nü kutlayacağız. Tiyatro sanatının ister çocuk, ister genç, ister yetişkin olsun insan yaşamındaki yerini, önemini; insanların ve ülkelerin gelişimindeki vazgeçilmezliğini bir kez daha algılamaya ve kavramaya çalışacağız. 20 Mart Dünya Çocuk ve Gençlik Tiyatrosu Günü'nün geçmişi henüz çok yeni; 2001 yılından bu yana kutlanmakta. 27 Mart

march 27

gününün UNESCO' nun çatısı altındaki Uluslararası Tiyatrolar Birliği (International Theatre Institute) tarafından Dünya Tiyatro Günü olarak kabul edilmesinin üzerinden de henüz 52 yıl geçti...

20 Mart Dünya Çocuk ve Gençlik Tiyatrosu Günü'nün amacı, tiyatro sanatının çocuk ve gençlerin eğitim ve gelişimlerindeki önemine yetişkinlerin dikkatini çekmek; çocuk ve gençler için gerçekleştirilen ve gerçekleştirilecek tiyatro çalışmalarının olması gereken düzeyde yürütülmesini ve sürdürülebilirliğini sağlamak. 27 Mart Dünya Tiyatro Günü'nün amacı çok

daha kapsamlı:

Tiyatro sanatı konusunda, bilgi ve uygulamalarla ilgili ilişkileri dünya çapında geliştirmek; bu gelişim sürecinde sanatın yaratıcı üretkenliğinin gereği ve önemi konusunda gerekli bilinci oluşturmak; insanlar arasında barış ve dostluğun gelişmesine katkıda bulunmak...

Söylenip, yazılmamış olsa da tiyatro sanatı üzerinde oluşturulmak istenebilecek her türlü baskı, sansür ve tahakküme karşı her zaman durarlı olmak...

Geçen yıl ülkemizdeki yüz yıllık bir geleneğin, ödenekli tiyatroların

gerekli olup olmadıkları tartışmaları ve bu tartışmaların yarattığı umutsuzluk ve endişe ile kutlamıştık her iki Dünya Tiyatro gününü. Bu yıl da endişeler halen sürüp gidiyor. Dileğim sağduyunun galip gelmesi, ödenekli tiyatroların maddi ve manevi olarak çok daha güçlendirilmesi ve çağdaş bir şekilde yapılandırılmaları.

20 Mart Dünya Çocuk ve Gençlik Tiyatrosu Günü'nüz ile 27 Mart Dünya Tiyatro Günü'nüz kutlu olsun. •

tekinozertem@butundunya.com.tr

**Darülbeydi-i Osmanî: Osmanlı Güzellikler Evi*

** *İzmir Belediyesi tarafından 1950 yılında çalışmalarına son verilmiştir.*

“(...)Milletlerarası Tiyatro Enstitüsü'nün kendi adına konuşma ödevini bana vermiş olmasından faydalanarak, eskiden krallar hakkında kullanılan bir sözü (biraz değiştirerek) şöylece tekrarlayacağım: Tiyatro öldüyse, YAŞASIN TİYATRO!”

Jean Cocteau, 1962 yılı 27 Mart Dünya Tiyatrolar Günü ilk uluslararası bildirisinden.

“Derler ki, tiyatro üçüz doğmuş bir sanat koludur: Yazar, oyuncu ve seyirci. Bunlar birbirinden ayrılırsa ortada tiyatro kalmaz. Oysa ben diyorum ki, günün en önemli sorunlarını kağıda aktaran yazar da, onları sahnede dile getiren sanatçı da sizin aranızdan çıkmıştır. Onun için biz bir bütünüz. Teker teker düşüncelerimiz ayrı olabilir, ama dertlerimiz birdir.”

Muhsin Ertuğrul, 1978 yılı 27 Mart Dünya Tiyatrolar Günü ilk Ulusal Bildirisinden.

29 Yaş

Lise öğretmeni ile karşılaşan genç, ona üniversiteye gitmediği için pişmanlık duyduğunu söyledi. Öğretmeni, “Peki şimdi neden gitmiyorsun?” diye sordu. Öğrenci, “Çünkü artık yirmi beş yaşındayım. Evliyim, bir çocuğum var ve üniversiteyi bitirmem en az dört yılımı alır.” diye yanıtladı. Öğretmen, “Peki,” dedi, “Üniversiteye gidersen bitirdiğinde kaç yaşında olacaksın?” “Tabii ki yirmi dokuz.” diye karşılık verdi öğrencisi... “Devam etmezsen kaç yaşında olacaksın?” diye sordu öğretmen. Öğrenci, “Yine yirmi dokuz.” dedi ve öğretmenin ne demek istediğini anladı. “Evet, dört yıl sonra yirmi dokuz yaşında olacağım.” dedi, “Üniversiteye gitsem de, gitmesem de...”

Türk Sporunda Yeni Birşey Var mı?

Alman yazar Erich Maria Remarque'nin, 1929 yılında kaleme aldığı, Türkçe tanınmasıyla "(Garp) Batı Cephesinde Yeni Birşey Yok" romanı, 1930 yılında büyük ilgi görmüştü. Birinci Dünya Savaşı sırasında milliyetçilik duyguları öne çıkartılarak, savaşa gönüllü katılan on binlerce Alman genci gerçeklerle yüzleşince, dramatik olaylar peşpeşe

yaşanmaya başlamıştı. Savaşta ölen genç bir Alman askerinin cebinden çıkan not defterinde şöyle yazıyordu:

"Varsın aylar, yıllar geçsin. Nasıl olsa bana getirecekleri birşey kalmadı."

Türk Sporunda "yeni bir şey yok" ama umarım halkımıza verilebilecek birşeyler kalmıştır. Ulusal hüznün... İçsel konumda anlamsız çekişmeler... Fanatik toplulukların "Benim takımım

seninkinden iyi", ya da, "Bizde Drogba var Sneijder var, sizde ne var?" gibi çocuksu söylemlerden öteye gitmeyen spor anlayışları...

Özcesi; ezeli rekabetin değişmeyen ve asla değişmeyecek olan İstanbul kaynaklı kulüplerarası çekişme. Kazanılan başarıların, ulusal kitleye benimsetilmesi yerine, sistemin getirdiği çarpıklığı pekiştirecek peşin söylemler... Konu Milli Takım düzeyine taşındığında; ülkemizde bilinçsizce yapılandırılan yeni nesildeki onca futbolcu arasından bir Milli Takım oluşturulamaması, özlem duyulan kadroların kurulamaması... Önce; Türk vatan-daşı yapılan Brezilyalı futbolcularla kısa vadeli çözüm arayışları, sonra henüz futbol deneyimi yeterince geliş-

Naim Süleymanoğlu, Halil Mutlu gibi soydaşlarımızla zirveye ulaşan, her türlü şampiyonluğun yaşatıldığı o gurur dolu günler şimdi çok gerilerde kaldı.

memiş gurbetçilerimizden yüksek beklentiler, spor dünyamızdaki çaresizliğin yalnızca bir bölümü...

Dünya Kupası finallerine gidebilmenin heyecanı ile düş görmek isteyen teknik direktör Abdullah Avcı'nın sabahın alaca karanlığında korku ile uyanmasını nasıl hayra yorabiliriz?

Doping denilen illetin ağır sonuçlarına karşın, yürekleri yakan çirkin bağımlılıklarını sürdüren ve sonunda "iflas eden" bir sporcu grubunun yok ettiği halter sporumuz için ne demeliyiz?

Naim Süleymanoğlu, Halil Mutlu gibi soydaşlarımızla zirveye ulaşan, her türlü şampiyonluğun yaşatıldığı o gurur dolu günler şimdi çok gerilerde kaldı. En acı olanı da, Federasyonunu doping denilen çirkinliğin gölgesinden kurtaramayan bir başkanın görevinden kaçarcasına uzaklaşması.

Ata Sporumuz güreşin göz yaşlarıyla izlenen tarihsel çöküşü. Destansı güzelliklerin, direnilemeyen yanlışlıklar sonucu tükenmesi. Devşirme sporcuların katlettiği alt yapı depremi ve hazır konma, olanla yetin-

me vasatlığının haketmediği sınırsız madalya beklentileri...

Hep yazdık, yazmayı sürdürüyoruz ve soruyoruz; "Balkan Şampiyonları, Ordulararası Dünya Şampiyonları yetiştirmiş, Avrupa'da hatırı sayılır bir ekol oluşturmuş, Türk boksu nerede? Bugünkü konumu nedir? Nerede o şampiyonların tekniği, taktiği öne çıkaran sunumları?

Nerede o onbin kişilik salonlara sığmayan coşkulu kalabalıklar? Nerede o kulakları sağır eden görkemli korolar, alkışlar?.. Yitik kentin insanları gibi kayboldular.

Belki artık heyecanını ve beklentilerini yitirenlerin anlatılamaz suskunluğu; belki de emir ve komuta zinciri içinde 'özel taraftar kitlesi' yaratmayı amaçlayan yeni bir spor politikasının ayak sesleri. Geliyoruz, böyle olmasını istiyoruz!" gibi söylem dayatmaları...

Erzurum Palandöken'de düzenlenen Üniversitelerarası Dünya Kış Oyunları için "Erzurum artık dünyanın sayılı kayak merkezlerinden biri olacak" diyerek manşetlerde yer alanların, şimdi soluklarını duyamıyorsak bunun bir nedeni olmalı. Spor politikası sınır tanımayan bir söylem arenasıdır. Atarsın, ancak tutturma oranın düşük olursa insanların güven duygularını köreltirsün. Bunun zararı da geniş kitlelere ve sonunda ülke ekonomisine yansır; en basit deyimle yöresel hareketlilikten yarar sağlayacak küçük esnaf ve çevre halkı zarar görür .

Tüm olumsuzlukların resmi geçit

yaptığı günlerde, konuşmak yerine susmak en doğru yoldur. Sporumuzun tüm dallarda düşüşe geçmesinin sorumluluğu Olimpiyat Şampiyonu ve ikincisi iki kızımızın sırtına çok ağır bir yük gibi bindirilemez. Onları tüm beklentileri karşılamalarını beklercesine yormak yerine onlar gibi sporcular yetiştirmenin kalıcı çözümlerini aramalıyız.

Elbette sporun özünde yatan tüm gereksinimleri planlayarak...

Ben ise bu denli olumsuzluklara karşın Türk Sporu'nda yeni birşeylerin olabileceğini hâlâ düşünebiliyorum.

Batı cephesinde yeni birşey yoktu. Alman gençleri milliyetçilik duygularıyla cephelere koşarak öldüler.

Saksonyalı genç Hans'ın not defterine karaladıkları, "Varsın aylar yıllar geçsin. Nasıl olsa bana getirecekleri birşey kalmadı." söylemi, Erich Maria Remarque'nin kitabının ana teması olmuştu. Batı Cephesinde yeni birşey yoksa, genç Hans'ın beklentileri de olamazdı. Ben ise bu denli olumsuzluklara karşın Türk Sporu'nda yeni birşeylerin olabileceğini hâlâ düşünebiliyorum.

Özeti; yanılmak istiyorum, yanıl-tanları alkışlamak için. •

metingoren@butundunya.com.tr

Kim Kimdi?

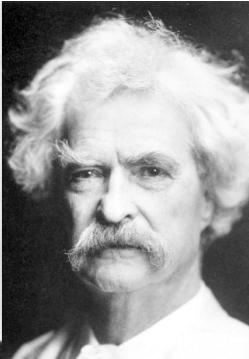
Dünyamızda
iz bırakmış ünlüler
ve kısa yaşam
öyküleri...

Yazan: SABRİYE AŞIR

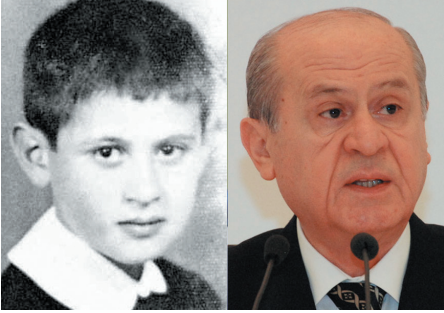
Amerikalı genç adam, babasını çok küçükken kaybedince, okulu bırakarak

matbaada çırak olarak çalıştı. Miçoluk, dümencilik ve kaptanlık yaptı. Birlikte çalıştıkları gemide çıkan

yangında, kardeşinin ölmesinden çok etkilendi. Zengin olma hayaliyle başlasada, başarısızlıkla sonuçlanan bir madencilik işi girişimi oldu. Sürekli seyahat etmesinin de etkisiyle kaleme aldığı gezi yazıları ve makaleler gazetelerde yayımlandı. Gazete yazıları büyük ilgi görünce kitaplar da yazdı. Çoğu çocukluk

ve gençlik yıllarından izler içeren kitaplarının başarısına karşın, özel yaşamında acılar art arda geldi. İlk 19 aylık bebeklerini difteriden kaybetti. Ardından 13 yıl arayla iki kızının ölümünün acısını yaşadı. Amerikalı olsa da, sıkı bir anti emperyalistti. O, 'Tom Sawyer'ın Maceraları'nın babası, mizah yazarı Samuel Langhorne Clemens; bilinen takma adıyla **Mark Twain**'di...

Çiftçi ve tüccar bir babanın oğluydu. Başarılı bir öğrenci, tatillerinde babasının işlerine yardım eden sakin tavırlı bir çocuktur. Varlıklı bir aileden geldiğinden, üniversiteye kadar hep özel okullarda okuması nedeniyle 'kolejli' olarak anıldı. Ancak o, maddi olanaklarının aksine gösterişi oldum olası sevmeydi. Üniversitede Dış Ticaret okudu. Bir süre akademisyen olarak görev yaptı. Ciddi, disiplinli ve ağırbaşlı bir öğretmendi. Üniversite öğrencisiyken kendisini yakın bulduğu milliyetçi siyaset çizgisine yönelik çalışmalarını, akademisyen olunca da sürdürdü. Bir yuva kurmayı hep 'memleket meseleleri' nedeniyle erteledi, hiç evlenmedi. Alparslan Türkeş'in

daveti üzerine katıldığı partide, Genel Sekreter seçildi. İlerleyen süreçte bakanlık ve başbakan yardımcılığı da yaptı. Bu ketum ve mesafeli siyasetçi, MHP'ye 16 yıldır liderlik yapan **Devlet Bahçeli**'ydi...

Fakir ama kalbi eğitim için atan bir ailede doğdu. Hep daha fazlasını öğrenmek istedi. Bir yandan çalıştı, bir yandan da bilimin sınırlarını zorlayacak adımlar atmanın hayallerini kurdu. Hayatı pahasına da olsa, bu hayallerini gerçekleştirdi. Elementlerin ölümcül ve gizemli dünyasına yelken açtı, fırtınalarla, dev dalgalarla boğuştu. Radyoaktiviteyi keşfetti, Nobelleri topladı. Radyoloji biliminin kurucusu oldu. Birçok ilke imza attı. Üstelik tüm

bunları, laboratuvarındaki tek elbiseyi önlü arkalı giyerek yaptı. Zenginliği hep başkalarında gördü ama insan-oğluna zengin bir bilimsel miras bıraktı. Ölümcül radyolojiyi, kadını hassasiyetiyle evcilleştirip, kullanıma sundu. Bedenini, tutkulu aşkı bilime kurban eden bu Polonyalı kadının adı **Madam Curie**'ydi...

yaşam biçimi ve isteklerinin baskısı altında yazdı. 37'inde bir düelloya kurban gittiğinde, arkasından gelecek bütün büyük yazarlarının besleneceği ölümsüz yapıtlar bırakan, en büyük Rus şairi ve Rus edebiyatının kurucusu kabul edilen bu dahi adam **Aleksandr Puşkin**'di...

Soylu ve kültürlü bir ailenin oğluydu. Babasının geniş kitaplığı sayesinde Fransız edebiyatını öğrendi. 8 yaşındayken Fransızcası, anadili olan Rusça kadar iyiydi. Okul yıllarından itibaren şiir yazmaya başladı. Bir süre Dışişleri Bakanlığı'nda çalıştı. Şiirleri hayranlık uyandırıyor, bu genç yazar Ruslara şiiri sevdirdiyordu. Devlet tarafından bir süre sürgüne gönderildi ancak sonra affedildi. Evliliği belki de en büyük talihsizliği oldu. Karısının sosyeteyle kurduğu kötü ilişkiler yüzünden çok yıprandı. Yapıtlarıyla diline de katkıda bulundu, Rusçayı zenginleştirdi, arındırdı. Son dönem eserlerini, yönetimin baskısı ile karısının uçuk

Öğretmen bir babanın oğlu olan küçük çocuğun sesinin güzel oluşu henüz çok küçükkken fark edildi. Dönemin bazı hafızlarının yanında ilahiler öğrendi. Eğitiminin sonunda hafız oldu, ilahiyat fakültesini bitirdi. Kendi

kendine nota öğrenmeye başladı, besteler yaptı. İlk bestesini bir tren yolculuğu sırasında yazdı. Pek çok Avrupa kentini dolaştı, plak kayıtları yaptı ve konserler verdi. Yurda dönünce film müzikleri besteledi. 700'den fazla eser üretti. Yalnızca film müziği alanında 85 beste yaparak bir rekora imza attı. Atatürk'ün emriyle, Kur'an-ı Kerim'deki savaş konusun-

Şiirleri hayranlık uyandırıyor, bu genç yazar Ruslara şiiri sevdirdiyordu.

daki ayetlerle ilgili ordu kumandanlarına bir sunum yaptı. İlk kez Türkçe ezanı seslendirdi, yine Atatürk'ün emriyle Türkçe hutbe okudu. Klasik müzikle Türk Halk Müziği ezgilerini harmanladığı ölümsüz şarkıları halen beğeniyle dinlenen bu besteci **Sadettin Kaynak...**

lar, bir yılı aşkın süre otobüsleri kullanmadılar. Eylem sonuç verdi ve ayrımcı uygulama sona erdi. Bir kadının meydan okumasıyla oluşan bu kırılma noktası, siyahlara yönelik tüm ayrımcı politikaların bir bir kaldırılmasının işaret fişeği oldu. O cesur kadın **Rosa Parks** idi...

Başlangıçtan beri bozuk olan sağlığının üç yaşında yakalandığı ve gözleriyle ellerinin zayıf kalmasına neden olan çiçek hastalığından sonra, daha da kötüleşmesi nedeniyle ailesi din adamı olarak yetişmesini istedi. Çok yoksul bir aileden gelmesine karşın üstün zekasıyla küçük yaşta dikkat çekti. İlahiyat öğrenimini

Marangoz bir baba ile öğretmen bir annenin kızıydı. Ülkesinde si-

yahlara karşı ayrımcılığın had safhada olduğu dönemde geçen çocukluk yıllarında, geceleri evlerinin yakılması korkusuyla uykuları kaçtı. Eğitimini zorlukla sürdürdü. Toplu taşıma araçlarında dahi siyahlarla beyazların koltukları ayrıydı. Siyahlar otobüsün arka kısmında, kendilerine ayrılan kısımda oturmak ve bir beyaz ayaktaysa da ona yer vermek zorundaydılar. 1 Aralık 1955 günü otobüste, ayakta kalan bir beyaz yolcu için kalkmasını söyleyen şoförün dediğini yapmadığı için tutuklandı. Siyahlar eylem kararı aldı-

Uzun ve yoğun çalışmalarının sonucunda ortaya sürdüğü ve adını taşıyan kanun, Newton'un Yerçekimi Kanunu'nu bulmasında temel dayanak oldu.

bırakarak kendi isteğiyle matematiğe yöneldi. Onunki, bizim bildiğimiz yanıyla matematik değil, daha çok evrenin matematiği idi. Uzun ve yoğun çalışmalarının sonucunda ortaya sürdüğü ve adını taşıyan kanun, Newton'un Yerçekimi Kanunu'nu bulmasında temel dayanak oldu. Deneysel çalışmaları ve titiz gözlemleriyle, gezegenlerle ilgili de üç temel kanun ortaya koydu. Kendi göz rahatsızlığı nedeniyle, ilk optik araştırmaları yapan da oydu. Modern astronominin kurucusu kabul edilen bu Alman gökbilimci, Johannes Kepler'di...

Yedi yaşındayken bale eğitimi almaya başladı. Bir yıl geçmişti ki, Çaykovski'nin Uyuyan Güzeli ile ilk kez seyirci karşısına çıktı.

Erken yaşta annesi tarafından müzik ve dansa olan yatkınlığı keşfedildi. Yedi yaşındayken bale eğitimi almaya başladı. Bir yıl geçmişti ki, Çaykovski'nin Uyuyan Güzeli ile ilk kez seyirci karşısına çıktı. Özel dersler aldı, dans etmeyi sürdürdü. Kariyerinin en parlak döneminde ortaya çıkan görme bozukluğu ile adeta yıkıldı. Ameliyat oldu, gözlerinin iyileşmesi için üç ay boyunca hareketsiz biçimde yattı. Tek istediği ayaklarının hareket edebilmesiydi. Sargılar açıldığında dehşete düştü: Ameliyat başarısızdı. Bunu yeni bir ameliyat daha izledi. Bu kez yatak mahkumiyeti

bir yıldır. İyileşemedi. Çok az görebiliyordu. Bir fırtınada evinin kapısının sert rüzgarla paramparça olması sonucu, yüzü cam kırıklarıyla doldu. Tüm olup bitene rağmen vazgeçmedi ve dans çalışmalarına kaldığı yerden devam etti. Eski formunu yakalayınca da sahnelere döndü. Bir bale topluluğu kurarak, yeni balerinler yetişmesine de önyak oldu. Bu azimli kadın Küba'nın dünyaca ünlü balerini Alicia Alonso idi...•

Tanırım, hoşgörünün, güçlerin en büyüğü olduğunu ve intikam arzusunun zayıflığın ilk görünümü olduğunu öğret bana. **Mahatma Gandhi**

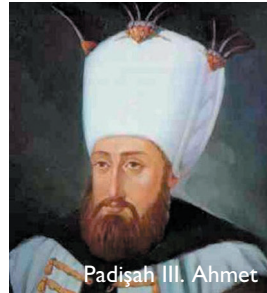
Evrensel Bakış Açısı
Gürbüz Evren

Casuslukla Suçlanan Yirmisekiz Mehmet Çelebi

...ve Fransa Ziyaretinin
Bilinmeyen Yanları

Padişah III. Ahmet'in, Fransa ile bozuk olan ilişkileri düzeltmesi için Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'dan girişimlerde bulunmasını istemesi, Osmanlı tarihinde önemli izler bırakacak bir elçinin ortaya çıkmasına yol açacaktır. Lale Devri'nin Sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa, bu görevi en iyi şekilde yerine getirecek kişiyi seçmek için araştırma yapacak, sonuçta, aranan özelliklere sahip olduğuna karar verdiği Yirmisekiz Mehmet Çelebi'yi elçi atayacaktır.

Padişah III. Ahmet

M

art 1721’de yola çıkan Türk elçi, deniz yoluyla geldiği Fransa’nın güney bölgelerinde veba salgını olduğu için Paris’e hemen hareket edemeyecektir.

Maguelonne Adasında bir süre karantinada kalacak olan Yirmisekiz Mehmet Çelebi daha sonra kanalları kullanarak seyahat edecektir. Kanalların ulaşımı sağlamasından etkilenen Türk elçi, veba salgını unutacak ve “Kanalları dünya harikaları arasında saymak gerekiyor. Eksiksiz anlamak ve anlatmak için onları görmek gerekiyor” diyecektir.

“Fort Comme Un Turc” yani “Türk gibi kuvvetli” sözünün dillerden düşmediği bu yıllarda Osmanlı’ya verilen önem, Elçi Paris’e girerken, bir Mareşal ve bir alay asker tarafından karşı-

Fransa Kralı XV. Luis

lanmasından anlaşılmaktadır. (Bazı Fransız kaynaklarında “Seçkin bir üst düzey subay komutasındaki Özel Birlik” denilmektedir.)

Osmanlı’ya yönelik ilginin göstergesi ise Türk elçiyi görmek için çoğunluğunu kadınların oluşturduğu çok büyük bir kalabalığın Paris sokaklarını doldurmasıdır. Sonraları Paris Belediyesi’ne aktarılan bazı kayıtlarda, “Türk Elçisini görmek üzere hemen hemen

Yirmisekiz Mehmet Çelebi’yi Fransa’ya elçi olarak gönderen Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa dönemindeki Lale Devri eğlencelerini anlatan bir tablo

tüm Parislilerin sokakları doldurduğu” anlatılmaktadır. Paris’e yerleşen Türk elçisinin, 11 yaşındaki Kral XV. Louis tarafından büyük bir törenle kabul edilmesi de yine kayda değer bir gelişmedir. Kalıcı olmayan elçinin bu ziyaretinin amacının Fransa’daki yenilikleri, özellikle de askeri alandaki gelişmeleri

yerinde görüp incelemek olduğu, Yirmisekiz Mehmet Çelebi ile oğlu Sait Çelebi’nin anı ve raporlarından anlaşılmaktadır.

Fransız kaynaklarına göre de Türk elçi, Fransa’daki haberleşme sistemini, yolları, köprüleri, kanalları, tünelleri incelemek ve bu alanlardaki yenilikleri ülkesine taşımak için gelmiştir. Aynı kaynaklar, “Türk elçi, genç Kral XV. Louis’ye Kudüs’teki kutsal Saint-Sépulcre Kilisesinin kubbesinin (*Hazreti İsa’nın türbesi olduğu iddia edilen kilise*) tamiratına izin verildiğini bildirme bahanesi ile Paris’e geldi. Bu klasik bir casusluk bahanesidir. Asıl amaç başta, eğitim sistemi, askerlik, yönetim şekli ve bayındırlık alanlarındaki gelişmeleri yerinde görüp, Padişaha rapor etmek” diyerek Yirmisekiz Mehmet Çelebi’nin geliş nedenini anlatmaktadır. Bu kaynaklar, İstanbul’daki Fransız elçisi Marki de Bonnac’ın da, Türk elçinin Fransa’ya geliş nedenini, yenilikleri yerinde görmek olarak Kral’a rapor ettiğini kaydetmektedir.

O dönemde Paris’te yayınlanan “Journal de Paris” adlı gazete Türk elçinin gelişine verilen önemin tanıklarından biridir. Gazete, elçi hakkında

Paris'e yerleşen Türk elçisinin, 11 yaşındaki Kral XV. Louis tarafından büyük bir törenle kabul edilmesi de yine kayda değer bir gelişmedir.

hareminden korumalarına, getirdiği hediyelerden Fransa Kralı ile görüşmesine kadar hemen her ayrıntının yer aldığı haberler yapmıştır. Gazetenin birçok sayısında Türk elçinin temaslarından, özel hayatından ve Fransa’daki gezilerinden uzun uzun bahsedilmiştir.

Fransız kaynaklarına göre, Yirmisekiz Mehmet Çelebi’ye Padişah III. Ahmet tarafından verilen bir gizli görev de, Maltalı korsanların Akdeniz’de esir ettiği Osmanlılarla ilgiliydi. Çok sayıda Türk’ün Fransa Kralına ait gemilerde çalıştırıldığı, kimilerinin de zindanlarda olduğu uzunca bir zamandır biliniyordu. Padişah bu konuda sürekli şikâyet aldığı için sorunu Fransa Kralına bizzat elçisi Mehmet Çelebi’nin ağzından anlatılmasını istemişti. Mehmet Çelebi de, Kral XV. Louis tarafından kabul edildiğinden 1 ay sonra konuyu Fransız Sarayına iletmış ve tutsakların serbest bırakılmasının Padişah’ın isteği olduğunu özellikle vurgulamıştır.

Yirmisekiz Mehmet Çelebi, Fransız kaynaklarında, Fransa için yaptığı

**Yirmisekiz Mehmet Çelebi:
Bu ülkede erkeklerin
kadınlara büyük
saygısı var. Kadınlar
istediklerini
yapabilmekte,
onların istekleri her
şeyden önce
gelmektedir.**

bir tanımlama ile de geniş yer bulur. Bu tanımlama ise 3 ayrı şekilde kaydedilmiştir. Kimi kaynaklar, Mehmet Çelebi'nin Fransa için "Bu memleket

avratlar cennetidir" dediğini yazarken kimi kaynaklar da "Kâfirlerin cenneti" dediğini aktarmaktadır. Üçüncü kesim ise Türk elçinin "Gâvurların yalancı cenneti" tanımlamasını kullandığının ısrar etmektedir.

Fransız kaynaklarına göre, Yirmisekiz Mehmet Çelebi, "Avratlar Cenneti Fransa" ifadesinin nedenini de açıklamıştır. Türk elçi bunu, "Bu ülkede erkeklerin kadınlara büyük saygısı var. Kadınlara büyük saygısı var. Kadınlar istediklerini yapabilmekte, onların istekleri her şeyden önce gelmektedir. Fransa "kadınlar cenneti"dir, çünkü istedikleri gibi yaşayabilmekte, her istediklerini kolaylıkla elde edebilmektedirler" sözleriyle açıklamaktadır.

Yirmisekiz Mehmet Çelebi'nin Fransa ziyareti, Fransızların Türkleri daha yakından tanınması, yaşantı, inanç ve ibadet biçimlerini izleyip öğrenmeleri bakımından da yarar sağlamıştır. Özellikle Ramazan ayı sırasında iftar sofrası, teravih namazı ve sahur sofrası, başta kadınlar olmak üzere tüm Fransızların büyük ilgisini çekmiştir. Nasıl oruç açıldığını, teravih namazını, sahur yemeğini merak eden Fransızlar, bunları izlemek için Türk elçiden izin istemişlerdir. Yirmisekiz Mehmet Çelebi bu durumu hatıralarında ayrıntılarıyla anlatmıştır. Önceleri birkaç yüz kadından oluşan izleyici kitlesinin zamanla binlere ulaştığını aktaran Türk

elçi, oruç açılmasının, topluca teravih namazının kılınmasının ve sahur sofralarının gördüğü ilgiyi, kimi zaman bu durumdan bıkmış bir ruh haliyle kaydetmiştir. Elçinin, “Takıp, takıştırmış, süslenmiş, boyanmış kadınların seyri haline geldik, ama onları reddedemedik” sözleri bu durumu açıklamaktadır.

Konuyla ilgili olarak Fransız kaynakları, “Türk elçinin gelişi ve Ramazan ayındaki ibadetleri çok iyi oldu. Böylelikle ‘Monstre’ yani ‘Canavar’ Türk imgesinin yanlışlığı anlaşıldı” demektedir. Yine aynı kaynaklarda, Fransız kadınların iftar ve sahur sofrası için Türklere getirdikleri ikramların arasında domuz eti ile şarabın da bulunduğu, ancak rahiplerin bunları engelleyerek bir skandalı önledikleri anlatılır. O dönemde Notre Dame kilisesinin tanınmış isimlerinden Rahip Pere Benoit , Yirmisekiz Mehmet Çelebi’nin oğlu ve aynı zamanda tercümanı olan Sait Çelebi ile de yakın ilişki kurmuştur. Rahip Benoit, kentteki tüm kiliselerde görevli din adamlarından kadınların iftar sofralarına yönelik şarap ve domuz eti ikramını engellemelerini istemiş, kimi zaman da kilisedeki ayinlerde bunların Müslümanlar için neden haram olduğunu anlatmak zorunda kalmıştır.

Yine aynı kaynaklarda, saçları açık, göğüsleri görünen binlerce kadının,oruçlu Türklere niyetinin bozulmasına neden olmasından da bahsedilir. Öyle ki, Türk erkeklerin başlarını önlerine eğmeleri, Fransız kadınların dikkatini çektiği, neden kendilerine

bakılmadığını merak ettikleri, bu durumu da bizzat elçiye sordukları, aldıkları yanıtta da çok şaşırıldıkları anlatılır.

Yirmisekiz Mehmet Çelebi’nin yanındaki 48 kişilik gruptan (*kimi kaynaklarda sayı 120’dir*) ayrılanlar olduğu da Fransız kaynaklarında yer alır. Bazı iddialara göre 14 asker, Fransız kadınlardan kimileriyle zaman içinde yakın ilişki kurmuş ve birer ikişer o kadınlarla gitmişlerdir. Elçinin

“Takıp takıştırmış, süslenmiş, boyanmış kadınların seyri haline geldik, ama onları reddedemedik”

bunun üzerine üzerine sıkı kontrol uygulamaya başladığı ve Fransız yetkililerden yardım istediği yazılır.

Bazı Fransız kaynakları ise Türk elçinin, Fransa’daki, askeri, politik ve idari durumu incelemeye pek zaman ayırmadığını, bahçe düzenleri, askeri geçitler ve törenlere ilgi gösterdiğini belirtirler. Örnek olarak ise Elçi’nin Bordeaux kalesinin içindeki bahçe düzenini, askeri geçit törenlerini, askeri üniformaların zenginliğini ve şıklığını incelemesi gösterilir.

Yirmisekiz Mehmet Çelebi’nin Fransa ziyaretini bir başka yazıda anlatmaya devam edeceğim. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

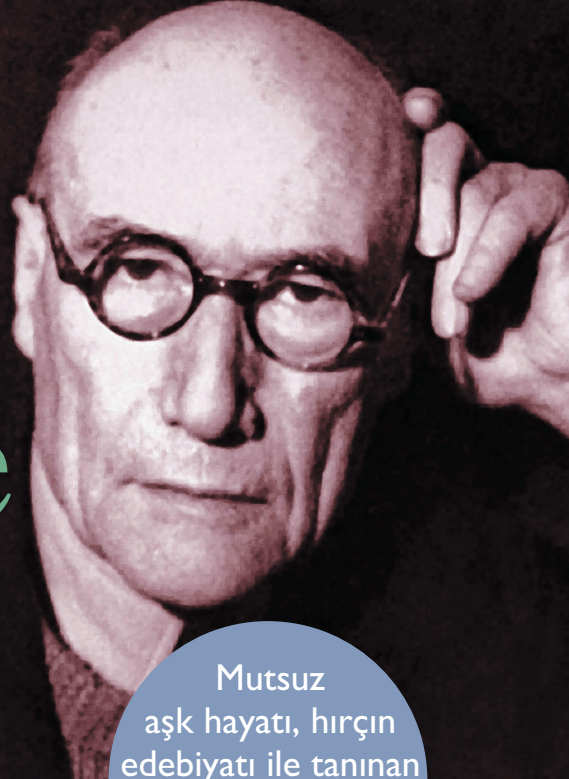

Tarihten Damlalar

Mümtez İdil

Yürekliliği
Ruhundan Geçen
Adam

Andre Gide

Mutsuz
aşk hayatı, hırçın
edebiyatı ile tanınan
hayattan intikam
almak isteyen
yazar.

Yıllar önce Andre Gide ile ilgili
bir yazı yazmıştım. Yazıya da
şöyle başlamıştım:

"**R**ahmetliyi nasıl tanırdınız?"
"İyi!!"
"Gömün o zaman!"

İki dakika sonra aklıma geldi, Andre Gide gömüldü mü, diye. Tüberkülozdan öldüğünü biliyordum da gömüldüğünü bilmiyordum. İnternetin tüm olanaklarını kullandım. Öldüğünü tüm siteler yazıyordu da gömül-

düğünü yazan yoktu.

Sonunda Washington Kütüphanesi'ne sordum: Bu adam nasıl öldü, diye.

Alaycı bir yanıt geldi: "Hem Andre Gide üzerine yazı yazıyorsunuz, hem de nasıl gömüldüğünü bilmiyorsunuz, tuhaf."

Bir e-mail daha gönderdim: "Bil-

A

ndre Gide

vasiyetinde yakılmayı istemiştir. Karısı tarafından külleri de Akdeniz'e savrulmuştur. ”

miyorum."

Cevap geldi. "Andre Gide vasiyetinde yakılmayı istemiştir. Karısı tarafından külleri de Akdeniz'de savrulmuştur."

Andre Gide'i bilirsiniz. Charles Dickens, Dostoyevski, Zweig gibi yazarlar üzerine önemli incelemeleri vardır. Romanları ile de ünlüdür. Mutsuz bir aşk hayatı vardır. Hırçın bir edebiyatı, hayattan intikam alması söz konusudur. Utrillo kadar resme sadık, Kandinski kadar geometriden uzaktır.

Soğuk bir kasım ayında Paris'te dünyaya gelen Andre Gide Katolik bir ailedendi. Bünye olarak çok zayıf bir çocukluk geçirdi ve çocukluğunun büyük bölümünü hastanelerde geçirdi. Bu yüzden de eğitiminde ciddi aksamalar oldu. İlk çalışması Andre Walter'in Günlükleri çalışması başarısız bulundu.

Gide eşcinseldi. Zaten bütün hastalıklarının temelinde

de bu rahatsızlığı yatıyordu. Erkek gibi olmalıydı, ama erkeklerin dayanıklı olduğu yerlerde kadın gibi zayıf kalıyordu.

Kendi gibi bir eşcinsel olan Oscar Wilde ile Kuzey Afrika'da tanıştı. Eşcinselliğini artık itiraf etmiş durumda ve bunun rahatlığıyla gerçek bir yazar olma yolunda çok önemli adımlar attı. Kuzeniyle evlendi. O dönemlerde asla kabul görmeyen eşcinselliği, karısı ile arasının bozulmasına da neden oldu.

Andre Gide, yaşamın kendini savurduğu her yere gitti. 20. Yüzyılın başlarında dönemin önemli yazarla-

ıyla birlikte bir edebiyat dergisi çıkardı. Tam da bu sırada eşcinselliği savunan bir kitap yazdı. Kendisini dünyaya ancak Kalpazanlar romanını yazdığı zaman gerçek bir edebiyatçı olarak kabul ettirdi. Ardından da otobiyografik bir eser yayınladı.

Belki kabul etmesi zor, ama Andre Gide başlarda tam bir komünistti. Sovyetler Birliği'ni ziyaret etti ve o dönemki birçok yazar ve sanatçı gibi hayal kırıklığıyla döndü. 1947 yılında edebiyat yaşamının en üst noktasına ulaştı ve Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.

Kolayca tahmin edilebileceği gibi Andre Gide'in en büyük kavgası toplumun genel ahlâk kurallarıyla ilgiliydi. Ona göre bireysel ahlâk insanın kendini tanımasından geçiyordu. Bunların birbiriyle eklenmesi sonucu da toplumsal ahlâk ortaya çıkıyordu.

Bireysel ahlâkını savunamayan kişilerden oluşan toplumsal ahlâk daima ahlâksız sonuçlar yaratacaktı.

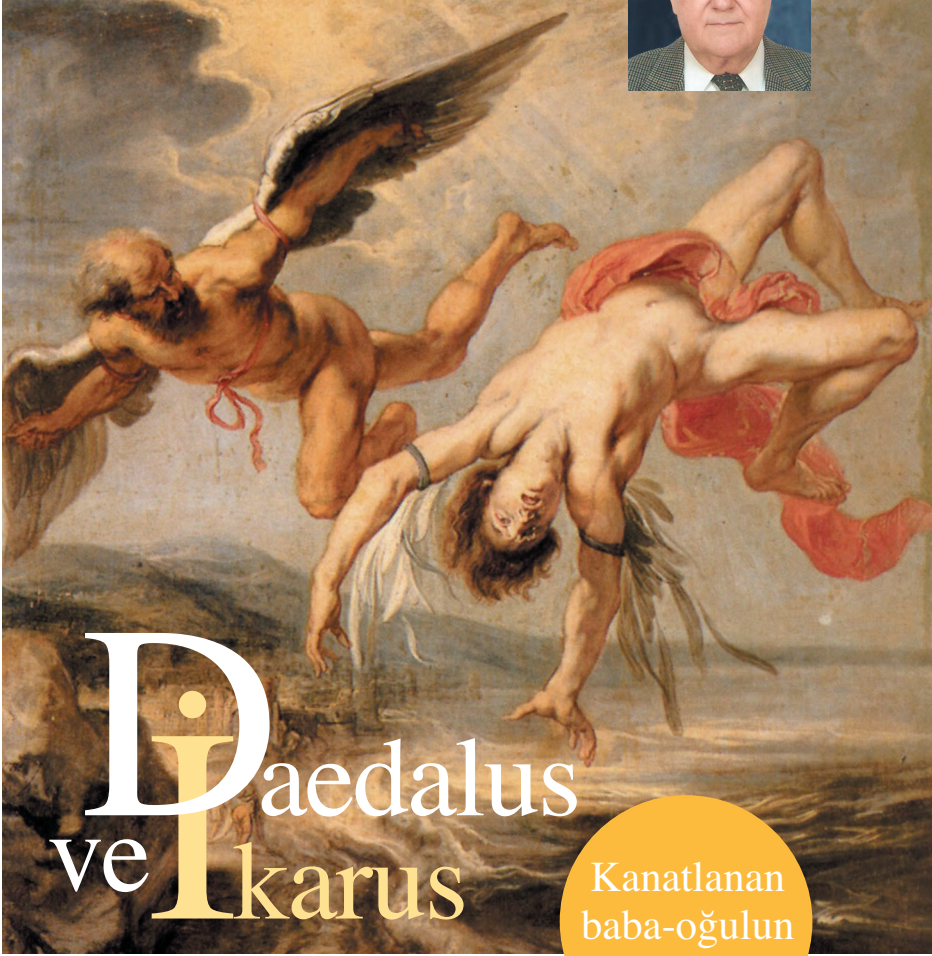
Kitaplarını hep "ahlâk" üzerine oluşturdu ve bu çabasıyla da Fransız edebiyatının en büyüklerinden biri olmaya hak kazandı.

Kolayca tahmin edilebileceği gibi Andre Gide'in en büyük kavgası toplumun genel ahlâk kurallarıyla ilgiliydi.

Koyu Katolik bir aileden gelmesine rağmen, Katolik ahlâk anlayışına sürekli karşı çıktı. Bu yüzden bazı eserleri Katolik kiliseleri tarafından "aforoz" edildi.

1951 yılında öldüğünde, geride onlarca anı, roman, inceleme, deneme ve tiyatro eseri bıraktı. Dünya edebiyatı için vazgeçilmez biri olduğunu yazılarıyla kanıtladı. •

mumtazidil@butundunya.com.tr

Daedalus ve Ikarus

Kanatlanan
baba-oğulun
öyküsü

Ocak sayımızda Minotavros'un öyküsünü anlatırken Girit'in Knossos sarayında Daedalus'un mimar olarak görev yaptığından ve Labirent'i inşa ettiğinden söz etmiştik.

Daedalus aslen Atinalıydı. Yaratıcı ve pratik buluşlar üreten zekâsıyla ün kazanmıştı. Yanında çırak olarak çalıştırdığı yeğeni Perdix de çok yetenekli bir gençti.

Resim: Jacob Peter Gowy, (1615-1661)

Daha 10-15 yaşlarındayken yaptıklarıyla dikkat çekiyordu. Örneğin balık kılıçlarından esinlenerek demir testere, iki demir çubuğu uçlarından perçinleyip diğer uçlarını sivilterek pergel yapmıştı. Onun ileride kendi ününü gölgelemesinden korkan Daedalus kendini beğenmişlik ve kıskançlık duygularına yenik düştü. Perdix'ten kurtulmak amacıyla bir gezinti bahane ederek Atina Akropol'ünün en yüksek yerine götürdü onu. Arkasından aşağı iterek öldürdü zavallı genci. Tanrıça Athena gördü bunu. Yaratıcılığı ve çalışkanlığı onurlandıran Athena'nın gönlü Perdix'in ruhunun yeraltı dünyasına göçmesine razı olmadı; oralarda uçmakta olan bir kekliğe verdi gencin ruhunu. O gün bu gündür keklik düşmekten korktuğu için yükseklerde uçmaz; ağaçlarda değil, çalılıklarda yapar yuvasını. *(Kekliğin hayvanbilim dalındaki ismi Perdix Perdix'tir.)*

İşlediği cinayet açığa çıktığında Daedalus yargılandı ve ölüme mahkûm edildi. Bazı kaynaklar sürgün edildiğini söyler. Daedalus Atina'dan kaçtıktan veya sürgün edildikten sonra Girit'e sığındı. Kral Minos Atina'ya düşman olduğundan Daedalus'u sahiplendi ve

sarayında görevlendirdi onu. Ancak Theseus'un labirentten kurtulup Ariadne ile birlikte kaçmasında onun parmağı olduğunu anladığından Daedalus'u oğlu İkarus ile birlikte kendi eseri olan labirente hapsedti.

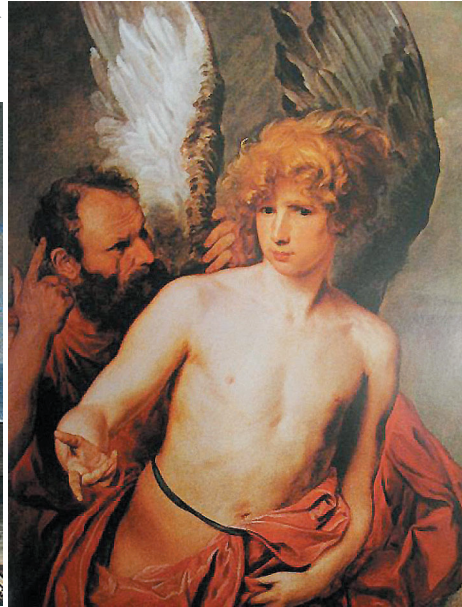
Kuşkusuz Daedalus labirentin gir-disini çıktısını çok iyi bildiğinden baba-oğulun kaçması zor olmadı. Fakat kaçak yaşamdan kurtulmaları için adadan da kaçmaları gerekiyordu. Kral Minos adadan ayrılan her geminin

Frederic Leighton (1830-1896)

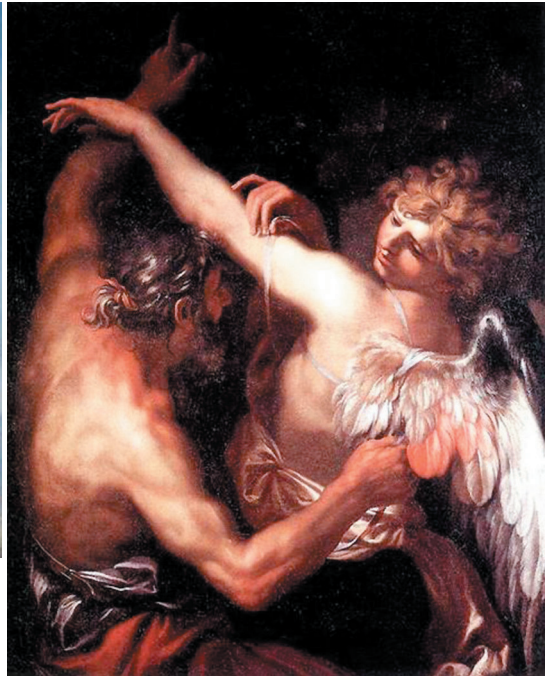
Sir Anthony van Dyck (1599-1641) ►

Ludovico Lana (1597-1646) ▼

Charles Paul Landon (1760-1826) ▲

Domenico Piola (1627-1703) ►

▲ Herbert James Draper (1863-1920)

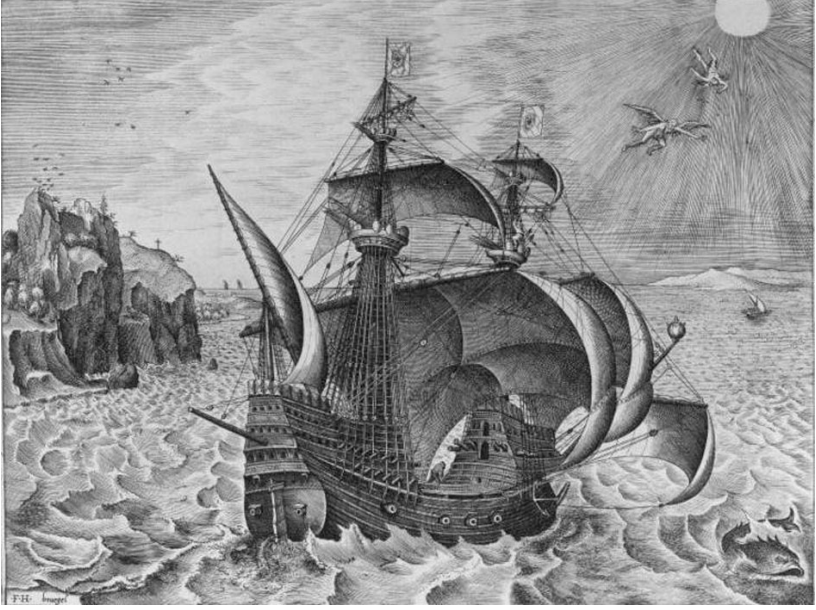
Peter Paul Rubens (1577-1640) ▲

aranmasını emrettiğinden deniz yolu ile kaçmaları olanaksız görünüyordu. Yaratıcı zekâsıyla buna da çare buldu Daedalus. “Minos denizden kaçmamızı yasakladıysa biz de havadan kaçalım,” dedi oğluna. Kartal tüylerinden kanat yapmayı düşünmüştü. Oğlu ile kendisi için birer çift kanat yapmaya başladı. Büyük tüyleri iplerle, küçük tüyleri de balmumuyla birbirine tutturarak oluşturduğu kanatları omuzlarına ve kollarına geçirdiler.

Birkaç deneme yaptıktan sonra uçmaya hazır olduklarını anladığında Daedalus oğluna son öğütlerini verirken hemen arkasından gelmesi, ne çok alçak ne de çok yüksek uçmaması için uyardı onu. Alçaktan

Marc Chagall (1887-1985) ►

Pieter Breughel (1525-1569)

uçarsa denizin nemli havasının kanat tüylerini ıslatacağını, çok yükselirse güneş ışınlarının balmumuyla pekiştirdikleri bağlantıları eriteceğini söyledi.

Baba-oğul adanın kıyılarında göğe yükselirken onları gören çiftçiler “Bakın tanrılar geçiyor,” diyerek gösteriyorlardı birbirlerine.

Samos ve Delos adalarını geçtikten sonra kendine olan güveni artan İkarus güneşin çekiciliğine kapılarak biraz daha yükselmek istedi.

Ege'nin maviliği üzerinde göklerde süzülmenin verdiği doyumsuz keyif babasının yaptığı uyarıları unutturmuştu gence. Fakat giderek artan sıcaklık kanatların balmumu eklemelerini yumuşattığından gövdesi havada daha fazla tutunamadı. Denize düştü İkarus. Kanatlarının tüyleri kendi adını alan İkaria adasının kıyılarına vurdu.

Bu öykünün sanatçıların dünyasına nasıl yansıdığını küçük bir seçki ile aktarmaya çalıştık. •

halukerdemol@butundunya.com.tr

İngiltere Kralı George ile görüştüğü sırada, Gandhi'nin üzerinde her zamanki gibi beyaz örtüsü vardı. Çıkışta, bir gazeteci sordu:

“Kıyafetiniz, bir kralla buluşmak için yeterli miydi?” Gandhi, hiç aldırmadan yanıtladı: “Kral, ikimize de yetecek kadar giyimliydi!”

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Rölanti (Fr.)

- a-Lüfer yavrusu
- b-Yavaşlatma
- c-Yükselti
- d-Gelişigüzel

2 Demagoji (Fr.)

- a-Laf ebeliği
- b-Kavrama
- c-Buyurgan
- d-Yönelme, eğilim

3 Editör (Fr.)

- a-Yayımcı
- b-Bildiri, açıklama
- c-Yazar
- d-Büyük, önemli

4 Kombine (Fr.)

- a-Toplumsal
- b-Esnek
- c-Egemen
- d-Birleşik, toplu

5 Market (İng.)

- a-Yemek hizmeti
- b-Bütünleşik
- c-Stok, yığım
- d-Satış merkezi

6 Star (İng.)

- a-Varlıklı kimse
- b-Asalet unvanı
- c-Yıldız
- d-Sahne giysisi

7 Plaket (Fr.)

- a-Ödence
- b-Onurluk
- c-Figürü olan
- d-Evrensel

8 Angarya (Rum.)

- a-Utanca
- b-Hayali, düşsel
- c-Yüklenti
- d-Kayıрма

9 Kamufle (Fr.)

- a-Gözlem
- b-Gizlemek
- c-İpek tül
- d-Savunma

10 Elastik (Fr.)

- a-Pekiştirme
- b-Dirençli
- c-Aşırı zayıf
- d-Esnek

11 Otistik (Fr.)

- a-İçe kapanık
- b-Uygarlaşmamış
- c-Sevimli, canayakın
- d-Bencilik

12 Yakamoz (Rum.)

- a-Yer fiziği
- b-Sıcaklık ölçer
- c-Parıltı
- d-Cilveli

13 Stil (Fr.)

- a-Tasarım
- b-Üslup, tarz
- c-Çok özel
- d-Yalıtım

14 Rampa (İta.)

- a-İnce ayırım
- b-Kırık çizgi
- c-Bir tür yat
- d-Yokuş

15 Dizayn (İng.)

- a-Çizim, tasarım
- b-Gösteri
- c-Çok karışık
- d-Açıklık, aydınlık

Gözlü
Gönül Arası
Mehmet Uğur

Dünyanın Başlangıcına Yolculuk, Petra Vadisi

Yağmur durdu, rüzgarın sesi kesildi, ortalık aydınlanıyor. Gecedен sert esen rüzgar günün bereketli olacağını müjdeliyordu. Kuşlar yağmurun açığa çıkardığı, rüzgarın savurduğu çer çöpün peşindedir. Kuşlara yem olmamak için biraz daha beklemek zorundayız... >>

Bizler Petra'nın kırmızı karıncalarıyız. İnsanlardan ürküp yuvalarına çekilen kuşlardan geriye kalanları yuvamıza taşıyoruz. İnsanlar buraya uzunca zamandır Petra vadisi diyor. Buraların en eski canlılarıyız, herkesin her şeyin sahiplenmeye çalıştığı ama hiç kimsenin sürekli olarak sahiplenemediği bir yer burası. Burası dünyanın başladığı yer, Petra. Ürdün sınırları içinde Kızıldeniz'in kuzeyinde Akabe

imzasını atmış. Hiçbiri kalıcı olamamış. Yağmura, rüzgara sorsan atıkları imzaları gösterip vadiyi sahiplenmeye kalkarlar. Halbuki biz kırmızı karıncalar buranın gerçek sahibinin "su" olduğunu iyi biliriz.

Binlerce yıl önce insanlar buraya gelip önce mağaralara yerleştiler. Sonra geliştirdikleri aletlerle kayalara biçim verip kendilerine ev yaptılar. Milattan önce 400 yıllarında Nebati krallığının başkenti olan Petra antik kenti, Musa vadisinin doğal korunaklı yapısıyla Pers istilasından kendini koruyabildi. Roma döneminde ise Doğu'dan Batıya ipek yolu ve Güneyden Kuzeye ticari yolların çöl ortasında keştiği güvenli konumu nedeniyle bölgedeki en önemli Roma garnizonu olarak en zengin dönemini yaşadı. Zenginleştikçe inandıkları tanrılar için

yakınlarında yer alan Musa vadisi ve Petra bölgesi jeolojik verilere göre 3,5 milyar yıl önce dev bir okyanusun tabanıymış. Okyanus altındaki volkanik fışkırmalar her seferinde üzerindeki suyun baskısıyla ezilmiş. Tabakalar halinde dağlar ve tepeler oluşmuş. Okyanusun çekilmesiyle tabandaki volkanik dağlar yağmur ve rüzgarın aşındırmasıyla biçim değiştirip vadiye dönüşmüş. Kimi zaman yağmur sahiplenmiş buraları, kimi zaman da rüzgar

görmekli tapınaklar inşa ettiler. Onlar da yağmur gibi, güneş gibi ve hatta rüzgar gibi buralara attıkları imzanın kalıcı olacağını düşünüp Petra'nın sahibi olduklarına inandılar.

Vadinin kırmızı karıncaları olan bizler her şeyi gördük. Farklı renkte olanlarımız da vardı. Ama ortamın rengine uyan kırmızı renkte olanlarımız doğal düşmanlarımızdan daha iyi saklanabildiğimiz için diğerlerine göre şanslıydı. Yuvalarımızı burada yaptık

Dünyanın başlangıcından beri Musa vadisi ve Petra antik kentinde her şey suyun varlığına, yokluğuna veya hareketine göre değişir.

burada karnımızı doyurduk, bolluğu, kıtlığı, fırtınayı seli burada gördük. İnsanlar gibi her şeye yeniden başladığımız günler de oldu. Ama hiç bir zaman diğerleri gibi buraların sahibi olduğumuzu düşünmedik. Öyle varlığı yokluğu tartışılır tanrılarımız da olmadı. Rüzgarın güneşin yağmurun gücünü tanısak da buraların gerçek sahibinin çok yakınımızda olduğunun farkındaydık.

Bizim de kendimize göre inancımız vardı, elbet. Burada hangi karıncaya sorarsanız sorun hayatın ve her şeyin suyun kontrolünde olduğunu söyleyecektir. Dünyanın başlangıcından beri

Musa vadisi ve Petra antik kentinde her şey suyun varlığına, yokluğuna veya hareketine göre değişir. Milyarlarca yıl önce burası okyanus olduğu zaman da böyleydi. Sular çeki-

lince ortalığı boş bulan rüzgara, güneşe ve hatta taşlara attığı kendi imzasına bakıp sahiplenmeye çalışan insanlara aldanmayın, asıl imzayı atan suyun varlığı ve hareketidir. Biz karıncalar için her şey suyun istediği gibi olur.

İnsanları ise sanırım hiç anlayamayacağız. Yaşamları için gereken su yüzünden yerleşim yerlerini hep su kenarına yaparlar yerde gökte hatta başka gezegenlerde su ararlar ama yüzlerini yıkadıkları suyun her şeyi kontrol ettiğine inanmazlar. Bir de bize karınca beyinli derler. Gel-sinler görsünler. Taşlara şekil veren, kalkerli ufalayıp bakırı ortaya çıkaran

vadiye gülkurusu rengini veren, demir filizlerini oksitleyip görünür kılan hep sudur. Belki rüzgarın güneşin de yardımını olmuştur ama eğer ortada bir mimar imzası aranıyorsa, bu imzanın sahibi sudur. Okyanus halindeyken attığı imza yerinde durduğu gibi sular çekildikten sonra da ara sıra yoklayıp imzasını tazelemeyi bilmiştir.

Anlayana ve görmek isteyene, tabii ki. Biz karınca beyinliler gülüp geçsek de; insanlar taşı toprağı işleyip kendi üretkenliğine tanrısallık atfedip böbürlenmeyi pek sever.

Roma imparatorluğunun çöküşü ve ticaret yollarının değişmesiyle çöl ortasında vaha gibi kalan Petra şehri zamanla önemini yitirdi. Savaş ve göçlerle fakirleşti. Günümüzde Petra ve Musa vadisi geçmişte bıraktığı gizemli izler ve gezegenin 3,5 milyar yıl öncesinden izler taşıyan görkemli yapısıyla turistlerin ilgi odağı olmayı başarıyor. Gündüz kafiler halinde gelenler, gün ışığının girmekte zorlandığı 2 kilometrelik dar vadiyi aşip zamanında köleleriyle birlikte kırk bin nüfusun yaşadığı şehrin gül kurusu rengine ve kayalara oyulmuş ihtişamlı yapılarını geziyorlar.

Geceleri ise ortalığı yine biz karıncalara ve buranın diğer canlılarına bırakıyorlar. Tek parça blok halinde taş oyuğulmuş görkemli hazine binasını sabah güneşi vururken izlemek için erkenden vadiye inenleri haklı çıkarırcasına altın sarısı renkten uçuk pembe ve gül kurasuna renk değiştiren yapıdan etkilenmemek mümkün değil. Yürüyüş parkurlarını izleyip antik

Petra ve Musa vadisi 3,5 milyar yıl öncesinden izler taşıyan görkemli yapısıyla turistlerin ilgi odağı olmayı başarıyor.

şehrin geniş mermer caddelerinde, yine somaki mermerden oyulmuş tiyatrosunda, kilise ve mezarlarında geçmiş yaşamların izleri ve anılarını arayanlar için Petra vadisi çok şey vaat ediyor.

İnsanlar bugünkü kıraç haline bakıp vadede hayat kalmadığını düşünseler de biz karıncalar hep buradayız ve yalnız da değiliz. Vadinin soğanlı bitkileri baharda yağışın miktarına göre boy atar serpilir hatta çiçek bile açarlar. Kuşlar böcekler çiçekleri tozlayıp yeni soğanların tohumlarını ortalığa saçar. Yaz gelip güneş ve rüzgar baskın geldiğinde ise hızla soğanına geri dönerler. Geriye kalanları ise kuşlarla paylaşıyoruz.

Suyun yükseldiği dönemler biz karıncalar için afettir. Yuvamızı iyi koruyamazsak ne var ne yok kaybeder hatta kuşa böceğe yem oluruz. Afet sonrasında ise ortalık daha gür yeşerir, hayatta kalanlarımız için bolluk bereket dönemi başlar. Yani, hayatı belirleyen su ve suyun hareketi olduğunu, insanlar gibi görkemli mabetler filan yapmasak da suyun hayatın

kaynağı ve yaratıcısı olduğunu iyi biliriz.

Eh, bu kadar gevezelik yeter. Özellikle sabah güneşinin Petra vadisindeki renk ve gölge oyunlarını görebilme telaşıyla vadi her günkü gibi turist akınına uğruyor. İnsanların gelişi kuşları kaçırıyor, kuşların olmadığı ortam ise biz karıncaların işlenme zamanı. Rüzgar hızlanmadan toplayabildiklerimizi yuvamıza götürüyoruz. İşimiz çok. Sonra ne mi olacak? Sonrasını yine su belirleyecek, ona sorun. Burası dünyanın başlangıcı, burası Petra. • mehmetuhri@butundunya.com.tr

Gezdikçe Gördükçe
İzlen Şen Toker

**Makedonya Cumhuriyeti'nin
yaşayan ve yaşatan gölü :**

Ohri

Farklı yer altı ve yer üstü kaynakları ile beslenen dünyadaki

ender göllerden biri olan Ohri gölü sanki bir insanmışçasına yaşıyor. Bedenimizdeki damarlar gibi, onu saran yaklaşık 40 nehir ve kaynak tarafından her gün yenileniyor.

Ohri, St. Jovan Kaneo Kilisesi

Denizden 650 metre yükseklikte, 360 kilometre karelik bir alanı kaplayan bedeninin bir yanı Makedonya'ya, bir yanı Arnavutluk'a yaslanmış. Dünyanın en yaşlı göllerinden biri, Avrupa'nın en yaşlısı olarak başka göllerde olmayan ya da sadece fosillerde olan ilkel yaşam formlarını koruyor hücrelerinde. Derinlerinde tarih öncesinden kalan arkeolojik kalıntıları saklıyor. Gölü ve onu yaşatan kaynakları korumak için gösterilen özen, yaşamını daha da uzatıyor; tıpkı özenin insan yaşamını da uzattığı gibi...

Yaklaşık 50 adetle bir göller ülkesi olan Makedonya Cumhuriyeti'nin güneybatısındaki bu büyük gölün kıyısındaki aynı isimli Ohri kenti de göl ile birlikte uzun yıllardır UNESCO Dünya Kültür Mirası listesinde yer alıyor. Slavlar için Hristiyanlığın merkezi, 9. yüzyıldan itibaren de bir kültür ve

Ohri, Kiril alfabesinin ve ona adını veren din adamının doğduğu yer olma özelliğini taşıyor.

öğrenim merkezi olan Ohri, ilk Slav üniversitesinin ve bölgedeki ilk kaya kiliselerinin kurulduğu, Kiril alfabesinin ve ona adını veren din adamının doğduğu yer olma özelliğini taşıyor. Kenti gölden görmeme imkan veren tekne gezisinden sonra; kıyıdaki yürüyüş yolundan merkeze doğru yürürken, en tepedeki kale ile evlerin kıydan kaleye doğru dizilmiş görüntüsünü izliyorum. St. Kliment ve St.

Ohri Kenti

Naum gibi din adamlarının heykellerinin olduğu kıyıdaki meydandan hem eski kente, hem de çarşıya gidiyor. Meydandaki ağaçların gölgesinde biraz dinlendikten sonra Stara Charshiya (eski çarşı) denilen çarşıya doğru yürüyorum. İki-üç katlı binaların arasındaki araç trafiğine kapalı

caddede kafeler, hediyelik eşya mağazaları, gümüşçüler, kuruyemişçiler, butikler sıralanmış. Caddenin sonunda, Ali Paşa Camii'nin olduğu meydana büyük bir çınar ağacı var. Ağacın 1000 yaşında olduğu ve 20 metre çapındaki gövdesinde bir zamanlar bir berber dükkanının olduğu söyleniyor.

Kıyadaki meydandan tepeye doğru yürüdüğümde, tarihi yapıları görme fırsatı oluyor. Beyaza boyalı cumbalı evler arasındaki dar sokaklar beni Makedonya'nın en eski Hristiyan iba-

dethanesi olan St. Sofia kilisesine getiriyor. Freskleri ve duvar resimleri ile görmeye değer bir kilise olan St. Sofia, her yıl 12 Temmuz-20 Ağustos arasında yapılan Ohri Yaz Festivali'nde klasik müzik konserlerine ev sahipliği yapıyor.

Bahçelerini papatyaların, lalelerin ve sardunyalının renklendirdiği evlerin arasından yürüyerek, amfitiyatroyu, müzesinde 30'dan fazla ikonanın sergilendiği St.Kliment kilisesini ve kenti karadan gelecek tehlikelere karşı korumak için yapılan Ohri Samuel Kalesi'ni geziyorum. Tepeden göle bakan St.Jovan Kaneo kilisesinin sarı çiçeklerle kaplı bahçesine geldiğimde güneş batmaya hazırlanıyor. Hava iyice karardığında, göl kenarındaki iskelelerin üzerindeki lokantalar güneş ışıkları yerine lambalar ve mumlarla aydınlanmaya başlıyor. İnsanların ve ışıkların görüntüleri masalardaki bardaklara düşerken, Ohri eski adı Lychnidos'un anlamı gibi "Işıklar Kenti" oluyor.

Ohri kentinde ve etrafında irili ufaklı bir çok otel olsa da konaklama için tercihim kente 10 km. uzaklıkta bulunan Galicica Dağı Milli Parkı içindeki Elshani köyü oluyor.

Risto, eşi Anita ve ilkokula giden iki oğlunun yaşadığı evin en üst katındaki odalardan birinde kalırken sanki Risto'nun Konukevi'nde değil de, bir arkadaşımın evindeymiş gibi hissediyorum.

Ertesi sabah horoz, eşek ve bahçede oynayan çocukların sesleriyle uya-

Ohri'de bir sokak

nıyorum. Odanın camını açtığımda tertemiz bir hava doluyor içeriye. Gölün yüzeyi ise sanki gökyüzünü yansıtan bir ayna gibi, dümdüz ve hareketsiz...

Yürüyüşüme başladığımda, ilk rastladığım, bir turisti dağlarda ya-

pacağı tura çıkarmak üzere katırını çiçeklerle süslemiş olan yerel bir rehber oluyor. Çoğu tarım ve hayvancılıkla uğraşan köylülerin bahçeli evlerinin arasındaki toprak yoldayken, yanımdan önündeki çobanı takip eden bir keçi sürüsü geçiyor.

Dağdaki kaynaktan gelen suyun aktığı bir çeşmenin olduğu meydana geçip, köyün çıkışına doğru yürüyünce buradaki tepenin üzerine yapılmış kilise ve mezarlıktan da gölü görmek mümkün oluyor.

Pestani köyündeki iskeleye çıkınca gölün suyunun ne kadar berrak

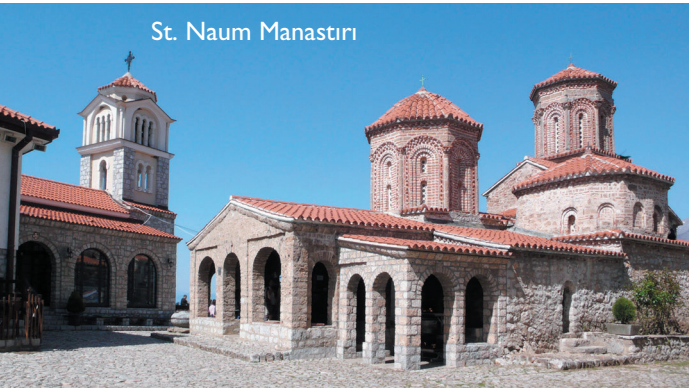
Ohri gölünün St. Naum kaynağı

olduğunun ayırıcına varıyorum. Sudaki balıklar ve yıkılmış bir iskelenin suyun içinde kalan ahşap direkleri çok net görünüyor. 17 balık türünün yaşadığı Ohri gölünde balıkçılıkla uğraşanların yaşadığı Trpejca köyünü ve su üzerindeki iskelelere yapılmış kerpiç evlerden oluşan müzeyi gezdikten sonra St. Naum Manastırı'na varıyorum.

Gölün en büyük su kaynağı olan St. Naum kaynağı burada bulunuyor. Kaynak suyunun yarısından fazlası, Galicica dağının diğer tarafındaki,

Prespa gölünden geliyor. Dağın eteklerindeki kaynak, yemyeşil bir ormanın içinde büyülmüş bir göl gibi. 1100 yıllık manastır, suyun göl ile bulunduğu kıyıdaki tepeden göle bakıyor. Yol kenarındaki köprüden geçince kaynağın ortasında, bahçesinde ahşap masaları olan bir restoranın olduğu adadan

St. Naum Manastırı

Struga Kenti

Nikola'nın teknesine binip, kısa bir geziye çıkıyorum. Koruma altında olduğundan, burada balık avlanmasına ve özel izinli tekneler dışındaki araçlarla suya girilmesine izin verilmiyor. Soğuk ve berrak suda ilerlerken, yalnızca kürekler suya değdiğinde çıkan su sesini duyuyorum. Yanımızdan başka küçük tekneler geçerken, karşıımızdaki yemyeşil tepelerden kekik kokuları geliyor burnumuza. Suyun altındaki zemin bazı yerlerde mavimsi taşlarla, bazı yerlerde de farklı boylardaki yeşil bitkilerle örtülü. Yeşil bölümlerde yüzen balıklar suyun berraklığı nedeniyle sanki bir çayırdaki uçuyormuş gibi görünüyor.

Gezinin sonuna doğru Türkçe bir türküyü söyleyen Nikola, ayrılırken buraya gelen herkesin bir kez daha geleceğine inandığını söylerken, ben de tekrar gelebilmeyi diliyorum içimden.

St. Naum'un mucizevi iyileştirme gücüne inanıldığından bir zamanlar

tedavi merkezi olan, şimdiyse bir otele dönüştürülen manastır binasını ve St. Naum'un mezarının bulunduğu kiliseyi gezerken, mavi parlak renkli tavus kuşları da benimle birlikte avluda dolaşıyor.

Akşam Elshani'ye vardığımda, Anita'yı yemeği hazırlayıp, balkondaki masayı kurmuş buluyorum. Bahçesinde yetiştirdiği sebzeler, köy tavuğu, kuzu eti ve göl balıklarıyla çok lezzetli yemekler hazırlayan Anita, kahvaltı-

Koruma altında olduğundan, burada balık avlanmasına ve özel izinli tekneler dışındaki araçlarla suya girilmesine izin verilmiyor.

larda da börek, kek, köy peyniri ve yumurtalarla dağdan toplanan ada çayı ikram ediyor. Sohbet ederken, isteyen konuklarına Makedonya yemekleri dersleri vererek, bu derslerde çorba, etli biber dolması, presnec, gomleze ve türlü tava (çömlekte etli türlü yemeği) gibi geleneksel yemekleri öğrettiğini anlatıyor.

Köylerde genellikle bahar aylarında evlerde şarap, rajika ve kırmızı biber salçaları yapılıyor, kekikler, koyun-keçi sütünden peynirler hazırlanıyor, dağlardaki yabani çiçeklerin

Struga oluyor.

St. Naum'daki kaynağından gelip, Ohri gölünden Struga'ya ulaşarak kentin içinden geçen Kara Drim Nehri buradan Arnavutluk'a gidiyor.

Uluslararası bir şiir festivali olan "Struga Şiir Akşamları"nda şiirler bu nehir üzeri- ne sıralanmış köprülerde okunuyor. Bu kentte doğan şair kardeşler Constantine ve Dimitar Miladinov'un anısına düzenlenen festival her yıl Ağustos sonunda Miladinov'un

Rusya'daki öğren- cilik yıllarında yazdığı "Güneye Öz- lem" şiirinin okun- ması ile başlıyor. Yalnızca 15 şiir yazıp daha 32 ya- şındayken yaşamı- nı yitiren Dimitar Miladinov'un ölü- münün 100. yılında başlayan ve şimdi- ye kadar 95 ülke- den 4000 şair ağır-

Yazarımız İzlen Şen Toker
Ohri gölü çevresinde yürüyüş yapıyor

balları kavanozlara alınıyor.

Struga kentinin 14 km. kuzeybatı- sındaki, eski yapılarıyla ve su kaynak- larıyla ünlü Vevcani köyü de bu köy- lerden biri. Eski su değirmenlerinin bazıları bugün hâlâ tahılları öğütüyor. Köy, kaynağın etrafına yapılan park, çeşitli ağaçları ve ağaçlardaki saka kuşu, baştankara, ağaçkakan ve bülbüllerle görülmeyi hak ediyor.

Ohri gölü kıyısında ziyaret ettiğim son kent Dünya Şiir Başkenti de deni- len, şiir festivali ve köprüleriyle ünlü

layan festival, şiir yoluyla dünya barışına hizmet etmeyi amaçlıyor.

Ohri gölü bir insan olsaydı, düşü- nen ve üreten beyninin Ohri kenti, seven ve paylaşan kalbinin de Struga olabileceğini düşünüyorum. Berrak göl suları, tertemiz havası, zengin bitki ve hayvan çeşitliliğiyle Ohri gölü buradaki insanları da özenle, sağlıklı yaşatıyor. Ben de onun ölümsüz bir şekilde yaşayarak, yaşatmaya devam etmesini diliyorum. •

izlensen@butundunya.com.tr

Uykusuz kalma rekoru

En uzun süre uykusuz kalma rekoru 1965 yılında Randy Gardner tarafından kırılmıştır. Gardner 11 gün uyumamış 4 gün sonra halüsinasyon görmeye başlamış, son günlerde bilişsel aktiviteleri ciddi ölçüde düşmüştür.

Yetenekli Gecko

Sadece Gecko türü kertenkeleler ses çıkarabilir.

Dünya Kadınlar Günü

Dünya Kadınlar günü 1857 yılında tekstil fabrikasındaki yaşanan bir grevde işyerinde

mahsur kalıp yanarak can veren çoğu kadın 129 işçinin anısını paylaşmak için ilan edilmiştir.

Güneş ışığından, bir milyon kat daha fazla, parlak lazer ışını üretmek mümkündür.

Ağaçta yaşayan kurbağa

Yağmur Ormanlarında yaşayan Kırmızı Gözlü Ağaç Kurbağaları yapraklar üzerinde kaymadan sıçrayabilirler.

Kaya Midyeleri

Kaya midyeleri, denizde sert yüzeylerde salgıladıkları yapışkan bir madde sayesinde tutunarak yaşarlar.

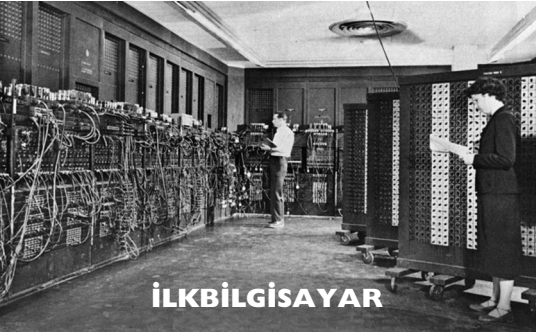
Hassas Rakip

Kaptanlar gemileri hareket halindeyken bir yunus gördüklerinde yavaşlarlar. Çünkü yaygın inanışa göre çok duygusal olan bir yunus gemiyle girdiği yarışı kaybederse intihar edebilir.

TAIGA ORMANI

(Sibiryaya) Yeryüzündeki ağaçların üçte biri burada yetişiyor ve bir yaz mevsiminde tüm atmosferi değiştirecek kadar oksijen üretiyor.

İLK BİLGİSAYAR

İlk elektronik bilgisayar ; ENIAC' ı, 30 tondur ve 167 metrekare bir alanı kaplıyordu. 1945'te 2. Dünya Savaşı'nda askeri amaçlı kullanılması hedeflense de yapımı tamamlanamamış, savaş sonrasında hava tahmini ve rüzgar tüneli araştırmalarında kullanılmıştır

Palamut Ağaçkakanı

Amerika'da yaşayan palamut ağaçkakanı kışın yiyecek için meşe palamutu toplar ve ağaç gövdesinde saklarlarlar.

Alfred Bernhard Nobel

(21.10.1833-
10.12.1896)

Doğa bilimleri, dil ve edebiyat alanlarına yoğunlaştı. İsveççe, Rusça, Fransızca, İngilizce ve Almancayı akıcı bir şekilde konuşabilmekteydi. Kimya Mühendisliği eğitimi görmesi için yurtdışına gönderildi. Dönemin ünlü kimyageri T.J. Pelouze'nin laboratuvarında çalıştı. Alfred Nobel, nitrogliserin ile ilgilendi ve çalışmalarına Stokholm'de devam etti. 1864 yılında çalışma sırasındaki patlamada küçük kardeşi Emil ile birlikte dört kişi hayatını kaybetti. Nobel'in Stokholm şehri sınırları içinde çalışması yasaklansa da çalışmalarına bir mavnada devam etti. 1865'te yeni bir fabrika kuran Nobel, araştırmalarının sonucunu aldı ve dinamit barutunu buldu. 10 Aralık 1896 yılında ölen Nobel, vasiyetinde mirasıyla Nobel Ödülleri Vakfının kurulmasını ve bıraktığı miras olan 33.200.000 kronunun her yıl insanlığa hizmette bulunanlara sunulmasını istemiştir. Bu ödüller fizik, kimya, tıp, edebiyat ve barışa hizmet olmak üzere toplam beş dalda verilecekti. 1900 yılında kurulan Nobel Vakfı ile Nobel Ödülleri düzenli olarak verilmeye başlanmıştır. Sentetik bir element olan Nobelyum, onun anısına bu isim ile anılmıştır. Ödülleri, her sene ölüm tarihi olan 10 Aralık'ta verilmektedir.

Yaşamdan Gerçek Öyküler

Suat Türker

Bu Termosun İçinde Sevgi ve Sadakat Var

KADIN gözlerini açtı. Bulanık görüyordu. Gözlerini kapadı. Ağır bir ameliyat geçirmişti. Narkozdan uyanıyordu. Kuru dudaklarını diliyle ıslattı. Fısıldadı. "Kurtuldum mu?"

Bir el alınca uzandı. Sevinçli bir ses cevap verdi. "Allah'a şükürler olsun, kurtuldun."

Komşusuydu başucunda duran. Kadın gözlerini açmadan konuştu: "Kik nerede?" "Dışarıda. Hemen getireyim."

Komşu kadın biraz sonra elinde beyaz yün yumağını andıran küçük bir köpekle odaya girdi. Köpek, hasta yatağında yatan sahibini tanımış, delirmişcesine çırpınıp havlıyordu. Narkozun etkisinden kurtulan kadın da yaşlı gözlerle ama sevgiyle ona bakıyordu. Ameliyatı, çektiği acıları bir

anda unutmüş gibiydi.

Köpeği odadan çıkarttılar. Kori-dordan köpek havlamaları geliyordu. Hastabakıcılar, hemşireler öfkeyle koşuşarak gizlice hastaneye sokulan köpeği bahçeye gönderdiler.

YALNIZ KADINLAR

970 Yılı'nın onbirinci ayında Münih hava alanına inen bir uçaktan 16 Türk kadını indi. 16 yalnız kadın. Kimi evlenmiş boşanmış, kimi hiç evlenmemiş. Ama, hepsi acılı öyküler yükliyüdüler.

Gürbüz Bedriye de o kadınların arasındaydı. Kızını ve kocasını Adapazarı yolundaki bir trafik kazasında kaybetmişti. O kaza hayatının dönüm noktası olmuştu.

"O kazadan sonra neler oldu?"

"Düşün bir kere kocamı ve çocuğumu bir anda kaybediyorsun. Uzun süreli şok geçirdim. İlk hatırladığım üye-

Türkiye'de dulluk zor iştir. Tutucu bir ailede tutucu bir çevrede ağlaman bile gizli olur.

rime posta pulu gibi yapışan 'Dul' sözcüğü oldu. Türkiye'de dulluk zor iştir. Tutucu bir ailede tutucu bir çevrede ağlaman bile gizli olur. Çok sıkıldım. Almanya'ya işçi olarak gitmeye karar verdim. Benimki gidiş değil bir kaçıştı."

"Almanya'da işçilik zor mudur?"

"Uçaktan indikten sonra elimize plastik bir torba verdiler. İçinde bir sandviç küçük kutularda reçel, tereyağ, peynir ve bir tane de elma vardı. 16 kadın iki minibüse bindik Hildes-

heim'deki bir televizyon fabrikasına geldik. Odalarımızda altlı üstlü ranzalar vardı. Fabrikada plakaların üzerine lehim yapıyordum. O zamanlar teknik bu kadar ileri değildi. Lehim yaparken çıkan zehirli dumanları soluyordum. Bu günkü bronşitim, astımım, migrenim o günlerden kalma."

"Yalnız yaşamında darbeler de yedin mi?"

"Beni en fazla yıkan geçirdiğim hastalıklar oldu. Ayrıca, her yalnız ka-

Gürbüz Bedriye'nin hayat arkadaşı Kik

dının başına geldiği gibi kandırıldım. Yüz bin Euro param, İzmir'deki arsam elimden alındı. Göçmen kadınların sırtındaki yük erkeklerden dört misli fazladır. Sonunda kanser olmuşum. Omurgamın yedinci halkasında bir tümör çıkmış. Ameliyat olmazsan ölürsün dediler. Ameliyat öncesinde vasiyetimi yazdırdılar. Malını mülkünü kime bırakacaksın diye sordular. Ben de 'Köpeğim Kik'e bırakacağım'

Malını mülkünü kime bırakacaksın diye sordular. Ben de 'Köpeğim Kik'e bırakacağım' dedim.

dedim. Önce güldüler. Sonra da yalnızlığımın derecesini anladılar. Ağır bir ameliyattı. Kurtulma şansımın yüzde bir olduğunu söylediler. Dokuz saatlik bir ameliyat geçirdim.

Kendime geldiğimde vücuduma takılı kordonlar, borular arasında köpeğimin masum yüzünü görünce çok sevindim. İri siyah gözleriyle bana şefkat ve sevgiyle bakıyordu."

İLK KARŞILAŞMA

"Bu köpeği nerede buldun?"

"İstanbul'da Mısır çarşısında dolaşıyordum. Kuşçular çarşısından geçerken bir Bulgar kadın karton kutu içinde dört haftalık bir köpek yavrusu gösterdi. Pamuk yumağı gibi. İri iki

siyah göz bana bakıyordu. Dayanamadım aldım. Biberonla besledim. Göğsümde uyuttum çocuğum gibi. Adını 'Kik' koydum.

"Kaç yıl birlikte yaşadınız?"

"On yedi yıl birbirimizden ayrılmadık."

"Hastalığı neydi?"

"Akciğer kanseri. Yapılacak her şeyi yaptım ama kurtaramadım. Doktorlar bana 'Sevgi senin gözlerini kör etmiş. Bu iyileşmez. Köpeğe daha fazla eziyet etme. Acı çektirme.' dediler. Geceleri sabahlara kadar o da ben de uyumuyorduk. Sonunda iğneyle uyutmalarını kabul ettim."

"Onun yakılmasını neden istedin?"

"Almanya'da toprağa vermeye gönlüm razı olmadı. bir düzene geçtikten sonra küllerini bahçeme gömerim diye

Kik, uyutularak yaşama veda etti

düşündüm."

"Nerede yakıtılar?"

"Oberhausen kentinde hayvanların yakıldığı büyük bir fırın var. Oraya götürdük. 'Diğer hayvanlarla birlikte mi yakalım yoksa tek yakılmasını mı istersin' diye sordular. Ben de tek yakılmasını istedim. O anlar hayatımın en acılı anlarıydı. Daha sonra özel bir termos içinde yavrumun küllerini bana verdiler. Yıllardır oturduğum bu evden de çıkacağım. Çünkü bu evin her köşesi bana Kik'i hatırlatıyor. Onun su içerken çıkarttığı sesleri hala duyar gibi oluyorum. Yattığı köşe minderine çiçek koyuyorum."

" Çok sevilenler çabuk unutulmuyor,

"Annem sen Kik'i çocuğunun yerine koymuşun diyor. Sevginin köpeği insanı olmuyor. Hem köpek deyip geçmemek lazım. Çünkü onun da gururu var.

Bir defasında berbere göndermiştim tüm tüylerini kesmişler. Herkes güldü. Bu onun çok ağırına gitti. Hiç ortaya çıkmak istemiyordu. Her halde kendini çok çirkin ve çıplak hissediyordu. Hep kanepelerin altına gizleniyordu. Üzerine yelek yaptırıldı. Ondan sonra aramıza girmeye başladı. Türkçe ve Almanca sözcükleri anlıyordu. Beni mahallede kimse tanı mıyordu ama Kik'i herkes tanyordu. Nereye gitsem onu da beraberimde götürüyordum. Çocuklu kadın gibiydim. Ama her canlı gibi onun da ömrü bitti ve gitti."

Kırmızı renkli termosu masanın üzerine koydu. Kik'in fotoğrafını da termosun yanına iliş tirdi. Hayallerin

dalgınlığında konuştu:

"Bana ihanet etmeyen sevgi ve sadakatla bağlanan tek canlı buydu. Bana yalnızlığımı unutturdu. Umutsuz anlarımda güç verdi."

"Yeni bir köpek alacak mısınız?"

"Hayır asla. Çünkü bir canlıyı kaybetmenin ıstırabı çok büyük oluyor. Artık, böyle bir ıstıraba dayanamam."

Termos ve fotoğrafı aldı kristal dolabın içindeki özel yerine yerleştirirken konuşmasını sürdürdü:

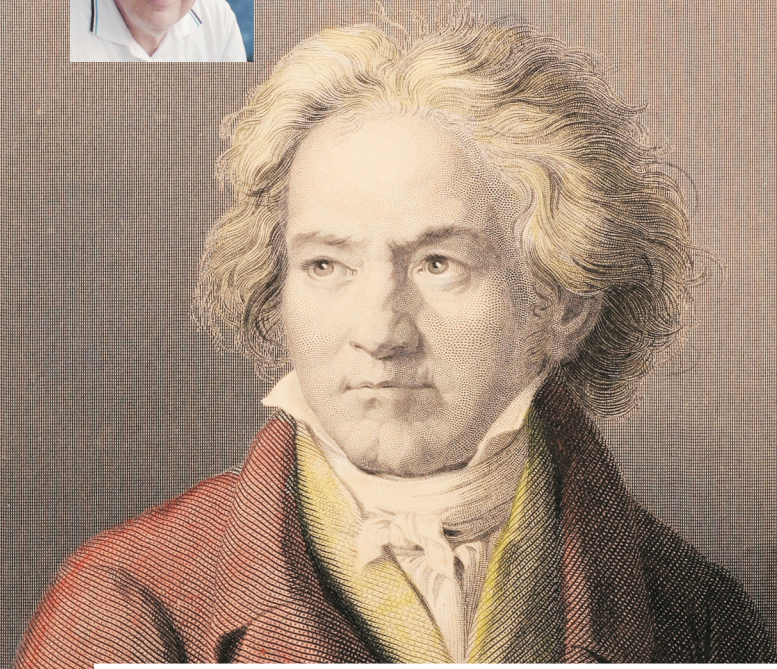
"O öldü. Külleri bu termosun içinde. Bu termosun içinde sevgi, şefkat, sadakat gibi tüm güzellikler var. Bana yaşamımda hiçbir canlının vermediği destek ve güzellikleri verdiği için teşekkür ederim Kik...•

suatturker@butundunya.com.tr

Tatlı Bir Öyküdür Yaşam

Yücel Aksoy

KREUTZER SONAT'IN HAZİN ÖYKÜSÜ

Olağanüstü besteci Beethoven'ın, Kroyçer Sonat olarak bilinen 9 numaralı La major keman sonatının hazin bir öyküsü vardır:

18. yüzyılın sonlarında, Avrupa'da ünlenmeye başlayan genç bir keman virtüözü vardı. Adı George Bridgetower... Annesi Polonyalı, babası ise bir Hintli, bir söylentiye göre de Afrika kökenli bir prensti. Gerçek olan şu ki George Bridgetower bir melezdi. Bridgetower, 1803 yılında, konserler vermek üzere bir turne düzenledi.

Seyahatine önce, annesini ve çel-
list olan kardeşini ziyaret etmek
üzere Dresden kentinden başla-
dı. Oradan Viyana'ya geçecek, birkaç
gün kaldıktan sonra da Avrupa'nın
başka kentlerinde konserlerine devam
edecekti.

Viyana'da verdiği ilk konser çok
başarılı oldu. Konseri Beethoven de
dinlemiş ve genç kemanistin üstün
icra yeteneğine hayran kalmıştı.

George Bridgetower

Hemen aralarında güzel bir dost-
luk kuruldu. İşte bu yakınlıktan cesaret
alan Bridgetower, yüce besteciden bir
ricada bulundu: Viyana'da çok kısa
bir süre kalacaktı ama acaba Beetho-
ven, birlikte çalacakları bir piyano-
keman sonatı besteler miydi?..

Beethoven bu isteği kabul etti ve

iki gün içinde, üç bölümlük harika bir
keman-piyano sonatı besteledi. Beste-
leyen yüce Beethoven ise, eser de el-
bette bir şaheser olurdu. Viyana mü-
zikseverleri bu gelişmeleri heyecanla
bekliyordu. Konser saati geldiğinde
salon, prensler, prensesler, soylular,
yerli ve yabancı diplomatlarla hınca-
hınc dolmuştu.

Beethoven besteyi bir gece önce
geç saatte bitirebilmişti; dolayısıyla
de Bridgetower yapıt üzerinde yeteri
kadar çalışmamıştı. Bir başka sorun
da, Beethoven'in kendi el yazısıyla
bitirdiği partiyondan ancak bir tane
vardı... Bir kopya daha yazdırılacak

Bridgetower
gerçekten
büyük bir
kemancıydı;
Beethoven'a hiç hata
yapmadan eşlik
ediyordu.

zaman kalmamıştı. Çaresiz ikisi de
aynı partiyonu kullanacaklardı.

Nota, piyanonun önündeki yerine
yerleştirildi. George Bridgetower,
Beethoven'in yanında ayakta çalarken,
notaları da üstadın omuzunun üzerin-
den okuyacaktı.

Konser başladı... Bridgetower
gerçekten büyük bir keman-
cıydı; Beethoven'a hiç hata
yapmadan eşlik ediyordu. Hatta bir
ara Beethoven piyanodan kalktı, Brid-

Kontes
Giulietta Guicciardi

getower'ı yanaklarından öptükten sonra yerine oturup çalmaya devam etti.

Konser çok başarılı olmuştu. Yapıt da çok beğenilmişti. Seyirciler her ikisini de ayrı ayrı tebrik edip hayranlıklarını ifade ediyorlardı. İşte bu atmosfer içinde Beethoven elyazması notaları aldı, kapak kısmına bir şeyler yazıp Bridgetower'a verdi. Beethoven ne yazmıştı acaba? Sonata per uno Mulattico Lunattico (Küçük Bir Melez İçin Sonata)

Bu ne büyük bir andı! Bu ne büyük bir onurdu! Yüce dahi, şaheserini ona armağan etmişti.

Ertesi gün Bridgetower kısa bir mektup aldı: "*Saat 13.30'da Taroni's*

Cafe'de buluşalım. Sonra Kontes Guicciardi'nin akşam yemeğine gideceğiz. Sen de davetlisin... Ludwig van Beethoven"

Kontes Giulietta Guicciardi, Beethoven'a hayrandı. Ondan piyano dersleri alırken besteciye sırlısklam aşık olmuştu. Beethoven da onu en yüce duygularla seviyordu. Kontes, onun düşlerini süsleyen bir kadındı. Hatta tüm dünyanın "Ayışığı Sonatı" olarak bildiği yapıtını "Quasi Una Fantasia" "Neredeyse Bir Düş" olarak adlandırıp sevgili Giulietta'sına ithaf etmişti.

Beethoven o gün Taroni's Cafe'de Bridgetower ile buluştu. Sohbet sırasında konu Giulietta Guicciardi'ye geldiğinde, Beethoven'ın özel hayatı ile ilgili pek fazla bilgisi olmayan Bridgetower, kontes hakkında ileri geri konuştu.

Zaten sinirli bir yapıya sahip Beethoven, genç müzisyenin sözleri ile çileden çıktı. Ağzına geleni söyledikten sonra, kendisine ithaf ettiği sonatı geri vermesini söyledi. Bridgetower şaşkındı, bu gelişmeye bir anlam veremiyordu. Ama üstadın isteğini de yerine getirmesi gerekirdi. Sonatı iade etti. Böylece ithaf da geri alınmıştı.

Zaman geçti, Beethoven bu güzel bestesini başka bir sanatçıya vermek istedi. O günlerde ün yapmış olan kemanist Fransız Rodolphe Kreutzer vardı. Beethoven onu tanımıyordu, hiç karşılaşmamışlardı ama yine de ona ithaf edip gönderdi.

Kreutzer dediğini de yaptı. Beethoven ile hiç karşılaşmadı ve sonatı da hiç çalmadı.

Sonatin kendine ithaf edildiğini öğrenen Kreutzer, notaları görünce, bu sonatı hiçbir zaman çalmayacağını, çünkü bunu çalmanın çok çok zor, hatta olanaksız olduğunu söyleyerek "Bu Beethoven da kemandan hiç anlamıyormuş" dedi.

Kreutzer dediğini de yaptı. Beethoven ile hiç karşılaşmadı ve sonatı da hiç çalmadı. Ama ne var ki Kreutzer adı bu sayede ölümsüzleşti.

Fransız Rodolphe Kreutzer

Peki George Bridgetower'a ne oldu?

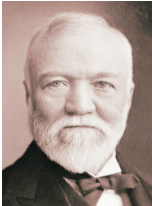
28 Şubat 1860 tarihinde, 82 yaşında, Londra'nın yoksul bir semtinde, sefalet içinde sonsuza göç etti.

Giulietta Guicciardi'ye gelince... İlk zamanlarda Beethoven'a olan hayranlığı, zaman içinde ilgisizliğe dönüştü. Şımarıklıkları ve tutarsızlıkları da Beethoven'ı çok üzüyordu. Nihayet,

ailenin de baskısıyla Giulietta, soylu biri ile evlenerek Beethoven'ın düşlelerinden değil ama hayatından çıktı.

Beethoven'ın Giulietta'ya ithaf ettiği ve "Neredeyse Bir Düş" adını verdiği yapıtı, 1850 yılında, bestecinin ölümünden 23 yıl sonra, şair ve eleştirmen Judwig Rellstab tarafından "Ayışığı Sonatı" olarak adlandırıldı. •

yucelaksoy@butundunya.com.tr

Ticaretin Üç Ayağı

Bir toplantıda ünlü sanayici Andrew Carnegie'ye, ticaret için en büyük unsurun, 'çalışmak mı, sermaye mi, yoksa zekâ mı' olduğunu sordular. Tanınmış işadamı soruya kendi sorusuyla karşılık verdi:

"Üç ayaklı bir sandalyenin, hangi ayağı daha önemlidir?"

Yaşamdan Kesitler
Sema Erdoğan

Engel Farkındalıkla Kalkar

1980 Adana doğumlu Celal Karadoğan, yüzde 86 bedensel engelli. İki ayrı branşta (*basketbol ve masa tenisi*)

A Milli Takımı'na seçilen az sayıda sporcudan biri. Tekerlekli Sandalye Basketbol Avrupa Şampiyonası'na Adana'dan seçilen ilk kişi. Kurduğu Genç Engelliler Gençlik Spor Kulübü'nde engelli engelsiz çocuk ve gençler, bir mahalle parkı içindeki çok amaçlı sahada voleybol, basketbol, futbol ve masa tenisi oynuyor 50 Üniversiteli gönüllü ise 30 metre karelik alanda 160 çocuğun eğitimine destek amaçlı etüd çalışmalarında görev alıyor. *Celal Karadoğan'ın insan hak temelli mücadelesi için bu yazıyı mutlaka okuyunuz..*

11 aylık bebekten çocuk felci geçirdi, 3-4 yaşına kadar annesi kucağında gezdirdi.

7 yaşında iken tekerlekli sandalyem oldu. Ayaklarım olan sandalye ile başka sokaklara gitmek özgürlüktü.

Geçirdiği 13 ameliyat sonuç vermedi. Tüm engelliler gibi okul sıralarında o da sıkıntılar yaşadı. Yüreğinde açılan yaralar hâlâ canıyor.

"İş teknik dersinde 3 yıl boyunca derse alınmadım ama notum tam not olarak verildi. 12 yaşındaki bedensel engelli bir öğrenciyi el becerisi gerektiren derse neden almadın öğretmenim? Hiç zil çalan nöbetçi öğrenci de olamadım. Okul numarası bana gelince atlardı. Oysa oturduğun yerden zile basacaksın. Beden eğitimi dersinde de hep eve göndermeye çalışırlardı."

Spora olan ilgi

Henüz 6 yaşındaydı, kapının önünde top oynayan çocukların kalecisiydi. Yerlerde süründüğü için pantolonunun arkası yırtılıyor ve annesinden bir güzel dayak yiyordu. Futbol tutkusunu büyüktü.

"Ameliyat olmuşum, evden çıkamıyordum. Büyük düğmeleri futbolcu yapardım. Çikolata kutularını da kale. Zar da top olurdu. İkiser vuruş hak vererek halının üzerinde maç oynatırdım."

14 yaşına geldiğinde mahallede 5-6 takım bulup futbol ligi bile oluşturmuştu. Kurduğu takımın antrenmanlarını da kendisi yaptırıyordu.

Basketbola ilgi

"Ortaokul birinci sınıftaydım. Tekerlekli sandalyemin tekerleklerini söküp tüm tellerini çıkarttım, pense ile kestim. Pota yapıp mutfağın penceresine astım ve basketbol oynamaya başladım. Annemden yediğim en büyük dayak da bu oldu."

Onu mahallede oynarken gören bir seyyar satıcı *"Şuradaki Bakkal Ali'nin bir takımı var. Orada oynasana"* deyince 10 dakika sonra soluğu Bakkal Ali'de aldı ve Adana Engelliler Spor Kulübü'nün antrenmanlarını izlemek için gittiği salondan bir daha

hiç çıkmadı ve takıma seçildi.

“Salon eve 4,5 km çok uzaktaydı. Babam bir gün seni kaçırıp dilendirecekler diye gitmeme karşıydı. Ali abinin 3 tekerlekli motorunun arkasına asılıp öyle gidiyordum. Onun işi varsa tek başına gidiyordum.”

İlk lig maçına gittiği Antakya’ da sporcu Ankaralı Bülent Ülkü’ den çok etkilendi.

“Uzun saçları vardı, küpe ve bandana takıyordu. Kendine özgüveni çoktu. Engelli birinin böyle olabileceği aklımın ucundan dahi geçmezdi. Döndüğümde Bülent abi gibi bir Celal oldum.”

Milli Takım

1998’de Tekerlekli Sandalye Basketbol Milli Takımı’na seçildi. Avrupa Şampiyonası’na Adana’dan seçilen ilk sporcu oldu.

“Slovenya ile karşılaştığımız ilk

maçımda çok heyecanlandım ve başarısız oldum. 20 şut kaçırdım. Oysa ligde en az 35 sayı atıyordum.”

Basketbol ve masa tenisine merhaba

Transfer olduğu İzmir’de bir sezon oynadı ve basketbolu bıraktı. Bu arada masa tenisine başlamıştı. 2003’te turnuvaya çağırıldı. Duvarda kondisyon çalışması yaparak hazırlandığı turnuva sonrası milli takıma seçildi, final oynadı.

“12 maç çıktım, tek set alamadım. Çukurova Üniversitesi’nde 6 ay masa tenisi antrenmanlarına katıldım. Baktım olmuyor ve karar verdim. Engelli çocukları bulup Avrupa şampiyonalarına hazırlayacağım. Benim yemediklerimi onlar yenecek.”

Celal, yurt içindeki şampiyonalarda ise çeşitli dereceler alacak kadar başarılı oldu.

Genç Engelliler Spor Kulübü

2005 yılında ferdi branşlarda kurulan ilk kulüp olan "Genç Engelliler Spor Kulübü"nü kurdu ve duygu sömürüsü yapmadan tanıtmaya çabası içine girdi. Kulüp adına Dünya Bankası'nın "Sen de Yapabilirsin" proje yarışmasına katıldı. Proje, atletizm ve masa tenisi sporcusu yetiştirmek ve paralimpik oyunları okullarda tanıtmayı kapsıyordu.

“Jüri bizim standa geldi ve projenin riski nedir diye sordu. Ben de 'Bu kulübü Dünya Bankası'ndan fon almak için değil paralimpik yarışmalara sporcu hazırlamak için kurdum. Destek verseniz de vermeseniz de ben

Engelli örgütleri, hak temelli değil, hizmet temelli çalışıyorlar. Engellileri pikniğe götürmek, ayakkabı almak, dernekçilik olamaz.

devam edeceğim' dedim, bir gerginlik oldu. Sonuçlar açıklandı. Desteklenen 20 proje içinde yer almamıza şaşır-dım. Sonra jüri başkanı yanıma geldi. 'Bizi tersleyerek inancını belirtmen projenin kazanmasını sağladı.' dedi."

Örnek davranış

Yanlış hesaplama sonucu 20 bin dolarlık fondan 3500 dolar artınca Dünya Bankası'na bildirirler.

"İlk defa böyle bir şey ile karşılaş-ıyoruz diye güldüler. Projeyi 20 çocuk üzerine kurmuştuk. Sayıyı 30'a çıkar-dık ama bu kez de açık verdik, cepten ödedik. Adana'ya gelen Dünya Bankası Direktörü Ulvih Zaho, benimle gör-rüştü, böyle derneklere ihtiyacımız var diye teşekkür etti."

Proje kapsamında katıldığı Bilgi Üniversitesi'ndeki eğitimlerde Türkiye'de ciddi bir gençlik sorunu olduğunu fark etti ve engelli engelsiz herkesin kullanabileceği bugünkü mekânı açlık grevine varan bir mücadele ile almayı başardı.

Hak temelli çalışıyoruz

Türkiye'de engelli örgütlerinin çalışmalarını eleştiriyor. *"Hak temelli değil, hizmet temelli çalışıyorlar. Engellileri pikniğe götürmek, ayakkabı almak,*

dernekçilik olamaz. Bir engellinin üniversiteye gitmesi gibi bir derteri yok. Onun içindir ki sınava giren bir buçuk milyon gençten sadece bini engelli."

Çıta yüksek

2010 yılının Haziran ayında kulüp bugünkü yerine taşındı. Mahallede 800 engelsiz çocuk ve genç kayıt altına alındı. Tek bir sahada çocuklar spor yapıyor. Üniversiteli gönüllüler dershaneye gidemeyenlere ders veriyor. Serbest zaman aktivitesinde play station oynamak isteyen çocuklar bir saat kitap okumak zorundalar. Şiddet içeren oyunlar ise yasak.

"7-10 yaş grubundaki çocuklara oyun sırasında çocuk ve insan hakları ile toplumsal cinsiyet konusunu anlatıyoruz. Engelsiz çocuklar kapak toplamaması gerektiğini, engelliye acımadan bakması gerektiğini öğreniyor. Bu alanda uluslar arası bir sivil toplum örgütü olmak en büyük hedefim."

Kulübün lisanslı 24 engelli sporcusu da masa tenisi ve atletizmde 3 Türkiye Şampiyonası'na katıldı, 19'u altın 49 madalya kazandı. Kulübün tek geliri Büyükşehir Belediyesi fonnundan aldığı harcırah. Nakit bağış kabul edilmiyor ama spor malzemesi getirirseniz kabul.

Kulüp, adında engelliler olsa da

aslında bir gençlik örgütü.

"Adımızı değiştireceğiz. 12 milyon genci olan ülkenin gençlik politikası yok. Bu mahallede bile on gençten beşi esrar içeriyor. Benim bunlarla dertlerim var."

Mahalleli çocuklar kendi doğal ortamlarında isteklerine göre ya spor yapıyor ya da eğitime destek amaçlı etüd çalışmalarına katılıyor. Celal Karadoğan, çocukların Celal abisi, büyüklerin Celal kardeşi.

"Mavi Kapak" tepkisi

"Engellilerle ilgili tüm olumsuzlukların yüzde 90' ı bizim yüzümüzden. Ben mavi kapak toplayarak ihtiyacımı karşılamamalıyım.

Birinin bir başkasına yardım ettiği ortamda eşitlikten söz edilemez. Bu yardım ve sadaka kültürünü değiştirmemiz lazım. Engelli dostu bina yapmıyoruz ama kapak topluyoruz. Bilinç altında bir acıma duygusu ile yetiştiriliyor çocuklar. Metropollerde görme engelli kadınlar taciz ediliyor. Tacizi konuşamayıp gazete satıyorsak sokakta, bu işte bir yanlışlık var. Kapağı toplayanda değil toplatanda var yanlışlık."

İnsana insan olarak bakmak

Engellilere, muhtaç olarak bakılmasına isyan ediyor.

"Ben babamın, ağabeyimin mezarına gidemiyorum. Neden? Şeker ya da para vermeye kalkıyorlar. Şimdi sizinle birlikte sokağa çıkalım. Bir dilenci ile karşılaşalım. Sizden para ister ba-

Celal Karadoğan eşi Sanem ve oğulları Deniz ile birlikte.

na selam verir."

Celal, eşi Sanem ile 2007 yılında tanıştı. Olası itirazlara karşı önce evlerini tuttular sonra ailelerinden habersiz nikah masasına oturdular. Tüm zorlukları sevgilerinin gücü ile göğüslediler. Üç buçuk yaşındaki oğulları Deniz ile daha da güçlendiler. Sanem de kulüpte aktif olarak çalışıyor.

"Sanemle birlikte gezerken sakata bak yanındaki kıza bak derlerdi."

Celal, engelli engelsiz gençler için sanat ve spor atölyeleri ile 80 bedensel engelli gencin 7 paralimpik dallarda profesyonel eğitim almalarını sağlamak için "Gökkuşağının altında buluşalım" adlı projesi ile yeni bir farkındalık yaratma çabası içinde... •

semaerdogan@butundunya.com.tr

Ağaçlar Tanrı Olabilir mi?

Side Yunan tanrıları Tauros ve Kimolos'un kızıdır. Doğa ve bereket tanrıçası Side bir gün küçük kızını yanına alıp su perileri ile birlikte çiçek toplayıp, çelenkler yapmak için Melas (Manavgat) ırmağı kıyısına gider.

Side birden ince dallı, parlak yapraklı ve rengârenk çiçekli bir ağaç görür ve küçük kızına vermek için bu ağacın bir dalını koparır. Side dalı koparınca daldan kan akmaya başlar. Bu ağaç, onu kovalayan kötü insanlardan saklanmak için ağaç biçimini almış bir su perisidir. Side çok üzülür, ancak iş isten geçmiştir.

Ayakları toprağa gömülmeye başlar. Gövdesi ince bir kabukla kaplanır

ve ağaç biçimini almaya başlar. Diğer su perileri bu duruma çok üzülür ve ağlamaya başlarlar. Su perilerinin gözyaşları Side'nin taze köklerini ıslatır. Side yaptığına hâlâ çok üzgündür. Su perilerine şöyle der:

"Ben bundan sonra kan kırmızısı meyvemle (yani nar) doğa, yaşam ve bereketin sembolü olacağım. Kızımı sık sık buraya getirin, gölgede oynasın ve ona söyleyin ağaçlara zarar vermesin, dallarını hiç koparmasın. Belki her ağaç şekil değiştirmiş bir tanrıdır"

Bütün güzelliği ile bu söylenceye yakışan bir yerleşkeye bu söylencede (efsanedede) adı geçen güzeller güzeli

Doğayı sevmek, ona
güzellik katan
kuşları, böcekleri,
balıkları sevmek
yaşarken duyulacak
hazların en iyisidir.

kızın adı verilmiş. Side Antalya'nın Evrenseki Belediyesi sınırları içinde bir sahil kasabası. Otelleri, narenciye bahçeleri, tarihsel kalıntıları ve nar bahçeleri ile tanrının özenerek yarattığı bir belde. Her ağaçta bir tanrı var olduğunu bu nedenle ağaçlara özen gösterilmesini söyleyen bu söylenceyi (efsane) mitolojinin sayfalarından gün ışığına çıkararak insanların doğaya saygı duymasını sağlamak gerektiğine

inanıyorum. Doğanın her yanında biçim değiştirmiş tanrıların varlığı doğru olabilir. Öyle olmasa doğa, kendini hor kullanan insanoğlundan, amansız bir kuraklık, amansız yağış, seller ve tayfunlarla, öcünü tanrıların gazabı yolu ile almaya kalkışmazdı.

Doğada müthiş güzellikler var. İnsanoğlu savaşaçağına, kindar bir yaşam süreceğine, sürekli düşman yaratan bir ihtiras tutkuna yenik düşeceğine ağaçları, ırmakları, denizleri ve bu güzel dünyada yaşayan binlerce canlıyı sevmeli. İnsan yaşamını öldürmeye, yok etmeye değil yaşatmaya, çoğaltmaya adanmalı. Doğayı sevmek, ona güzellik katan kuşları, böcekleri, balıkları sevmek yaşarken duyulacak hazların en iyisidir. İnsanoğlu bunu bir anlayabilse yaşamak çok daha güzel ve huzurlu olurdu.

Ağaçlar tanrı olabilir mi? Tanrı adı yaratan bir güce yaratma yetisinden dolayı verilmiştir. Doğa da yaratmıyor mu?

Yeşili, güzeli, oksijeni doğa yaratmıyor mu? Ağaçlar tanrının yeryü-

zünde ki gözlemcileri değil mi? Ağaçlar dalları ile tanrının elleri, yaprakları ile parmak uçları sayılmaz mı? Tanrı parmak uçları ile yâni yaprakları ile insanların tüm davranışlarını gözetlemiyor mu? Tanrı yarattığı tüm bu güzelliklere karşı hoyratça davranan, ağaçlarını kesen, çayırklarını yok eden, akarsularını, göllerini kurutan insanoğluna gereken dersi vermiyor mu?

O seller, o depresler niyedir diye hiç düşündünüz mü? Doğanın verdiği dersten payınıza düşeni anlamadınız mı? Öyleyse daha uzun yıllar ve insanoğlunun tüm yaşamı boyunca doğa

kendisine hor davranan insanoğlundan öcünü almaya devam edecektir çünkü doğadaki tanrının bağışlaması yoktur.

Oysa insanın en sadık dostu doğadır. Topraktır, sudur, güneştir. Doğayı güzelleştirmek, zenginleştirmek için bir verene doğa geriye bin verir.

İnsanoğlu doğa sevgisini pekiştirmeli ve onu sevmeyi hem öğrenmeli, hem öğretmelidir. Her ağacın bir tanrı olabileceğini anımsamalı ve tanrıya saygılı olmalıdır.

enginunsal@butundunya.com.tr

UBUNTU!

Afrika'da çalışan bir antropolog bir kabilenin çocuklarına, birlikte oynayacakları bir oyun önerdi.

"Ben karşıdaki ağacın altına bir sepet meyve koyacağım, siz de şuradaki çizgide sıralanacaksınız ve yarışın başlaması için benim işaretimi bekleyeceksiniz" dedi. "Ağacın altına ilk hanginiz ulaşırsa, sepetteki ödülü o kazanacak, tüm meyveleri o yiyecek."

Sonra da, çocukların başlama çizgisinde sıralandıklarını görünce, "Başla" işaretini verdi. O an bütün çocuklar elele tutuştular, elele koştular, ağacın altına birlikte vardılar ve sepetteki meyveleri birlikte yemeye başladılar. Antropolog şaşırılmıştı. Onlara, neden böyle yaptıklarını sordu.

"Ubuntu yaptık" dediler.

Antropolog "ubuntu" sözcüğünü ilk kez duyuyordu. Ne anlama geldiğini sordu çocuklara.

"Birbirimizle yarışa girseydik, yarışı yalnızca bizim kazanmış, beşimiz kaybetmiş olacaktık" dediler. "Beş arkadaşımız mutsuz olunca, yarışı kazanan bir kişi nasıl ödül meyveyi yiyebilir? Oysa ubuntu yaptık, yarışta hepimiz birinci olduk, ödülü hepimiz kazandık, meyveleri de hepimiz yedik." Ve "Ubuntu"nun anlamını da açıkladı:

"Hepimiz biriz. Yani ben, biz olduğumuz zaman 'ben'im..."

Gönderi: SİLİ ÖZERDİM

Yazarak Söyleyerek
Sadı Bülbul

Ayrı Masalar

Restorana önce bayan gelmişti. Başında havalı bir şapka, gözlerinde renkli gözlük ve ayaklarında son model bir ayakkabı vardı. Önce etrafına bakındı ve sonra emin adımlarla, yaşlı garsonun gösterdiği, pencere kenarındaki masaya oturdu...

Bir süre sonra bu defa aynı kapıdan bir adam girdi.

O da önce etrafına bakındı ve sonra, aynı yaşlı garsonun gösterdiği, bir başka masaya oturdu. Kadınla adam ayrı masalarda idiler ancak birbirlerini görüyorlardı. İki de sıkıntılı gibiydiler. Birini bekliyor gibi sık sık kapıya ve pencereye bakıyor, sonra yine önlerine eğiliyorlardı. Her ikisi de, belediklerinin gelece-

ğinden ümitlerini kesmiş olduklarını birbirine belli etmemeye çalıştılar ve kaçamak bakışlarla birbirini kontrol etmeye koyuldular. Ancak bir ara, göz göze gelmekten kaçamadılar. Adam kadına hafifçe eğilerek bir selam verdi. Sonra da garsonu çağırdı. Kadını göstererek:

“Sizden bir ricam var, dedi. Hanımefendi başka birini beklemiyorsa, kendisiyle sohbet edebilir miyim? Lütfen sorar mısınız?”

Yaşlı garson: “Hayhay efendim,” dedi ve kadının yanına giderek ona, adamın ricasını ilettili.

Kadın son derece mahçup bir ifade ile garsona:

“Bilmem ki... dedi. Sizce uygun olur mu?”

Adam kadının bu sözleri duydu ve onun, kararsızlığından vazge-

çebileceği korkusu ile, hemen ayağa kalkarak kadının masasına gitti. Garsona teşekkür etti ve kadının masasına oturdu. Sohbeta daldılar.

Sonra... Bu kez garsonu birlikte çağırarak, yemek ve içki ısmarladılar. Kahve içtiler. Bir süre sonra da kol kola girerek oradan ayrıldılar. Garsona büyük bir bahşış bırakmışlardı ve garson da onları, kibar hareketlerle kapıya kadar uğurlamıştı.

Adamla kadının tanışmaları, birbirine olan romantik tavırları ve sonra oradan kol kola ayrılışları, yan masalardan birinde kendilerini izleyen genç karı kocayı hayrete düşürmüştü. Garsonu çağırarak:

“Ne oluyor kuzum,” dediler. “Biz birşey anlamadık. Bu devirde böyle bir aşk mı olur Allah aşkına? Bunlar kimdir biliyor musunuz?”

Adam kadının bu sözleri duydu ve onun, kararsızlığından vazgeçebileceği korkusu ile, hemen ayağa kalkarak kadının masasına gitti.

Onlar, ben henüz genç bir garson iken, burada, aynen bugün olduğu gibi bu masalarda tanışmışlardı.

Garson, kapı önünde araba bekleyen iki ihtiyarı işaret ederek:

“Bilmez olur muyum?” dedi. Onlar, ben henüz genç bir garson iken, burada, aynen bugün olduğu gibi bu

masalarda tanışmışlardı. 50 yıldır her sene aynı gün ve saatte buraya gelir, önce ayrı masalarda, sonra aynı masada oturarak buluşur, yemek yer ve bana teşekkür ederek ayrılır giderler...”

Adamlı kadın iyice şaşırmışlardı. Ne diyeceklerini bilemediler. Garsona: “Ya geldiklerinde o masalar dolu olursa ne yaparsınız?” dediler.

Garson: “Öyle şey olur mu?” dedi. Ben onların 50 yıllık dostu ve sırdaşım. •

sadibulbul@butundunya.com.tr

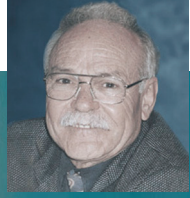
Yangına şükürler olsun!

Soğuk bir kış sabahı sahildeki küçük bir köyden bir balıkçı filosu denize açıldı. Öğleden sonra büyük bir fırtına koştı. Gece olduğunda balıkçı teknelerinden hiçbirisi limana dönememişti. Bütün gece boyunca eşler, anneler, çocuklar ve sevgililer ellerini açıp, kaybolan sevdiklerini kurtarması için Tanrı'ya yakararak kıyıda dolaştılar. Bu berbat durumda, bir de kulübelerden birinde yangın çıktı.. Hiçbir şeyi kurtarmak mümkün olmadı.

Gün ışıırken, herkes sevinçle balıkçı teknelerinin tümünün sapsağlam limana döndüğünü gördü.. Kıyıda ağlayan tek kişi vardı. Yangında evi kül olan kadın.. Kocasını karaya çıkarırken "Mahvolduk! Evimiz, içindeki her şeyle birlikte yangında kül oldu" diye haykırdı. Adam karısına sarıldı..

"O yangına şükürler olsun! Gecenin zifiri karanlığında, o müthiş fırtınada, dağ gibi dalgalar arasında, yanan kulübemizin ışığı sayesinde bütün tekneler, yolumuzu bulduk ve salimen dönebildik."

Gönderi: SELİN DEMİRYÜREK

Şeker Kız

Karşımızdaki daireye taşındılar. O daire ne zamandır boştu. Anneme babama soruyordum, “Niçin o dairede kimse yok?”

B abam, “O daire kiralık. Pence-re camında da yazı var, kiralık” diyordu.

Sonra annem anlattı. Sahibi olan kişi onu kiraya verecekti. Ama ne zaman?

Ben istiyorum ki, karşımızdaki dairede benim yaşında bir çocuk olsun. Ama benim gibi kız olsun. Oh, onunla oynayalım. Ne mi oynayalım? Canım oyuncaklarımız var, bebeklerimiz var. Onların giysilerini çıkar-

alım, yıkayalım, tekrar giydirelim. Onlarla komşuluk oynayalım, birbirimize konukluğa gidelim. Bebeklerimizi ko-nuşturalım. Sonra apartmanın bahçesine çıkalım. Bizim apart-

manın çok güzel bahçesi var, ağaçlar, çiçekler var. Ağaçların altında çizgi oynayalım, köşe kapmaca oynayalım, yakan top oynayalım.

Anneme soruyorum,

“Burayı kiralayanların çocukları da olur mu anneciğim?”

“Evet”

“Kız olur mu?”

“Niye olmasın?”

“Hem de benim yaşımda...”

“Olur Duru.”

Ah, annemden bunları duyunca öyle seviniyorum ki... Ama ne gelen var, ne bu daireyi kiralayan var...

Bir gün, kapımız çalındı. Kapıyı annemle birlikte açtık. Aaaa! Benim yaşımda bir kız çocuğu ve yanında annesi... İki de bize gülererek bakıyorlardı. Annesinden önce çocuk konuştu.

“Biz bu daireye taşınıyoruz...”

Ay hemen, benim de ağzım açıldı, dudaklarım yayıldı, gülmeye başladım. Çok sevindim. Bana bir arkadaş gelmişti. Annem onları içeriye çağırdı.

Adını bilmediğim teyze, “Yoo, biz gidelim. Eşim taşındığımız ilden eşyalarımızı kamyona yükledi. Ben önce gelmişim. Bugün akşam üzeri kamyon apartmanın kapısında olacak...” dedi. Kız elini uzatıverdi.

“Benim adım Şeker Kız” dedi.

Aa-aa! Hiç böyle bir ad duymamıştım. Hemen ben de elimi uzattım.

“Benim adım da Duru” dedim.

Teyze saçlarını okşadı. Gerçekten çok sevindim, benim yaşımda, yüzü gülen bir çocuk. Ama adı?

“Anneciğim, hiç Şeker Kız adı

Yanındaki
çantasından çöpler
çıkardı. Sonra ip...
Çöpleri ipe sarmaya,
bağlamaya başladı.

olur mu?”

“Bilmem ki kızım, ben de ilk kez duyuyorum. Belki geldikleri ilde kızlara Şeker adı veriyorlardır. Bir iki güne öğreniriz...”

Eşyalar taşınırken Şeker Kız bize geldi. Ama annesi ona niçin “Şeker Kız” demedi de “Çiğdem” dedi?

Çiğdem dedi ya... “Bak Çiğdem çağırdığım anda hemen geleceksin, tamam mı?” dedi. Şeker Kız da başını salladı.

Şeker Kız’ın yüzü de hep gülüyordu. “Aynı okula gidersek ne iyi olur Duru. Belki öğretmenimiz bizi aynı sraya oturtur...” dedim.

Yanındaki çantasından çöpler çıkardı. Sonra ip... Çöpleri ipe sarmaya, bağlamaya başladı.

“Ne yapıyorsun Şeker Kız?” diye

sordum.

“Sana çöp bebek yapacağım.” dedi.

Ay bunu da hiç duymamıştım, hiç görmemiştim... Merakla bakmaya başladım. Parmaklarını çabuk çabuk oynatıyor, çöpleri birbirine ekliyor, iple bağlıyordu. Bir ara “Uffff” dedi ve sordu, “Senin çikolatan var mı Duru?”

Başımı salladım.

“Canım çok istedi de” dedi.

Koştum, dolaptan çikolatamı aldım geldim, bir parça kopardım, uzattım. Ama Şeker Kız elimden çikolatanın hepsini aldı, kağıdını ağızıyla soydu çıkardı ve hemen çikolatayı yemeye başladı. Ağızını şapırdatıyor, gözlerini yumuyor, arada bir, “Umh, umh, çok güzel çikolataymış!..” diyordu.

Ay ne çabuk, hemencecik çikolatanın hepsini yaladı yuttu. Oysa ki ben o çikolatayı dört beş günde tüke-

“Şimdi ben çok çikolata, çok kek, çok gofret, çok tatlı yediğim için annem de babam da bana Şeker Kız demeye başladılar.”

tirdim. Diliyle dudaklarını temizledikten sonra gülmeye başladı. Bir yandan da bana, “Gel, gel” işareti yapıyordu. Yanına yaklaşmamı istiyordu.

Hem gülüyor, hem de fısıltıyla anlatıyordu.

“Benim adım Çiğdem...”

“Biliyorum.” Dedim.

“Şimdi ben çok çikolata, çok kek, çok gofret, çok tatlı yediğim için annem de babam da bana “Şeker Kız demeye başladılar. Desinler, ne yapayım, tatlı yemeyi, şekerli şeyleri yemeyi çok seviyorum...”

Annem yanımıza geldi.

“Yediniz mi çikolatanızı?” diye sordu.

kimiz de başımızı salladık. Ama ben yememiştim ki. Şeker Kız anneme sordu:

“Akşam yemeği için tatlı yaptınız mı teyze?”

Annem hayır anlamında başını kaldırdı, sonra: “Biz tatlı şeyleri çok yemeyiz. Daha çok meyve yeriz” dedi.

“Ben tatlıları seviyorum teyze. Ama annem şimdi yapmıyor. Bana da hiç şekerli şey almıyor. Ama bazen babamla markete gidiyoruz, babam bana orada çikolata alıyor, gofret alıyor, hemen hapur hapur yiyorum...”

Yine gülmeye başladı. Ekledi...

“Babam diyor ki, sakın annene söyleme... Hıh, hiç söyler miyim? Teyze-ciğim, şekerli şey yemeyi çok seviyorum... Ama annem yedirmiyor ki...”

Ay ay, Şeker Kız neredeyse ağlayacak. Annem, “Ama Şeker Kız, dedi annen haklı... Kilolusun, yani şişmansın...”

zamana dek ilgimi çekmemişti.

Gerçekten Şeker Kız kiloluydu. Acaba onun için mi sık sık soluk alıyor, soluk alırken tıslıyordu?

Çöp bebeği yapmıştı. Çantasından

Her geldiğinde anneme tatlı yapıp yapmadığını soruyordu. Annem omzunu kaldırıyor, “Hayır, biz meyve yeriz” diyordu.

çıkardığı küçücük bir giysiyi de üzerine giydirmişti. Bana uzattı, “Bunu sana veriyorum Duru” dedi.

Teşekkür ettim. Tam o anda kapımız çalındı. Çiğdem’in annesi gelmişti. “Haydi, daha fazla komşumuzu rahatsız etme Çiğdem, gel evimize... Senin odanın eşyaları kondu bile” dedi. Şeker Kız iki yanağımdan öptü, gitti. Anneme, “Çikolatanın hepsini o yedi” dedi.

Annem gözlerini açtı, “Öyle mi?” dedi. Belki tatlı yapmış olsam, bir tabak da ondan yiyecekti.”

Annem üzülmediğini, Şeker Kız’ın obez olduğunu söyledi. Obez nedir bilmiyordum, annem bana onu da açıkladı.

O günden sonra Çiğdem sık sık bize gelmeye başladı. Her geldiğinde anneme tatlı yapıp yapmadığını soruyordu.

Annem omzunu kaldırıyor, “Hayır, biz meyve yeriz” diyordu.

Dolaptan iki tane meyve alıp bize uzatıyordu. Çiğdem elindeki meyveye bakıyor, “İh, şeftaliyi de severim ama bunun yerine bir tabak dolusu baklava olsaydı, daha iyiydi” diyordu.

Annem onun anlayacağı gibi anlatıyordu. “Zararlı”, diyordu. “Çocuklar sık sık şekerli şeyler tüketmemeliler. Meyve yemeliler...” diyordu.

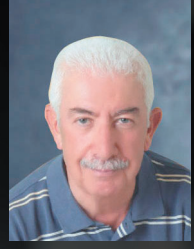
Çiğdem başını sallıyordu. Hatta bize doktor tedavisinde olduğunu söylüyordu.

Bir gün artık babasının da kendisine marketten şekerli yiyecekler almadığını söyledi.

Günler geçti. Okullar açıldı. Gerçekten Çiğdem’le ben aynı sınıftaydık ve aynı sıraya oturuyorduk.

Çiğdem’in şişmanlığı mı? Yo yo artık Çiğdem de benim gibi şekerli şeyleri çok az yiyor, onun yerine meyve yiyor. Zaten öğretmenimiz de, “Sakın ha çocuklar, şekerli şeyleri az tüketeceksiniz” diyordu. •

muzafferizgu@butundunya.com.tr

Tansık

Günlerden pazardı. Çalışmam uzun sürmüş, bilgisayarımın başından kalkıp evin içinde dolaşmak gereksinimi duymuştum.

Bir süre sağa sola volta attıktan sonra, yalnızlığın verdiği huzursuzlukla salona geçtim, kendimi koltuklardan birine atıp televizyonun kumandasına sarıldım. Doyurucu bir izlence bulamayacağım sanısı kafamda, düğmeye bastım. Amacım, biraz olsun havamı değiştirmek, dinlenmekti kendimce. Eşim geldi o anda yanıma. Onun da canı sıkılmışa benziyordu. Kanallar arasında dolaşırken, iki bilim adamının söyleşmekte olduğu bir izlenmeye takıldı gözlerimiz. Biri soruyor, öteki yanıtlıyordu. İkisi de aynı fakülteyi iki üç yıl arayla bitirmişler, iş yaşamına atılmayıp akademik çalışma yapmayı yeğlemişlerdi konuşmalarından anlaşıldığına göre. Biri ülkemizdeki, öteki ABD'deki iki seçkin üniversitede öğretim üyesi olarak çalışmaktaydı. >>

Ünlerinin dünyayı tutmuş olduğu anlaşılıyordu. Ancak onlarda ne bir böbürlenme, ne de bir gururlanma belirtisi gözleniyordu. Görevini Türkiye’de sürdürmekte olan profesör, Amerika’dan gelen arkadaşına, “Üstat!” dedi bir ara. “Gerek hocaların, gerekse öğrenci arkadaşların zekâna hayranmış; o nedenle de sana adınla seslenmez, ‘Tansık’(*) derlermiş, öyle mi?”

“Bırak canım bu tansığı mansığı. Şimdi sırası mı bunun?”

“Peki, senin fakülte notlarının tümünün ‘A’ olduğuna ne diyeceksin?”

“İyi ama uluslararası bir üniversiteyi, tüm notları silme pekiyi olarak bitirmek hangi babayiğidin işi? Eminim bu bir rekordur. Ne senden önce, ne de senden sonra böyleleri parlak bir not düzeneği yaratan başka biri çıkmadığına göre...”

“Öyle deme dostum. Unutmayalım ki, her zaman, iyinin de iyisi bulunuyor. Kaldı ki, benim bölümümde de benden daha iyi not tuturan ve bütün dersleri yıldızlı ‘A’ olan birinin olduğunu biliyorum. Ya ona ne demeli?”

“Helal olsun şu adama,” diye geçiriyordum ki çimden, sesini yüksel-

"İyi ama uluslararası bir üniversiteyi, tüm notları silme pekiyi olarak bitirmek hangi babayiğidin işi? Eminim bu bir rekordur."

“Hele bu söylediğin daha da anlamsız... Bir televizyon izlencesinde böyle eften püften şeyler konuşulur mu?”

ten eşim oldu.

“İlmin iğnesiyle dikilen dikişin kolay sökülmeyeceğini nasıl da usturuplu olarak ortaya koyuyor. Ünün ve kolaycılığın bunca alıcısı varken, o kalkıp öne çıkmamayı yeğleyebiliyor. Gerindikçe gerinmiyor fırsat bu fırsat diyerek...” diye övgüler yağdırdı ona.

“Haklısın,” dedim. “Başka biri olsa, elindeki biri bine satar. Dünyada yalnızca kendisi varmış demeye getirir. Bilim adamı dediğin de böyle olur işte.”

“Evet,” dedi. “Alçakgönüllülüğü asla elden bırakmaz.”

**Tansık: İnsan aklının alamayacağı, şairtıcı, olağanüstü olay, mucize*

Onu gördükten sonra kendilerini dağ yerine koyup yüksekliklerinden utanmayan sözde okumuşlar geldi gözlerimin önüne. "Demek ki böyle yetişmiş olup da yetişmeyenleri ürkütmekten kaçınmasını bilen bilge insanlarımız da var." diye geçirdim usumdan. Gözlerinden sevecenlik yansıyan bu güzel yüzün belleğime yapışıp kalacağı aklımın uçundan bile geçmedi.

Kayınbiraderimin altmışıncı doğum günü nedeniyle, çalıştığı üniversite, onuruna bir kokteyl veriyordu. Değişik buluşlara imza atmış, uluslararası isim yapmış olan bilim insanları da çağrılmıştı konuk olarak. Onlar arasında iki yakını olarak ablasıyla ben de vardım.

Büyük bir salonda bulunduğu-muz yer. Çeşit çeşit soğuk yiyecekler masaların üzerine yerleştirilmişti. Garsonların biri geliyor, öteki gidiyor; ara sıcaklar yetiştiriyordu içeridekilere. Eşimin kulağına eğilip "Bundan iyisi de can sağlığı," dedim. "Şuraya baksana! Çerez vezir, et padişah."

"Ya içkiler?" diye sordu o da.

"O da olsa olsa şehzadedir," diye kaçırdım ağzımdan.

Içkiyle arası iyi olanların kadehleri ellerinde, daha önce adlarını duydukları ama kendilerini görmedikleri meslektaşlarıyla tanışma olanağı buluyorlar, söyleşilerini derinleştiriyorlardı. Görünüşe bakılırsa eğleniyorlardı da. Bu birlikte-

Öbek öbek
insanlar arasında
dolaşırken,
tanıdık bir yüze
rastlayabilir
miyim diye sağ
solu kolaçan
etmeye başladım.

liğin uluslararası bir yönü olması, içeridekilerin niteliğini yükselttiği kadar yiyecek ve içeceklere de bir başkalık getirmişti besbelli. Öbek öbek insanlar arasında dolaşırken, tanıdık bir yüze rastlayabilir miyim diye sağ sol kolaçan etmeye başladım. Bir anda gözüme orta boylu, kısa saçlı, çakır gözlü biri takıldı. Belleğimden gelen bir dürtü, "Sen bu adamı tanıyorsun," dedi. Eskiye yapışık aklımı zorlamaya başladım. Gerçekten de gözüm ısıırıyordu onu bir yerden, ama nereden?.. Bir kez daha süzdüm onu uzaktan uzağa. Sonra beynimde bir şimşek çaktı.

"Bu, o işte!" dedim. "Tansık Bey!"

Gerçekten de, buna dense dense, tansık denebilirdi. Nerdeeen

nereye!.. Vardım yanaştım yanına. Çevresine toplanmış olanlara bir şeyler anlatıyordu. Bitirmesini bekledim sözünü. Sonra bir fırsat yakalayıp “Kusura kalmazsanız söyleşinize ben de katılmak istiyorum,” diyerek aralarına sokuldum. Büyük bir içtenlikle karşıladılar beni.

“Mutlanınız, bize onur vermiş olursunuz,” dediler.

O nların gösterdiği bu yakınlıktan yüreklenerek önce, “Ev sahibinin eniştesiyim ben,” diye başladım. Ardından da çakır gözlü o adama dönüp “Siz de Tansık Bey’ siniz? Yanılmıyorum, değil mi?” diye sordum. Afalladı.

“Demeyin. Hazırlıksızlık ve doğaçlama gelişmişti ama.”

“İçten ve etkiliydi ama.”

“Neresini beğendiniz?”

“Seçkin bir üniversitenin öne çıkan bir fakültesinde, bir öğrencinin bütün notlarının pekiyi olması, kolay rastlanır gibi değil. Böyle olmasına karşın, sizden daha başarılı birinin olduğunu söyleyebilmeniz garibime gitmişti doğrusu. Üstelik de size sorulmamışken...”

“Ne var bunda canım?”

“Daha ne olsun? Değer kıyımının alabildiğince sürdüğü ben merkezli bu ortamda, erdemi içselleştirebilen kaç kişi çıkar aramızda? Bu yaklaşımınız için sizi mi, yoksa bunda payı

Sonra bir fırsat yakalayıp “Kusura kalmazsanız söyleşinize ben de katılmak istiyorum,” diyerek aralarına sokuldum.

“Benim takma adımı da nerden biliyorsunuz?” diye sordu.

“Sizi, bir televizyon kanalının “Pazar Konuğumuz” adlı izlencesinde dinledim. Çok etkilendim. Ne olur, bir tansık yaratılsa da, bu insanla tanışabilsem diye dilemiştim. Hiç beklemediğim bir anda karşıma burada çıktınız. Ayağıma kadar gelmiş böyle bir fırsatı kaçıramazdım,” dedim.

“Memnun oldum. Ne hoş bir tanışma,” dedi. Havadan sudan bir süre konuştuktan sonra, “Nasıl bulmuştunuz o söyleşiyi?” diye sordu.

“Çok çarpıcıydı.”

olanları mı kutlamak gerekir bilmiyorum.”

I ç çamaşırı dışta kalmış gibi utandı Tansık Bey. Göz ucuyla bir çevresine, bir bana baktı. Söyleyemediklerinden suçluymuş gibi, “O izlediğiniz televizyon izlencesinde, benden daha başarılı olan birinden söz etmiştim ya!..”

“Evet!”

“Onun notlarının tümünün “A” değil, “A plus (yıldızlı pekiyi)” olduğuna değinmiş ama adını vermemiştim. Anımsayabiliyor musunuz?”

“Anımsamaz olur muyum? Şu

“Yani siz hem eniştesi hem öğretmeniyorsunuz bizim üstadın, öyle mi?” diye sordu Tansık Bey...

andaymışçasına hem de.”

“İşte o, bugün hepimizi burada bir araya getiren kişinin ta kendisi.”

“Yani?..”

“Uzağınızdaki biri değıl, en yakınınızdaki kişi. Kayınçunuz.”

Beynimden vurulmuşa döndüm. İnsan, yakınındaki değerleri görmekte geç kalıyordu demek ki.

“Beklemiyordum bunu,” dedim. Sonra da, “Ben de sizi biraz olsun şaşırtmak adına, onun öğretmeni olduğumu söylesem, buna ne dersiniz?”

“Nasıl oluyor bu?” diye sordu oradakilerden biri.

“Lise yıllarında iki yıl okutmuş-tum onu,” diye yanıtladım.

“Yani siz hem eniştesi hem öğretmeniyorsunuz bizim üstadın,

öyle mi?” diye sordu Tansık Bey.

“Yalnızca o kadarla kalsa haydi neyse...” deyip sustum.

Gözler üzerimde toplanmıştı. Şaşkınlık ve merak, yürümekte olduğumuz yolun yakıtı olmuşken, Tansık Bey’e, “Lise birinci sınıfta İngilizce öğretmeniniz kimdi?” diye sordum. Tansık Bey, bir çevresindekilere baktı, bir bana baktı.

“Olamaaaaz!” diye özürlendi. Ellerime sarıldı. Öpmek istedi. Veremedim, veremezdim. Sarıldık. Sarıldık... Geçen bereketli yılların hatırlına sarıldık.

Bizleri izleyenlerin yüzlerindeki gülümsemeye, Tansık Bey’in şaşkınlık gözyaşları karıştı. O gün hepimize buluşmanın sevincini alıp götürmek düştü ayrılırken. •

bekirozgen@butundunya.com.tr

Kenara Çekilenler

2. Dünya Savaşı'nın fırsatçı ve kaçakçı zenginlerinden bahsediliyordu. Birisi için şöyle dendi: “Öyle bir kazanç sağladı ki, demeyin gitsin! Nereye adımını atsa, insanlar derhal kenara çekiliyorlar!” O mecliste bulunan Neyzen Tefik, hemen yorumunu yaptı: “İnsanların kenara çekilmesi, kirlenmemek için olmasın?”

Ölmeden Önce...

Duvara
Yazılan
Umutlar

Sanatçı Candy Chang New Orleans'taki sokağında, terk edilmiş bir evi devasa bir kara tahtaya çevirdi ve üzerine şu boşluk doldurma cümlesini yazdı:

Ölmeden önce ..... istiyorum.

Yanıtlar toplumun aynasına dönüştü.

Yazan: SABRİYE AŞIR

Hong Kong'lu Candy Chang, görsel sanatlar ve tasarım okudu. Birkaç güzellik yarışmasında derece elde etti ve filmlerde rol aldı. Yaşa-

dığı New Orleans'ta, aynı sokağı paylaştığı komşularıyla, daha fazla ve daha faydalı iletişim kurabilmenin yollarını aradı. Çünkü tüm komşuları ile sık sık sokakta rastlaşması ve fikir

Candy Chang'ın halka ilk açık not duvarı

alışverişinde bulunması olanaksızdı. Ama diğer taraftan da aynı ortak alanları paylaşıyorlardı.

Bu nedenle önce, komşuların ortak alanlarında birbirleri arasında daha fazla bilgi ve öneri paylaşımı sağlayabilecekleri bir yöntem geliştirdi. Çıkartmalar, not kağıtları, kalem ve tebeşirler bunun için yeterliydi. Örneğin sokaktaki kira bedelleri hakkında fikir sahibi olmak isteyenler için faydalı olacak bir duvar hazırladı. Burada

komşuları, nerede ve ne kadar kira karşılığında kaldıklarını yazabiliyordu.

Ardından, komşuların birbirlerini uygunsuz zamanlarda rahatsız etmelerinin de büyük ölçüde önüne geçecek ve yardımlaşma duygusunu pekiştirecek bir proje daha yaptı. Daire kapılarına 'nelerin ödünç alınıp-verilebileceği'ne dair kapı kolu sarkıtları hazırladı. Böylece, hangi komşudan ne ödünç istenebileceği ve ne ödünç verilebileceği bu notlardan anlaşılırken, komşuların birbirini daha iyi tanımaları için, oraya yazılan notlardaki tercihlerden de fikir edilebiliyordu.

Daire kapılarına 'nelerin ödünç alınıp-verilebileceği'ne dair kapı kolu sarkıtları hazırladı.

TERK EDİLMİŞ BİNA, BİR SOKAĞIN AYNASI OLDU

Candy'nin son projesi de, yalnızca ülkesinde değil, başka ülkelerde de ses getiren bir başarıya ulaştı. Amerika'daki en fazla sayıda terk edilmiş

binaya sahip şehirlerden olan ve yaşadığı New Orleans'ta, sokağındaki bir evi gözüne kestirdi. Terk edilmiş bu yapıyı nasıl sokağı için faydalı bir yer haline getirebileceği üzerinde düşünen Candy, hayatını sonsuza dek değiştiren bir şeyi daha düşündü: Joan'u... 2009'da, ona annelik yapan bu çok sevdiği kadını aniden kaybettiğinde, adeta dünya başına yıkılmış, toparlanması çok zaman almıştı. Çıplak bir gerçek, ölüm gerçeği karşısında çaresiz kalmıştı.

Sanatçı Candy Chang

şte bu terk edilmiş bina, ona o günlerdeki kendi terk edilmişliğini de hatırlatmıştı. O günlerde, ölüm üzerinde epeyce düşünmüştü. Ve yaşadığı zamanların ne kadar da değerli olduğunu artık daha iyi anlıyordu. Hayatındaki anlamlı olan

her şeye, daha bir açıklık kazandırdı. Ancak bu bakış açısını günlük yaşamında sürdürmekte zorlandı. Günlük koşuşturmalara kendimizi kaptırmak ve bizim için önemli olanları unutmak kolaydı. Arkadaşlarının da yardımıyla, bu eski ve terk

edilmiş binanın bir yanını kocaman bir kara tahtaya çevirdi. Ve şu boşluk doldurma cümlesini yazdı:

“Ölmeden önce..... istiyorum.”

Artık buradan geçen herkes bir tebeşir alıp yaşamlarını yansıtabilir ve kişisel isteklerini ortak bir alanda paylaşabilirdi. Bu deneyden ne bekleyeceğini bilmiyordu. Ama ertesi gün gördü ki, duvar tamamen dolmuştu. Ve projesi,

Candy Chang'ın "not kağıtlı" ve "etiketli" projeleri (üstte ve yanda)

böylece gelişmeye devam etti.

ÖLMEDEN ÖNCE

.....

Buraya komşularının bazıları şöyle yazdı:

"Ölmeden önce kor-sanlıktan yargılanmak istiyorum.", *"Ölmeden önce Uluslararası Tarih Değişirme Çizgisi' nin üzerine durmak istiyorum."*, *"Ölmeden önce milyonların karşısında şarkı söylemek istiyorum."* *"Ölmeden önce bir ağaç dikmek istiyorum."*, *"Ölmeden önce, elektrik ve su şebekesinden yararlanmadan kendi kendime yaşamak istiyorum."*, *"Ölmeden*

önce, ona bir kere daha sarılmak istiyorum.", *"Ölmeden önce, birinin kahramanı olmak istiyorum."*, *"Ölmeden önce, tamamen kendim olmak istiyorum."*

ORTAK ALANLARA 'SES' KAZANDIRMAK...

Candy Chang o günleri

anlatırken, bu terk edilmiş binanın bir anda yapıcı bir 'umut duvarı'na dönüşmesinin mutluluğunu yaşıyordu: "İnsanların umutları, hayalleri, beni kimi zaman güldürdü, kimi zaman ağlattı. Ve kesinlikle, zor zamanlarımda telkin etti. Bu, yalnız olmadığımıyla, komşularımızı yeni ve aydınlatıcı açılardan anlamamızla ilgiliydi.

Bu, yalnız olmadığınızla, komşularımızı yeni ve aydınlatıcı açılardan anlamamızla ilgiliydi.

Brooklyn'de başka bir duvar

Aynı zamanda kendi yansımamızı görmek, bunun üzerinde düşünmek ve büyüyüp değişirken bizim için en önemli şeyleri hatırlamakla ilgiliydi. Bunu geçen yıl yaptım ve o zamandan beri kendi çevrelerinde bir duvar yapmak isteyen insanlardan yüzlerce mesaj aldım. Sonra meslektaşlarımla birlikte bir alet çantası hazırladım. Kazakistan, Güney Afrika, Avustralya, Arjantin gibi dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde duvarlar oluşturuldu.

Birlikte, ortak alanlarımızın bir sese sahip olması için fırsat tanındığında ve birbirimizle paylaşma olanağı verildiğinde ne kadar güzel sonuçlar ve mesajlar olabileceğini gördük. Sahip olduğumuz en önemli iki şey zaman ve insanlarla ilişkilerimiz.

Artan dikkat dağınıcılar çağında, bakış açısını korumak ve hayatın kısa ve kırılgan olduğunu hatırlamak her zamankinden daha önemli.

Çoğunlukla ölümü konuşmaktan ve hatta düşünmekten caydırılıyorz ama ölüm için hazırlanmak yapabileceğiniz en güç verici iştir.

Ölümü düşünmek, hayatınıza açıklık kazandırıyor. Paylaştığımız alanlar kişisel ve toplumsal olarak bizim için önemli olan şeyleri daha iyi yansıtabilir. Ve umutlarımızı, korkularımızı, hayallerimizi paylaşacak

daha çok alana sahip olduğca, çevremizdeki insanlar bize sadece yardımcı olmayacak, daha iyi bir yaşama sahip olmamıza yol açacaklar...”

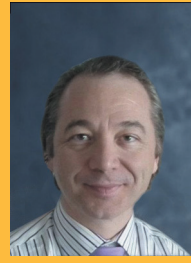
“Ölmeden önce.....” (Before I die .....) en yaratıcı toplum projelerinden birisi olarak değerlendirildi.

Buğün 25’ten fazla ülkede, 75’ten fazla duvar var. Ve bu duvarlar sayesinde insanlar ölmeden önce neler yapmak istediklerini, hedeflerini, hayallerini bu kara tahtalar sayesinde bir kez daha düşünüyor, sorguluyor ve yazıyor...

Birbirlerinin neler hayal ettiklerini okuyor, başkalarının umutlarına tanıklık ediyor. Bu duvarlarda, umutlar ve hayaller ‘komşuluk’ ediyor...•

Habercikler

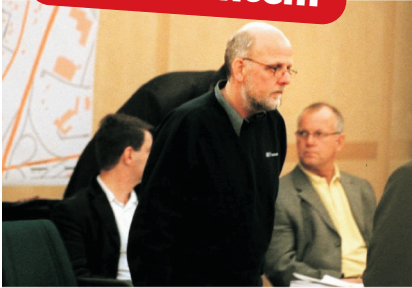
Altan Alkan

Dünyadan yurttan ilginç olaylar minik haberler

İlgi Çekmek İçin Tuhaf Yöntem

İsveç'te 30 kişinin katili olarak yargılanan ve 8 kişinin ölümünden suçlu bulunarak mahkum olan Sture Bergwall (62), mahkemeye verdiği son dilekçesinde daha önce kabul ettiği cinayetleri işlemediğini öne sürdü.

Ülke tarihinin en büyük seri cinayetlerinden olan ve 1976 ile 1980 yılları arasında işlenen 30 cinayeti de kendisinin işlediğini söyleyen Bergwall, daha önce verdiği ifadelerde anlattıklarının hepsinin hayal ürünü olduğunu söylediği ve yeniden yargılama talep etti.

İsveç Yüksek Mahkemesi'nin,

Bergwall'ın talebini kabul ederek, dosyasını yeniden incelemeye karar verdiği ve yargılandığı cinayet dosyalarını yeniden açmaya başladığı ifade edildi.

İsveç'in kuzeyindeki Falun kentinde 1990 yılında bir banka soygununa karıştığı gerekçesiyle yakalanan Sture Bergwall, ülkede daha önce işlenen fakat failleri bir türlü bulunamayan çok sayıda cinayeti kendisinin işlediğini bildirerek, bu suçları da üstlenmişti.

Bergwall, banka soygunu suçundan yakalanmasının ardından gittiği psikolojik tedavi esnasında doktora, 1976 ile 1980 yılları arasında işlenen 30 cinayeti de kendisinin işlediğini söylemişti. Ancak soruşturma sonucu diğer cinayetlerle ilgili herhangi bir delil ya da tanık olmaması nedeniyle Bergwall, mahkeme tarafından sadece 8 kişinin ölümünden sorumlu tutulmuştu.

Bergwall, cinayetleri üstlenmesine neden olarak, medyanın ilgisini çekmek ve konuşulan bir insan olmak istediğini söyledi.

Teknoloji Sınır Tanımıyor

Güney Koreli bir otomobil üreticisi, önümüzdeki yıllarda piyasaya süreceği otomobillerinde, akıllı telefonların anahtar olarak kullanılabilceğini açıkladı.

NFC teknolojisi, yeni kullanım alanlarının ortaya çıkmasıyla birlikte gün geçtikçe daha da yaygınlaşıyor. Büyük mobil cihaz üreticileri cihazlarında kullandığı bu teknoloji mobil ödeme ve kablosuz dosya aktarımı için kullanılıyor.

G.Koreli otomobil firması ise önümüzdeki yıllarda piyasaya süreceği modellerinde henüz test aşamasında olan yeni bağlantı teknolojisiyle NFC teknolojisini otomobillerine yerleştirmeyi amaçlıyor. Bu teknoloji ile birlikte sürücüler araçlarının birçok fonksiyonunu NFC teknolojisi ile kontrol edebilecek.

2015'de piyasaya sürülmesi planlanan ilk araçlar ile birlikte, sürücüler bu teknolojiyi araçlarını kilitleme ve kilit açma gibi fonksiyonların yanında ayrıca müzik, radyo istasyonu tercihleri, ya da telefon rehberleri gibi

birçok içeriği senkronize etmek için de kullanabilecekler. Ve tabii ki bu fonksiyonların yer alacak en önemli özellik ise hiç şüphesiz kablosuz şarj desteği olacaktır.

Cep Telefonu İle Sahte Para Avı

Dünya çapında banknot üreten bir Alman şirketten yapılan açıklamada, tüketicinin, yeni geliştirilen güvenlik özelliği sayesinde cep telefonu vasıtasıyla paranın sahte olup olmadığını anlayabileceğini belirtti.

Bunun için tüketicinin cep telefonunun hoparlörlerini açması gerektiği ifade edilen açıklamada, bu güvenlik uygulamasının, cep telefonlarındaki hoparlörlerin kullanımında oluşan manyetik alanda özel renk pigmentlerin uğradığı etkileşime dayandığı kaydedildi.

Açıklamada, cep telefonunun hoparlörlerini banknotun bir renk alanına tutulması durumunda buradaki renklerin nasıl değiştiğinin gözlemlenebileceği bildirildi.

Bu işlemin başka manyetik alanların oluşmasıyla da gerçekleştirilebileceği ifade edildi.

Sakarlar Yaşadı Ekranlarınız Kırılmayacak

Merkezi Güney Kore de bulunan daha çok tv ekranları ve cep telefonları ile tanınan bir elektronik şirketi yenilediği bükülebilir ekran teknolojisini yakında piyasaya sunuyor.

Gelen raporlara göre firma, belki de bir gün telefonlarımızda ve tabletlerimizde kullanacağımız bir dizi esnek ekranı Tüketici Elektronikleri Fuarı'nda gösterecek. 5.5 inç'lik bükülebilir ekranın çözünürlüğünün 1280 x720 olduğu (267 ppi) söyleniyor.

Firma, daha önce de CES 2011'de bükülebilir ekranlarını bizlere göstermişti. Teknoloji hala dokunmatik panel içermiyor, dolayısıyla daha da geliştirilmesi gerekiyor. Firma yeni ekran prototiplerinin kırılmadan bükülebildiğini, ancak onları bir sargı haline getirmenin henüz mümkün olmadığını söylüyor.

Kışın Elleriniz Çok Üşüyorsa

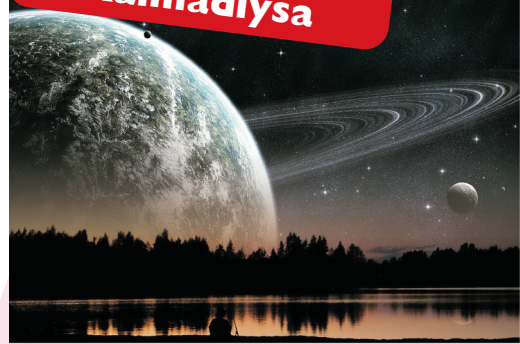
Soğuk kış günlerinde ellerinizi ısıtamamaktan şikâyetçiyse, XRT ısıtıcı eldivenler çok işinize yarayabilir.

Özellikle soğuk ortamlarda uzun süre bulunmak zorunda kalan çalışanlar için ideal görünen eldiven, iki tuşla kontrol ediliyor ve en soğuk havalarda bile ellerinizin sıcacık kalmasını sağlıyor.

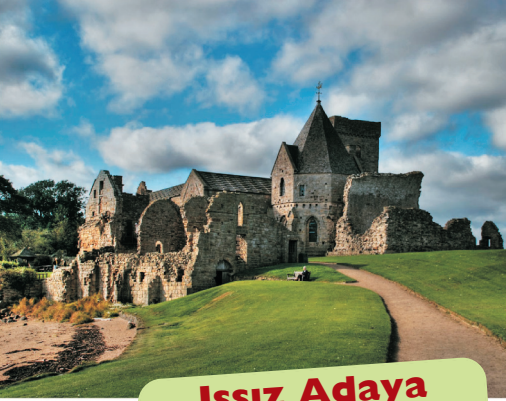
Herhangi bir manuel ısı ayarı olmayan eldiven, elinizin sıcaklığına göre ısı seviyesini otomatik ayarlıyor. Bu eldivenlere sahip olmanın bedeli ise 390 \$.

Bu Dünyadan Ümidiniz Kalmadıysa

Kepler uzay teleskobundan alınan verilere dayanarak yapılan hesaplamalar, 13 ışık yılı uzaklıkta Dünya'ya benzeyen bir gezegenin olabileceğini gösterdi.

NASA'ya ait Kepler uzay teleskobunun halka açık verilerine ilişkin yaptıkları araştırmanın sonuçlarını açıklayan, Harvard-Smithsonian Center for Astrophysics (CfA) araştırma merkezinden astronomlar, Dünya'ya en yakın, benzer gezegenin 13 ışık yılı uzaklıkta olabileceğini hesapladıklarını duyurdu.

İssiz Adaya Müdür Aranıyor

İskoçya'nın üzerinde kimsenin yaşamadığı Inchcolm Adası na "göz kulak olacak" bir müdür aranıyor. "Tarihi İskoçya" adlı kurumun başvuranlar arasından seçeceği kişi, adadaki Ortaçağ dan kalma katedralin yanındaki iki odalı kır evinde yaşayacak. Mart-ekim ayları arasında sekiz ay çalışacak olan yönetici toplam 20 bin 373 sterlin (57 bin 44 TL) kazanacak, yemeğini ve suyunu anakaradan getirmek zorunda kalacak. Seçilecek "müdür" adada bir başka çalışanla birlikte yaşayacak. Adaya yılda 20 bin ziyaretçi geliyor ve düşünceler de düzenleniyor.

Antibiyotiklerin Tahtı Sallanıyor mu?

Antibiyotiklerin, hafif göğüs enfeksiyonuyla birlikte seyreden inatçı öksürükten şikayetçi hastaların tedavisinde 'faydası olmadığı' bildirildi.

BBC'nin Lancet dergisindeki araştırmaya dayandığı haberinde, hafif göğüs enfeksiyonuyla birlikte seyreden inatçı öksürükten şikayetçi hastaların bu şikayetlerinin süresi ve şiddetinin, antibiyotik ya da plasebo alanlar arasında değişiklik göstermediği belirtildi.

Araştırma çerçevesinde 12 Avrupa ülkesindeki 2 bin hastaya 'hastalık' güncesi tutturuldu.

Uzmanlar öte yandan zatürreden şüphelenildiğinde antibiyotiklerin kullanılmak zorunda olduğu uyarısında bulundular.

Araştırma ekibinin lideri Southampton Üniversitesi'nden Paul Little, 'Solunum yolu enfeksiyonlarını tedavi etmek için, zatürreden şüphelenilmeyen hastalarda amoksisilin antibiyotiğini kullanmak işe yarıyor görünmüyor ve zararlı olabilir' dedi.

altanalkan@butundunya.com.tr

MART AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Satranç Çözümleri

ATAK: Ponomariov-Rahman-gulov, 1999 Beyaz kazanır 1.Kxd4! cxd4 2.Af6+ Şg7 3.Vxd4 Ke5 4.Kf3 Ae7 5.Fh8+ 1-0

OYUN SONU: Ponomariov-Morozevich, 2006 Beyaz kazanır 1.c5! Şxc5 2.Şe5 Fa6 3.Şf6 Şd6 4.Fe4 Fe2 5.Şxf7 Fg4 6.Şxg6! 1-0

“Bilginizi Denetleyin”

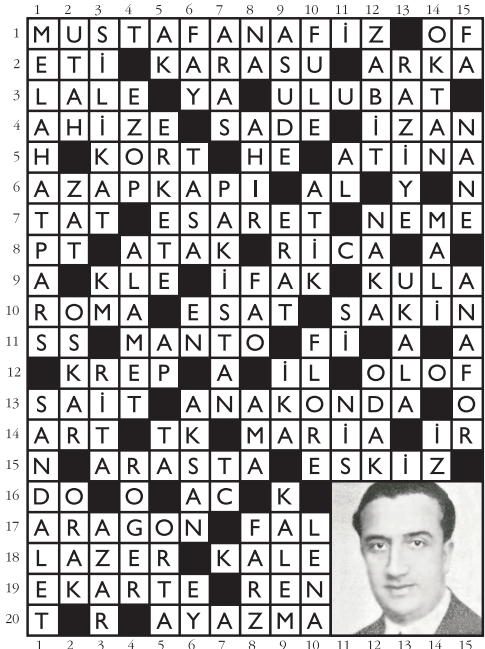

- 1-(a) Düşünen adam
- 2-(d) Çakıldak
- 3-(c) Brifing
- 4-(d) Şehremini
- 5-(b) Piyano
- 6-(c) Nihale
- 7-(a) Marmelat
- 8-(d) Duyun-u Umumiye
- 9-(b) İngiltere-Fransa
- 10-(c) Matematik
- 11-(a) Neriman Köksal
- 12-(b) Karınca kararınca
- 13-(d) Tablet
- 14-(a) Fas
- 15-(b) İsteka
- 16-(a) Yedikule
- 17-(a) Beethoven
- 18-(c) İspanya

- 1-(b) Yavaşlatma
- 2-(a) Laf ebeliği
- 3-(a) Yayımcı
- 4-(d) Birleşik, toplu
- 5-(d) Satış merkezi
- 6-(c) Star
- 7-(b) Onurluk
- 8-(c) Yükenti
- 9-(b) Gizlemek
- 10-(d) Esnek
- 11-(a) İçe kapanık
- 12-(c) Parlıtı
- 13-(b) Uslup, tarz
- 14-(d) Yokuş
- 15-(a) Çizim, tasarım

Kare Bulmaca

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Ece Naz Kılıç, Ankara

Ali Arkadaş, İstanbul

Ahmet Ömer Arkan,
İstanbul

Dilara Altuntağ, Silivri

Elif Özbek, Ankara

Doğa Kesik, İstanbul

Derin ve Deniz Çatal, Manisa

Enes Efe, Bursa

Eylül Karaoğlan, *Kayseri*

Bora Atcalı, *İzmir*

Doğa Sarılar, *Ankara*

Efe Öztürk, *İzmir*

Nisan Özmen, *İzmir*

Çağlar Mete Yiğit, *Ankara*

Erkan Ardıç, *Ankara*

Ozan Ardıç, *Ankara*

Okyanus Kartal, *Samsun*

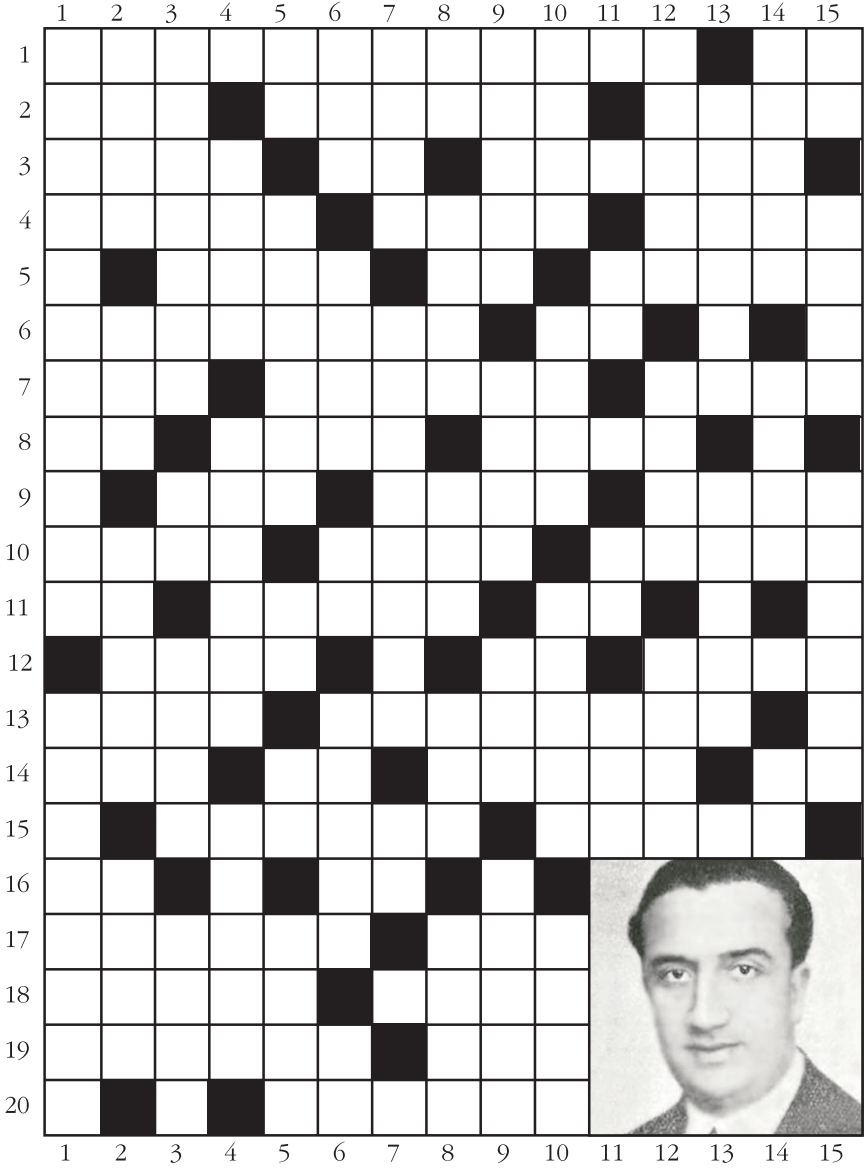
Arel Doruk Karaağ, *Antalya*

Burak Karakaya, *İstanbul*

Özgecan Menekşe, *Amasya*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1- '.....' ..... Irmak' (Fotografra görölen Türk Sanat müziği bestekara-rımız.- Trabzon'un bir ilçesi. 2- Hitit.- Sakarya'nın bir ilçesi.- Geri, sırt. 3-Bir döneme adını da vermiş olan hoş kokulu bir çiçek.- Şaşma belirten bir ünlem.- Bursa il sınırlarında bulunan bir göl. 4- Telefonun elde tutulan kısmı.- Basit,saf.- Anlama yeteneği. 5- Tenis oynanan saha.- Helyumun simgesi.- Avrupa'da bir başkent. 6- İstanbul'un bir semti.- Hile. 7- Lezzet.-Tutsak-lık.- Türk ve Altay mitolojisinde iyi yada kötü ruh. 8- Platin'in simgesi.- Düşüncesizce her işe atılan.- Bir kimseden kibar yolla talep edilen istek. 9- Güreşte bir oyun.- Uluslar arası muhasebeciler federasyonu.- Manisa'nın bir ilçesi. 10- '....Tatili' (Audrey Hepburn'un bir filmi).- '.... Mahmut Karakurt (Edebiyatçımız).- Sessiz, dingin. 11- Nazi polis örgütü.- Dünyanın Litosfer ile çekirdek arasında yer alan sıcak katmanı.-Çok eski bir tarihi anlatmak için kullanılan sözcük. 12-Un, yumurta, süt, şeker, tuz ile hazırlanan sulu hamurun kızgın bir yüzeye dökülmesiyle yapılan yiyecek.-Vilayet.- '.... Palme'(İsveç'in öldürölen başbakanı. 13- Kutlu, uğurlu.- Güney Amerika'da yaşayan iri bir yılan türü. 14- Arka planda olan.- Türk Hava Yolları'nın uçuş kodu.- '.... Farantouri' (Ünlü Yunan müzisyen.-İridyumun simgesi. 15-Çarşılarda aynı işi yapan esnafın bulunduğu yer.- Müsvette çalışma. 16- Bir nota.- Aktinyumun simgesi.- 17- 11. ve 15. yüzyıllar arasında bugünkü İspanyanın kuzeydoğusunda varolmuş bir krallık.- Bazı yöntemlerle, gelecekle ilgili tahminde bulunma işi. 18- Çok şiddetli ve tek renk ışık elde etmek için geliştirilmiş optik düzenek.- Denizli'nin bir ilçesi. 19- Safdış bırakma.- Bir geyik türü. 20- Hıristiyanlarca kutsal sayılan su kaynağı.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- 1918-2006 yılları arasında yaşamış olup aralarında 'Ben Gamlı Hazan Sense Bahar', 'Avare Gönöl Yine Sensiz Hicrane Daldı' gibi eserleri de bulunan bestekarımız.- Yalnız tabanı bulunan, ayağa kordon ve kayışla bağlanan açık ayakkabı. 2-ABD'de bir eyalet.- Kişi.- Bir sanat dalında her yıl en önemli ödöllerin verildiği uluslar arası organizasyon.- Ekin biçme zamanı. 3- Silisik asidin bazlarla birleşerek oluşturduğu tuz.- Kilometrenin kısa yazılışı.- '..... Hayward' (ABD'li ünlü aktrist).- Paylama. 4- Fabl türü eserler vermiş olan ünlü Yunan masalçı.- İşaret.- '.... Moore' (ABD'li ünlü aktör). 5- Bir renk.- Kollayıcı, gözcü.- Eski bir siyasi partinin kıya yazılışı.- Uzaklık işareti.- Yasat. 6- Yeryüzü kırığı.- Elem, keder.- Hayvanlara vurulan damga.- Bir ülkenin insanlarına veya bir çevreye özgü söyleyiş özelliği.- Bir seslenme ünlemi. 7- Doğu Anadolu'da bir ırmak.- Asya'da bir ülke.- Türkiye Cumhuriyeti'ni simgeleyen hayfler. 8- Sodyumun simgesi.- Büyükbaş hayvan barınağı.- Birleşmiş Milletleri gıda ve tarım örgütü.- Fakat, lakin.- Dinen yapılması mecbur tutulan ameller. 9- Rahat, sakin.- Erler.- Yapma, etme.- Resmî kuruluşlarda yazı işlerinin göröldüğu yer. 10- Adım aralığı.-Çevik.- Eskrimde bir branş.- Asya'da bir ırmak. 11- Keklğin boynundaki halka.- Bir nota.- Güney Fransa'da bir kent. 12- Eski dilde asker.- Devenin dışısına verilen ad.- Bir ışık veya ısı kaynağından yayılan ışınların toplandığı yer. 13- Razi gösteren, rıza olmuş kişi anlamında bir isim.- Bilgiçlik taslayan. 14- Benzinin kalitesini belirtmekte kullanılan hidrokarbon.- Maliye ile ilgili.- Belirti. 15- Bir nota.- İtırılı bir bitki.- Argoda emek vermeden elde edilen gelir.

filizoskay@butundunya.com.tr

Satranç

Mustafa Yıldız

GÜNÜMÜZÜN USTALARI: 14
Ruslan PONOMARIOV

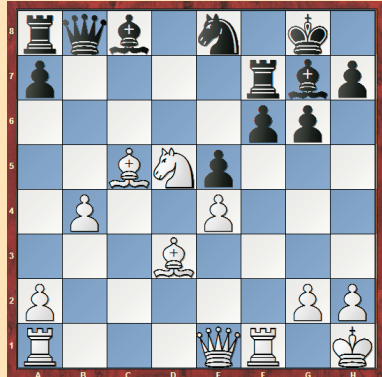

Ukrayna'nın Horlivka kentinde 1983'te doğmuştur. 1995 Dünya 12 yaş satranç şampiyonu oldu. 1996'da 12 yaşında iken Avrupa 18 yaş altı şampiyonu olan Ponomarev 1998'de 14 yaşında büyük usta (GM) unvanı aldı. Ponomarev, o zamana değin bu unvana en genç yaşta sahip olan satranç oyuncusudur. Sonraki yıllarda 2000 İstanbul Satranç Olimpiyatlarında kazandığı altın madalyanın da bulunduğu birçok başarılı

sonuç elde eden Ponomarev, 2002'de vatandaşı İvanchuk ile oynadığı FIDE Knock-Out Dünya Şampiyonası finali ile adını duyurdu. Ponomarev, finali şaşırtıcı biçimde 4,5-2,5'lik bir sonuçla kazandı ve 18 yaşında, en genç FIDE Dünya şampiyonu oldu. Ancak, şampiyonluk Ponomarev'a pek yaramadı, sonraki turnuvalarda ne şampiyonluğunu koruyabildi ne de ELO sıralamasındaki yerini. Yine de ilgiyle izlenen günümüz ustalarından biridir. İşte güzel bir oyunu:

Ponomarev-Grischuk, 1994 *12 Yaş Altı Dünya Şampiyonluğu*

1. e4 g6 2. d4 Fg7 3. Ac3 d6 4. f4 Af6 5. Af3 O-O 6. Fe2 c5 7. dxc5 Va5 8. O-O Vxc5 9. Şh1 Ac6 10. Fd3 e5 11. Ve1 exf4 12. Fxf4 Ae5 13. Axe5 dxe5 14. Fg5 Ae8 15. Ad5 f6 16. Fe3 Vd6 17. b4 b6 18. c4 Kf7 19. c5 bxc5 20. Fxc5 Vb8 (D) 21. Ae7+ Şh8 22. Fc4 Kf8 23. Axc6+ At alınmaz, 23... hxg6 24. Vh4+ ve mat olur. Siyah terk etti. 1-0

YENERDİ YENİLEN AMA, BU YOLLA DEĞİL!

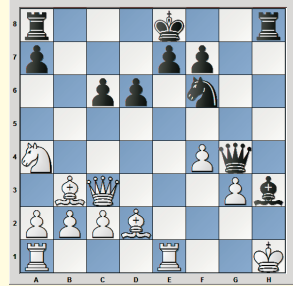
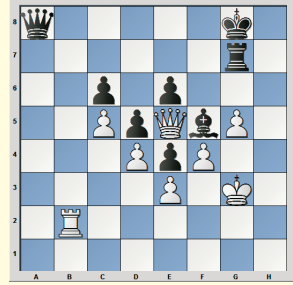
1-9 Şubat 2013 tarihlerinde, 320 satranççının katılımıyla Antalya, Kemer'de yapılan Türkiye Birinciliği oyunlarında ilginç konumlar oluştu beklenmeyen sonuçlar alındı.

İşte Göze Çarpan İki İlginç Konum:

GM Kıvanç Haznedaroğlu'na karşı 18 hamledir bir alet önde oynayan 2012 Emektarlar Şampiyonu Mustafa Yüksel, yandaki konumda ölümcül bir yanlış hamle ile kazanabileceği oyunu kaybediyor.

GM Haznedaroğlu, 6 hamlede mat yolunu görüyor: 54. Vb8+ Şf7 55.Kb7+ Şg6 56.Ve8+ Şh7 57.Vh5+ 1-0 Oysa 53...Kb7! 54.Kh2 Kh7 veya 54.Kxb7 Vxb7 devam yollarında siyah, üstünlüğünü sürdürebilirdi.

Genç IM Oğulcan Kanmazalp, Barış Güven karşısında 3 hamle önce f6 karesinde bir fil bırakarak girdiği yandaki konumda zayıf c6 karesinden beyaz vezirin şah tehdidine karşı 24...c5?? oynadı ve devamında 25.Şg1 Şf8 26.Şf2 Fg2 (26...Ff1 =) 27.Şxg2 Vh3+ 28.Şf2 Vh2+ 29.Şf1 Vh3+ 30.Şe2 Ae4 31.Ve3 Vg4+ 32.Şd3 f5 33.Kh1 ile kaybetti. 1-0 Oysa, 24... Ff1+! 25.Şg1 Kh1+!! Devam yoluyla kazanıyordu.

ATAK Ponomariov- Rahmangulov, 1999

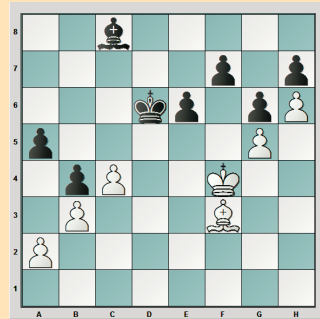

Beyaz Kazanır

myildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU

Ponomariov-Morozevich, 2006

Beyaz Kazanır

Çözümler 151. sayfadadır.

Bize Gönderilen Kitaplardan

Metrestepe

Üstün Dökmen

Remzi Kitabevi

Kişisel gelişim, psikoloji yapıtları ile bireyin akıl ve ruh sağlığını koruması ve geliştirmesi için emek harcayan Üstün Dökmen, yazdığı şiir, oyun ve romanlarla da toplumsal iyileşmeye katkı sunuyor. Kurtuluş Savaşı'nın yapıldığı alanlardan biri de Bozüyük yakınlarındaki Metristepe'dir. Kurgu bu ya. bir inşaat firması 2000'li yıllarda Metristepe yakınlarında, villalardan oluşan bir site yapar. "Metristepe Manzaralı Villalar" diye satılır evler. Sitenin adı Metristepe'dir ancak bir çok varlıklı erkek metresini bu villalara yerleştirdiği için olsa gerek, sitenin adı zamanla "Metrestepe Villaları"na çıkar. Bu villalarda Metristepe Savaşı'na katılanların torunları oturmaktadır şimdi. Yoktan var edilen bir ülkenin, değerlerin nereden nereye gittiğini anlatan kurgu bir roman: "BİR ÇUVAL BUĞDAY ne işe yarar? Bir çuval buğday namussuzun elinde çok işe yarar; namuslunun elinde de. NAMUSUZ, elinde bir çuval buğdayla

ülke ölüm kalım savaşı verirken, aç kalmış köylülere gider, "Sana bir çuval buğday vereyim, bana tarlanı tapula," der. Birileri gider şehit olur cephede, bu efendi tarla stoklar geride. İkinci Dünya Savaşı yıllarında Ramiz, şöyle demişti bir karikatüründe: Kadın: "İyi de, lokmamızı kesip Avrupa'ya göndersek bile, milyonlarca savaş fakirini nasıl duyururuz?" Erkek: "Üzülme, hanım; milyonlarca savaş fakirini doyurmak, birkaç savaş zenginini doyurmaktan daha kolaydır." Bu kural hâlâ geçerlidir; fakirler gelip geçer, ölüp toprak olur; zenginler toprak alır, torunları şirketler, bankalar kurar. Bir de NAMUSLULAR vardır; elindeki bir çuval buğdayla tarla almaz, buğdayını orduya bağışlar ya da fakir fukaraya... Namuslular kanaatkardir; namussuzlar doymaz bir türlü."

Modern Sosyoloji Kuramları

George Ritzer

De Ki Basım Yayın

Modern Sosyoloji kuramları, Küresel Dünya, Büyüsü Bozulmuş Dünyayı Büyülemek, Toplumun McDonaldlaştırılması Çağdaş Toplum Yaşamının Değişen Karakteri Üzerine

Bir İnceleme adlı yapıtları dilimize çevrilen ve beğenilen George Ritzer günümüzün önde gelen sosyoloji bilginlerindedir. Üstün Öğretme Ödülü alan Ritzer bu geniş hacimli kitabında Sosyoloji biliminin öncüsü olan İbni Haldun'a hak ettiği değeri veriyor ve işe İbni Haldun'un Yaşamı ve düşüncelerini anlatarak başlıyor: "Sosyolojiyi yalnızca görece modern, Batılı bir Fenomen olarak düşünmeye yönelik bir eğilim vardır. Bununla birlikte, aslında araştırmacılar uzun zaman önce ve dünyanın başka kısımlarında sosyolojik fikirler ve kuramlar geliştiriyorlardı. Bunun bir örneği Abdurrahman İbni Haldun'dur (...) Klasik sosyoloji üzerinde çarpıcı bir etkisi olmadı, fakat genelde araştırmacılar, özelde İslam araştırmacıları onun eserini yeniden keşfettikçe, onun büyük tarihsel öneme sahip olduğu görülebilir."

Kapitalizmin Ekolojik Sorunları

Temel Demirer

Kaldıraç Yayınları

Küresel ısınma, zehirlenen-kirlenen doğa, nükleer çığnık, ozon tabakası, siyanür ve altın, erozyon, su ve susuzluk, dünyanın renklerinin sol-

ması... Bindiği dalı kesen insanlığa seslenen kitap. Çevre sorunlarını ciddiye almayanların insanlığın başına açtığı işleri yalnız bir dille sıralayan kitap her sözüne de kaynak gösteriyor. Uyarılar görmezlikten, duymazlıktan gelinse de ağır bedeller ödenmeye başlanmış bile. "Kapitalizmin suçları, işkenceden, sömürden insanların işsiz ve umutsuz bir yaşama mahkum edilmesinden, aşağılanmasından, ulusların baskı altında tutulmasından ve hatta soykırımdan ibaret değil, ekolojik suç da var! Bu suç hayat(ımız)a kasteden, bütün insanlığa karşı işlenen bir cinayettir. Örneğin kapitalizm insan(lık)ı kısırlaştırır! Bilmiyor olamazsınız! Erkeklerin ortalama sperm sayısı 120 milyondan 15 milyona düştü. Kadınlar yumurtlama sorunu yaşıyor(...) dahası var! "Arılar ölürse insanlar da ölür," demişti A. Einstein... Dediği oluyor! Son denimde dünyada –en çok ABD’de- arı ölümleri sık sık görülür oldu. Yani arılar (ve hayat) kayboluyor!(...) Türkiye’de 2009 yılında ortalama kayıp yüzde 15, 2010 yılında yüzde 22, 2011 yılında ise yüzde 25 civarında oldu." "karşı koymazsak eğer, tehlikededir günlük ekmeğimiz, bacamızın tütmesi. Belki bu kitabı bir solukta okuyamayacaksınız ama ok Küresel Dünyauduktan sonra da nasıl soluk alabildiğinizi düşüneceksiniz, derinden derinden.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: SELİN DEMİRYÜREK, İSTANBUL

Bütün Dünya'ya Abone Olun Derginiz Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya derginize abone olmak şimdi çok kolay.
Artık bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla abonelik işlemlerinizi
yaptırabilir ve derginizi her ay kapınızdan alabilirsiniz.

Bütün Dünya Abone Servisi:
Tel: (0312) 234 14 34 - Dahili: 1069
Gsm: (0536) 634 35 97
E-posta: abone@butundunya.com.tr

Bütün Dünya

ORHAN TAYLAN

Samsun doğumlu sanatçı, İstanbul'da Robert Kolej'den mezun olduktan sonra 1962 yılında devlet döviz sınavını kazanarak İtalya'ya gitti, Roma Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki dört yıllık eğitimini tamamlayıp, 1966 yılında İstanbul'a döndü. Çeşitli kez kutlamalarda kullanılan "1 Mayıs" konulu afişi, 1977 yılında Prag'da düzenlenen uluslararası sendikal afişler yarışmasında birincilik ödülüne layık görüldü. Barış Derneği kurucusu ve yönetim kurulu üyesi olması nedeniyle 1982 yılında dönemin askeri yönetimi tarafından 8 ay süreyle Maltepe Askeri Cezaevi'nde "konuk edildi." Yurtta ve yurt dışında çeşitli sergiler açtı. Sanatçının yapıtları bu yıl Ankara'da 1- 15 Mart'ta Çankaya Belediyesi, Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde sergilenecek.

ISSN 1301-7608

9 771301 760320